

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1960

Tjugonionde årgången

TIDSKRIFT FÖR
VÄNERSBORGS MUSEUM

VÄNERSBORG
C. W. CARLSSONS EFTR. BOKTRYCKERI
1960.

Trumslagarpojken, som blev operachef.

TRUMSLAGARPOJKEN CONRAD NORDQVIST,
så som konstnären Hellström såg honom.

När Västgöta-Dals regemente under det dansk-tyska kriget 1848 kommenderades till Fyn för bevakning, medföljde en liten åttaårig trumslagarpojke. Under marscherna satt han och red på en trumma,

Uppsatsen återger i allt väsentligt det föredrag, som uppsatsens författare, orkesterchefen vid Sveriges Radio Allan Stångberg, höll i radio den 19 januari 1959.

Det kan vidare framhållas, att Allan Stångberg har särskilt goda förutsättningar att skildra Conrad Nordqvists liv och gärning, då han är gift med en dotterdotterdotter till denne, harpisten i Kungl. Hovkapellet Anna Stångberg. (Red:s anm.)

buren av mera till åren komna kolleger, och under inkvarteringarna i de danska herrgårdarna spelade han fiol, fick sötsaker och skämdes bort av de danska damerna. Så gestaltade sig Conrad Nordqvists första besök i vårt södra grannland. Han skulle så småningom återvända dit för andra gästspel och då såsom en av vårt lands mest prominenta musikpersonligheter. Men det var säkert inga tankar i den riktningen, som fyllde åttaåringens sinne, då han, som han själv berättat, från ett kyrktorn i Ørsted på Fyn kunde se, hur man slogs på fastlandet.

Conrad Nordqvist föddes på landeriet Beateberg vid Vänersborg den 11 april 1840. Hans musikaliska anlag tog sig tidigt uttryck bl. a. på det sättet, att han vid 4 års ålder avbröt sin far, när denne övade fiol, med påståendet, att han spelade falskt. Fadern, som var vad man då kallade harmonist vid Västgöta-Dals regemente, reagerade på ett mycket lyckosamt sätt. Han började nämligen undervisa sonen i musik. Så kom det sig, att Conrad Nordqvist några år senare stod uppställd med Västgöta-Dals regemente på exercisheden i Göteborg inför avfärden till danska fejden. Fördelningschefen, den barske generalen greve Löwenhielm, ville skicka hem pojken, men när han hörde, att fadern stod i ledet, lät han dock gossen följa med. För den lille musikeleven var det hela ett stort och — som det senare skulle visa sig — ganska ofarligt äventyr. Han fick se sig omkring i stora världen och kunde samtidigt förbättra sina musikaliska färdigheter.

Kriget tog emellertid snart slut. Regementet återvände hem, och Conrad Nordqvist fortsatte ännu någon tid musikstudierna i hemstaden Vänersborg. Det var där han lade grunden till sitt stora och mångsidiga instrumentala kunnande, som inte bara omfattade militärkårens vanliga blåsinstrument utan också stråkinstrumenten och då speciellt fiolen och altfiolen. Inom parentes sagt var Västgöta-Dals regemente det första i sitt slag i Sverige, där musikeleverna övades i att spela stråkinstrument, och det är därför inte förvånande, att förutom Nordqvist även Lars Zetterqvist, en av sin tids främsta svenska violinister, fått sin första skolning vid detta regemente.

År 1855, när Nordqvist var endast 15 år gammal, erhöll han ”i anseende till ovanlig skicklighet” oboistvärdigheten i musik-

kåren. Med oboist avsågs ursprungligen, liksom ju också i våra dagar, en oboespelare. Vid denna tidpunkt var dock oboist — eller "hautboist" — en beteckning för musikunderofficerare i allmänhet. Året därpå vann han inträde vid Musikaliska akademien i Stockholm, och nu följde framgångarna slag i slag. Han gjorde sig snart känd som en framstående kvartettspelare, och som sådan blev han upptagen i huvudstadens förnämsta musikaliska kretsar. Han tillhörde en tid Ladugårdslandsteatern som violinist, och år 1859, vid 19 års ålder, anställdes han i Kungl. Hovkapellet såsom altviolinist. Med undantag för några kortare perioder, bl. a. då han studerade utomlands, har för övrigt den nordqvistska släkten alltsedan dess varit representerad i Hovkapellet, först genom dottern Anna Nordqvist, gift Lang, och sedan av dennas dotter och dotterdotter, alla harpister.

Vid akademien tog Nordqvist organist-, musiklärare- och militär musikediktörsexamen med en poängsumma, som ännu ett halvt århundrade senare var ouppnådd. Han kunde förstklassigt spela snart sagt vilket instrument som helst. Så berättades det t. ex., hur han vid ett sjukdomsfall överraskade kamraterna i hovkapellet genom att helt oförberedd sätta sig ner och spela första klarinettstämman i "Afrikanskan" av Meyerbeer.

För en yngling med en så glupande aptit på allt, som hade med musik att göra, var det ju helt naturligt att också försöka sig på komposition. Mera än enstaka försök blev det just aldrig, eftersom de praktiska göromålen som dirigent och utövande artist snart tog hela hans tid i anspråk. Att han emellertid även på detta område ägde en betydande talang, vittnar följande episod om. Andreas Randel, kanske mest känd för sin musik till "Värmlänningarna", hade skrivit musiken till Johan Jolins "Ung Hanses dotter", dock med undantag av ett stycke kallat Valdemarsdansen, vilken han som en liten uppmuntran uppdrog åt den unge Nordqvist att komponera. Slumpen ville nu, att av hela musiken just detta stycke slog mest an på publiken. Randel ville då inte oförtjänt taga äran åt sig utan anmälde till operadirektionen, att det i själva verket var Nordqvist som komponerat det uppskattade stycket.

Av Nordqvists fåtaliga kompositioner är det bara en, som man ännu kan få höra och då så gott som uteslutande i samband med begravningar inom kungahuset eller försvarsmakten, nämligen den sorgmarsch som skrevs till Karl XV:s begravning 1872. Att Nordqvist också komponerat en stråkkvartett, torde inte många känna till. Den skrevs under studietiden i Dresden och är tillägnad August Söderman, som vid denna tid var kormästare vid operan.

År 1862 bytte Nordqvist för första gången ut stråken mot takt-pinnen på operan. Det skedde på rekommendation av Ludvig Norman och som så många andra fick han börja med att dirigera balett. Två år senare blev han musikdirektör vid Jönköpings regemente och året därpå även vid marinregementet i Karlskrona. Åren 1867—68 vistades han med hjälp av statsunderstöd i Berlin och Dresden för studier — svenska regeringen hade anslagit 500 kronor för ändamålet — och 1872 besökte han Paris tillsammans med kapellmästaren Josef Dente bl. a. för att inköpa nya blåsinstrument åt hovkapellet. 1870, vid 30 års ålder, hade han blivit invald i Musikaliska akademien, där han också blev lärare i harmoni, och samma år flyttade han över från altfiolerna till första fiolstämman i hovkapellet.¹⁾ Där spelade han sedan till 1876, då han efterträdde August Söderman som kormästare. Tre år senare, vid Ludvig Normans avgång från förste kapellmästarebefattningen, avancerade Nordqvist till andre kapellmästare, och därmed hade han definitivt tagt steget över från orkesterstolen till dirigentpulten.

Han var nu 39 år gammal och alltså inte längre någon yngling, men detta utgjorde inget handikap. Tvärtom hade han genom sin långa verksamhet som musiker skaffat sig ett kunnande och en praktisk erfarenhet av orkesterarbete, som i fortsättningen skulle bli honom till ovärderlig nytta. De svåra prövningar, som oftast möter den oerfarne dirigenten, när han med taktpinnen som enda tillhygge ställs inför en rutinerad orkester, behövde Nordqvist inte

¹⁾ Nordqvist förlorade ej kontakten med födelsestaden trots framgångarna i Stockholm och utlandet. Sommaren 1875 gav han en konsert på teatern i Vänersborg tillsammans med kapellmästaren Josef Dente och en sångare. Se vidare Margareta Barkstedt, som redovisar en brevväxling mellan Nordqvist och musikfanjunkaren Zacharias Ludvig Barkstedt i uppsatsen "En tillfällighetspoet i Vänersborg i mitten av 1800-talet", V. S. G:s årsskrift 1957, sid. 11 f. (Red:s anm.)

frukta. Han kunde sin orkester utan och innan. Allt gick honom också väl i händer, och när Dente 1885 drog sig tillbaka, nådde Nordqvist den förnämsta ställning som en svensk musiker ansågs kunna nå. Han blev förste kapellmästare vid landets enda operascen.

Om nu allt hade stannat därvid, hade Nordqvists fortsatta levnad säkerligen fått ett behagligare förlopp, än vad som blev fallet, ty han åtnjöt ett stort och odiskutabelt anseende som dirigent. Men ödet ville annorlunda. I Norlinds och Trobäcks bok "Kungl. Hovkapellets historia" skildras utvecklingen på följande sätt:

Alltsedan teaterkommittén 1880 tillsattes av riksdagen, hade hotfulla moln samlats omkring de kungliga scenerna. Skulderna hade under Edholms tid stigit till 350.000 kr. Under Westin och Willman kunde visserligen några år en ringa vinst avsättas, men någon minskning i skuldens storlek kunde ej förmärkas. 1888 gjorde riksdagen till sist slag i saken och drog in hela sitt anslag samt överlämnade teatrarne till privata entreprenörer. Dramatiska teatern övertogs av ett konsortium, bestående av teaterns främsta sceniska artister. Operan däremot lämnades åt Conrad Nordqvist personligen, som således "detroniserade" Willman och övertog allt, både teater och hovkapell som sitt eget.

Så blev den forne trumslagarpojken inte bara operakapellmästare utan också operachef. Nu följde två år fyllda av framgångar, såväl konstnärliga som ekonomiska. De konstnärliga framgångarna kom inte som någon överraskning. Nordqvist hade som kapellmästare vunnit många segrar, bl. a. vid det första svenska framförandet av Wagners "Mästersångarna" 1887. Som operachef kunde han så 1890 presentera ytterligare tre sensationella nyheter, nämligen Delibes "Lakmé", Mascagnis "På Sicilien" och Verdis "Othello". Det var utspel, som fullständigt tog andan ur den stockholmska operapubliken och som ekonomiskt resulterade i något som i våra dagar närmast ter sig som en utopi: Operan gick med vinst!

Någon särdeles god affärsman var annars inte Nordqvist; i varje fall inte när det gällde båtaffärer. Vid ett tillfälle långt senare gjorde han nämligen ett gästspel i redarebranschen genom att bli delägare i ett segelfartyg med det för en musiker så lockande namnet "Fidelio". Om man bortser från namnet, så hade båten sannoligen inget gemensamt med Beethovens odödliga mästerverk.

Den var tvärtom i så hög grad dödlig, att säljaren hade all möda att hålla den flytande, till dess transaktionen var avklarad. Kort därpå sjönk "Fidelio", efterlämnande en Nordqvist, som bokstavligen talat kastat 10.400 kronor i sjön. Detta om båtaffärer.

Med operan hade Nordqvist bättre tur, och han gjorde sig åren 1889—90 rätt avsevärda inkomster. Men därmed var det också slut på friden. Teaterns personal ville vara med och dela vinsten och föreslog därför, att operan skulle drivas av ett konsortium på samma sätt som Dramatiska teatern. Nordqvist gick med på förslaget, varefter hans egen lön fastställdes till 9.000 kronor per år. En stor förändring förestod emellertid för operan. Vi citerar ännu en gång historieskrivarna Norlind och Trobäck:

Alltsedan 80-talets början hade det klagats över att den gamla byggnaden ej längre var lämplig och att en ny byggnad borde resas. 1890 hade byggnadsfrågan skridit så långt fram, att man kunde besluta om flyttning från den gamla teatern. Svenska teatern inköptes av ett konsortium för att tjäna till bostad åt operan för den tid, under vilken den nya byggnaden skulle resas. Den 30 nov. 1891 gavs sista föreställningen i gamla operahuset, och sedan följde en kort paus, innan föreställningarna kunde börja i den lånade byggnaden. Intresset för operan var givetvis inte så stort i den lilla teatern, och även flyttningen förorsakade stora extra utgifter. Behållningen för spelåret 1891/92 krympte följaktligen samman, och personalen såg sig alltså berövad hela den stora vinst den hade påräknat. Förbittringen var stor, och i juni 1892 tvang personalen Nordqvist att avgå. Hovkapellet hade ej alls deltagit i hetsen mot kapellmästaren och chefen samt helst sett, att han hade stannat kvar. Nordqvist avgick emellertid såväl från teater som hovkapell, dock med titeln "förste hovkapellmästare".

Här skulle berättelsen om trumslagarpojken, som blev operachef, kunna sluta. Efter en lysande start som operachef hade Nordqvist snart invecklats i stridigheter, där många intressen gjorde sig gällande. Han fick kungens tillåtelse att avskeda alla, som inte ville samarbeta med honom, men föredrog att själv dra sig tillbaka från operan. Staten övertog nu ansvaret för teatern, och till ny chef utsågs kammarherre Axel Burén. Det skulle emellertid snart visa sig, att Nordqvist ännu hade mycket gjort i svenskt musikliv och inte minst inom operan.

Under det han fortsatte verksamheten som organist i Storkyrkan, en befattning som han innehade i hela 40 år, och som lärare vid musikkonservatoriet, växte ropen på hans återinträde som dirigent allt starkare, och i mars 1894 stod han så åter i spetsen för hovkapellet vid en konsert med bl. a. Berwald och Stenhammar på programmet, Stenhammar för övrigt i den dubbla egenskapen av tonsättare och pianist. I ett brev till "Östgöta-Correspondenten" och till "Nerikes Allehanda", daterat Stockholm den 18 mars, skildras konserten på bl. a. följande sätt:

Gårdagens symfonikonsert på operan var en bemärkelsedag i hufvudstadens musiklif, ty då anförde åter hofkapellmästaren Konrad Nordqvist sitt gamla kära hofkapell, efter att på grund av omständigheternas makt ha varit borta från anförareplatsen i snart två år.

Redan på morgonen dagen före konserten voro, som förr i världen, alla biljetterna till symfonien utsålda. Det väl valda programmet lockade, men ännu mer hade man samlats för att demonstrera.

Och det blef verkligen en demonstrativ hyllning, så kraftig och högljudd, att eder brefskrifvare inom förra Nya teaterns murar icke upplefvat något dylikt sedan oppositionsstormen för August Strindberg under kvarstadsresan våren 1884.

Sedan publiken samlats och hofkapellets medlemmar, icke mindre än 67 till antalet, intagit sina platser på scenen, inträdde hofkapellmästaren Nordqvist, och sedan han framkommit till den lilla pallen i spetsen för sin kår, började en applådåska, som knappt ville taga slut. Först spelades Beethovens A-dur-symfoni nr 7. Man fick nu åter se och beundra det lugna och behärskade, vid alla tillfällen påpassliga sätt, hvarmed Sveriges främsta dirigent sköter takt-pinnen...

Följde så en aria ur Berwalds "Estrella di Soria", sjungen af fröken Hulting, samt en konsert för piano (B-moll) med orkester af den unga lofvande tonsättaren Vilhelm Stenhammar, som nyligen gjort lycka i Berlin. Sist på programmet stod 3 satser ur Berlioz "Faust", ett af hofkapellets bataljstycken under Nordqvists förra ledning. De två sista satserna måste gifvas dacapo, till hvilket kungen gav signalen. Efter styckets slut började för Nordqvist en ovation, som blef en fullständig upprättelse för den så ovanligt populära musikern. Man satt kvar på sina platser, applåderna smattrade oafbrutet i flere minuter, hurraropen blandade sig med handklappningarne, och sedan Nordqvist, djupt rörd af den hyllning, som ägnats honom, dragit sig undan, nöjde sig icke publiken, förrän han ånyo två gånger måste framträda inför den förtjusta åhörareskaran.

Två veckor senare kunde Nordqvist glädja sig över ännu en stor framgång, denna gång i Köpenhamn. Han hade tidigare dirigerat där, bl. a. i samband med svenska operans gästspel 1883, men nu kom han för att slå ett slag för svensk musik. I sällskap hade han Vilhelm Stenhammar, Tor Aulin och sångerskan, grevinnan Mathilda Taube, och i kappsäcken låg framförallt partituret till Berwalds "Sinfonie Sérieuse". Framförandet av detta verk blev den allt överskuggande händelsen vid konserten. En aria ur "Den bergtagna" av Hallström och sånger av Lindblad och Söderman gjorde inget starkare intryck på danskarna. Stenhammar, som spelade sin första pianokonsert, betecknades såsom en utomordentligt lofvande talang, om än för mycket påverkad av den tyska nyromantiken, och Aulin sades ha gjort starkare intryck som solist än som tonsättare med sin fiolkonsert i a-moll. Inför Berwalds symfoni var dock kapitulationen fullständig. Redan i en förhandsnotis i tidningen "Politiken" hade symfonin omnämnts som ett av den svenska musikkulturens yppersta verk, och i samma tidnings recension av konserten stod bl. a. följande:

"Man maa naesten gøre Vold på sig selv for virkelig at tro, at dette Arbejde er skrevet 1840, saa friskt og frit og mærkeligt nytklingende er det meste i det. Hele dets Bygning er af en Storladenhed, der tydeligt røger et naert Slaegtskab med Musikens største Mester-Navne. Symfonien er tegnet og opført med en Cherubinis overlegne Kunst og minder paa ikke faa Punkter om ingen ringere end selve Beethoven. Men dens allerstørste Fortrin er dog det udtrykkelige Personlighedspraeg, den har: sund, djaerv og klog — i sin bestemt mandige Holdning saa fulstaendig fri for Føleri, og dog med saa megen ægte digterisk Dybde i sig, att der her ikke et Øjeblik er Tale om Tørhed. En forunderlig Musikbegavelse, et klogt Hoved og et stort Hjaerte maa Berwald have vaeret.

Saerlig betagende virker Symfoniens pragtfulde, monumentale første Sats; men ogsaa i de øvrige var der saa megen stor og ægte Skønhed, at man sent vil glemme dette Arbejde."

Den svenska konserten i Köpenhamn 1894 beskrevs i pressen som en stor triumf:

Konungen, drottningen, kronprinsen och prinsessan Louise bevistade konserten, och applåderna upptogs efter de flesta numren från konungalogen ... Förste hofkapellmästare Nordqvists ledning

var något af det mest verkningsfulla man bevittnat i denna väg i Köpenhamn: små handrörelser, absolut frihet från allt effektsökeri, men med en beherskning ändå af det kolossala musikkapellet, som man vore frestad att kalla hypnos.

Efter konsertens slut gav orkestern touche för den svenske gäst-dirigenten, som också fick mottaga en lagerkrans med band i de svenska färgerna.

HOVKAPPELLMÄSTAREN OCH OPERACHEFEN CONRAD NORDQVIST.

I Stockholm fortsatte Nordqvist att leda hovkapellets symfonikonserter, där förutom välkända verk, såsom Beethovens symfonier, även presenterades nyheter, såsom Brahms andra symfoni, Sindings d-moll-symfoni, den unge Hugo Alfvéns första symfoni och Tjajkovskijs "Pathétique". Symfonier av Haydn och Mozart saknades inte heller, och enligt många mening var det just i dessa verk som Nordqvists talang och kynne kom bäst till sin rätt.

Den 1 december 1894 meddelade pressen, att konungen på Oscarsdagen personligen överlämnat en taktpinne av ebenholts med silverbeslag och försedd med inskription och namnskiffer till Nordqvist. Trots att Nordqvist tydligen inte bara var folkets man utan även kungens, dröjde det emellertid ända till 1897, innan Nordqvist åter anförde en operaföreställning. När så äntligen skedde, möttes han med samma bifall, som då han första gången efter tillbakaträdandet ånyo ledde en symfonikonsert. Det var Rossinis "Wilhelm Tell" som gavs, och såväl före som efter den berömda uvertyren hälsades Nordqvist med långa ovationer. Sedan ridån fallit efter slutakten, måste han flera gånger framträda på scenen, där bland andra solister och kör, d. v. s. samma grupper, som fem år tidigare framtvingat hans avgång, nu uppvaktade med lagerkrans och rosor. Så nyckfull kan alltså ödets gudinna vara, i varje fall när hon blandar sig i spelet på ömse sidor om operans kulisser. Nå, tvisten var bilagd och Nordqvist återinsatt i de funktioner, som rätteligen tillkommer en förste hovkapellmästare.

År 1899 ledde Nordqvist det första fullständiga framförandet av Berwalds opera "Estrella di Soria", som ägt rum sedan premiären 1862, och år 1900 reste han åter utomlands med "Sinfonie Sérieuse", denna gång till Paris. Det var under världsutställningen, och konserten gavs med den berömda Konservatorieorkestern. Som solist medverkade John Forsell, och programmet upptog uteslutande musik av svenska tonsättare. Förutom Berwalds symfoni framfördes Södermans "Tannhäuser-ballad" och "Offertorium", Rubensons tre symfoniska småstycken, Normans uvertyr ur musiken till "Antonius och Cleopatra", Halléns ballad "Skogsrået", Stenhammars "Florez och Blanzeflor" och slutligen Alfvéns "Preludium och fuga". En fulltalig och festklädd publik fyllde den väldiga cirkelrunda festsalen i Trocadéro-palatset, och kung Oscar, som samma dag besökt den svenska paviljongen på utställningen, bidrog till feststämningen genom att övervara konserten. Även detta gästspel resulterade i en seger för svensk tonkonst, och liksom i Köpenhamn sex år tidigare var det återigen Berwalds verk som väckte det största intresset hos åhörarna. Symfonin betecknades i en Paris-tidning såsom ett arbete i klassisk stil, inspirerat av den tidige Beethoven. Uppfinningen befanns klar och logisk, utvecklingen lättflytande och full av rikaste fantasi. Symfonin var programmets fullödigaste och

intressantaste nummer, i det den avslöjade en storslagen begåvning, skrev tidningen.

Nordqvist, som nu var 60 år gammal, fortsatte i ytterligare åtta år som förste kapellmästare, innan han 1908 definitivt drog sig tillbaka från operan. Han efterträddes av Armas Järnefelt, vars fru, operasångerskan Liva Järnefelt, för övrigt är en systerdotter till Nordqvist. Men inte heller efter detta tillbakaträdande blev Nordqvist sysslolös. Musikaliska akademien var påpassligt framme och anställde honom såsom lärare i orkester- och ensemblespelning, och som kammarmusikspelarare finner vi honom sommaren därpå i full verksamhet vid de av apotekaren och musikälskaren Salomon Smith anordnade kammarmusiksoaréerna i Ystad. Där samlades eliten av vårt lands kammarmusikspelarare med Aulin och Stenhammar i spetsen, och biljetter till konserterna såldes efter bästa festspelsmönster såväl i Köpenhamn som i de större svenska städerna. På programmen stod bl. a. Beethovens kvartett opus 74, Brahms G-dur sextett och betecknande nog både Ess-durkvartetten och A-durkvintetten av Berwald. Stenhammars och Aulins strävanden för att sprida kännedom om Berwalds musik är ju väl omvittnade, medan däremot Nordqvists insatser kommit en smula i skymundan. Nordqvist, som en gång i tiden själv studerat komposition för Berwald, hyste dock stor beundran för dennes musik, och det förefaller därför mycket troligt, att Nordqvist genom denna sin inställning tjänat som impuls-givare åt de yngre musiker, som efter sekelskiftet så ivrigt verkade för Berwalds musik. I varje fall hade både Stenhammar och Aulin personligen bevittnat den stora begeistring, som "Sinfonie Sérieuse" väckte vid Nordqvists framförande i Köpenhamn 1894.

Som dirigent framträdde Nordqvist nu alltmera sparsamt, och 1915, på sin 75-årsdag, tog han avsked av Stockholmspubliken med en konsert i Auditorium. Det var Konsertföreningens orkester som spelade, och det mest anmärkningsvärda vid konserten var kanske, att Nordqvist då framförde en av Romans sinfonior, den numera så välkända Kyrkosymfonin i g-moll.

Att Nordqvist såsom nestorn i svenskt musikliv blev föremål för stora hyllningar var självklart. Den ena lagerkransen efter den andra överlämnades, och på podiets mitt bland mängden av mörkgrön lager glänste en altfiol av gyllene blommor från grevinnan de Casa Miranda, mera känd under namnet Kristina Nilsson.

Såväl andligen som fysiskt var Nordqvist ännu obruten. Olallo Morales, sedermera Musikaliska akademiens sekreterare, har berättat, hur han dagen efter ett ganska ansträngande kommittésammanträde träffade Nordqvist. Kry och pigg men inte utan en viss förvåning i rösten berättade Nordqvist då, att han föregående kväll känt sig en smula trött, men så hade han också efter sammanträdet varit uppe i "Mazer" och spelat fem kvartetter. Episoden visar, att Nordqvist fortfarande hade samma glödande musikintresse som i sin ungdom, och vad märkligare är: intresset gällde inte bara den musik, som han sedan länge var väl förtrogen med, utan också den nya musiken, ja t. o. m. den radikalt nya. Vid en resa i Tyskland hade han bevistat en konsert med musik av den Schönberg, som då väckte ett sådant rabalder i konsertsalarna. En del visslade och en del jublade, berättade Nordqvist, som erkände, att han själv hörde till dem som applåderade, därför att han fann musiken ny och intressant.

När Nordqvist nästa gång fyllde jämna år, var det emellertid sämre ställt. Han hade då inte längre hälsan i behåll utan låg svårt sjuk på godset Charlottenlund i Skåne. Under ett besök hos Salomon Smith hade Nordqvist lärt känna den musikintresserade familjen Lachmann på godset Charlottenlund inte långt från Ystad. Han gästade sedan ofta Charlottenlund, och det var där han i början av år 1920 insjuknade i lunginflammation. På 80-årsdagen den 11 april var han visserligen feberfri men alltför trött för att kunna glädja sig över hyllningarna, och endast fem dagar senare avled han.

Sällsam är den nu lyktade levnadssagan, skrev tidningen "Musikern", som den 1 maj utkom med svart sorgram kring första sidan. Ja, det var en sällsam levnadssaga, alltifrån födelsen på landeriet Beateberg 1840, över Västgöta-Dals regemente, Musikaliska akademien, Kungl. Operan och ända fram till den vårdag på det skånska godset, då livslågan flämtade allt svagare och svagare, för att slutligen nästan omärkligt slockna. Så var detta märkliga musikeröde fullbordat, och den sista förbindelselänken mellan Frans Berwalds och Ludvig Normans tid och vårt eget århundrade borta.

ALLAN STÅNGBERG.

En rabulistisk hovpoet hyllar Carl XIV Johan.

Några jämförelser mellan kungabesök
i Vänersborg förr och nu.

När Sveriges konung i våra dagar besöker någon plats i landet, hälsas han av medborgarna med den sakliga värdighet, som hör till umgängesformerna i en modern demokrati. Som ett exempel, bland de många som finns, kan nämnas det senaste kungabesöket i Vänersborg sommaren 1951.

Efter tronbestigningen 1950 har Gustaf VI Adolf avlagt besök i flertalet svenska landskap under former, som kan sägas utgöra en det tjugonde århundradets variant av den Eriksgata, som en nyvald konung företog under medeltiden. Som sig bör inledde Gustaf VI Adolf sin rundresa i Uppland; sedan kom turen till västra Sverige och enkannerligen Vänersborg.

Måndagen den 13 augusti 1951 anlände Gustaf VI Adolf till Vänersborg med tåg från Hälsingborg över Öxnared. Han välkomnades på järnvägsstationen av landshövding Arvid Richert, presidierna i stadsfullmäktige och landsting, stadens borgmästare samt högre tjänstemän vid länsstyrelsen och statsbanornas distriktskansli. Ankomsten skedde klockan nio, och en timma senare ägde medborgaruppvaktning rum på torget, vilken inleddes med tal av stadsfullmäktiges ordförande, förman Oscar Andersson. Detta tal besvarades av konungen, som sedan gick runt och hälsade på en rad äldre vänersborgare. Efter uppvaktningen på torget följde en bil-tur genom stadens centrala delar, och konungen hann beundra både Skräckklan och kyrkan samt inspektera landstinget före den lunch, som Vänersborgs stad gav på stadshotellet. Eftermiddagen ägnades åt besök i Trollhättan. På kvällen gav landshövding Richert middag på residenset för konungen jämte ett antal inbjudna gäster. När middagen var över, blev det ännu en mottagning, under vilken konungen fick tillfälle träffa representanter för staden och bygden. Som sista punkt på dagens program följde en sångarhyllning. Under musikdirektör Erik Alvins ledning sjöng en större blandad kör

— ett nittiototal sångare medverkade — två sånger ur Birger Sjöbergs "Fridas bok". Från residensets balkong lyssnade konungen till sångerna — utan paraply, trots att det regnade.

Efter besöken i Vänersborg och Trollhättan ägnade konungen påföljande dag åt Dalsland. Sedan lämnade han — på morgonen onsdagen den 15 augusti — norra delen av Älvsborgs län och begav sig då i bil till Borås och södra hälften av länet. Under vistelsen i norra länsdelen bodde konungen på residenset i Vänersborg, och militär från Kungl. Älvsborgs regemente gick vakt.^{1) 2)}

Den snabbteckning, som här har gjorts av ett aktuellt kungabesök i Vänersborg, ger bilden av en monark, som enkelt och flärdfritt möter landets invånare, och de senare intar i sin tur en vänligt intresserad hållning utan några överdrifter, varken i fråga om sympatier eller antipatier. Så har det inte alltid varit. Ser man tillbaka på svunna tider, finner man att det då och då stått strid kring konungens person. Vid sådana tillfällen skulle ett besök som det nu skildrade ha kunnat medföra demonstrationer såväl för som emot statsöverhuvudet. En belysande episod kan nämnas.

Samma år som första världskriget bröt ut inträffade en händelse, som gav upphov till skarpa motsättningar mellan konungen och delar av folket och vilken också resulterade i en konstitutionell konflikt mellan konungen och ministären. Det var Gustaf V:s s. k. borggårdstal den 6 februari 1914, som förorsakade krisen mellan honom och den Staaffska ministären och ledde till att regeringen Staaff avgick några dagar senare. Dessförinnan hade opinionsyttringar förekommit, som riktat sig till båda parterna i konflikten: arbetardemonstration för ministären, studentuppvaktning för konungen.

Går man längre tillbaka i tiden, till 1830-talet, finner man på det inrikespolitiska planet förhållanden, som för nutida människor ter sig ganska överkliga. Det rådde då strid mellan den konservativa regeringen och den liberala oppositionen, som tidvis gav upphov till mycket allvarliga situationer.

¹⁾ Älvsborgs Läns Annonsblad nr 93 och 94 den 14 och 16 augusti 1951.

²⁾ Gunnar Hjorth, "Ärskrönika 1951", Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1952, sid. 71 ff.

Sommaren 1838 urartade motsättningarna mellan rabulistiska element inom oppositionen och regeringen. Det uppstod vid några tillfällen kravaller i Stockholm, vilka även krävde människoliv. Händelserna 1838 får ses mot bakgrunden av den liberala opinionens allt ivrigare framförda krav på ökad ekonomisk frihet, vidgad tryckfrihet och begränsad konungamakt. Den liberala pressen med "Aftonbladet" och "Dagligt Allehanda" i spetsen gick till storms mot Carl XIV Johans "allenastyrande" och gunstlingspolitik. Regeringen å sin sida sökte genom tryckfrihetsåtal och indragning av tidningar hindra de misshagliga publicisternas verksamhet. Vid regeringens aktioner mot pressen blev det framför allt hovkanslern Jakob August von Hartmansdorff, som ådrog sig allmänhetens missnöje. Enligt då gällande lagstiftning hade nämligen hovkanslern den funktion i tryckfrihetsmålen, som nu tillkommer chefen för justitiedepartementet.

När de politiska motsättningarna blivit så tillspetsade, som de var 1838, är det uppenbart, att det behövdes relativt litet för att missnöjet skulle övergå i våldshandlingar och upplopp. Den direkta anledningen till oroligheterna i Stockholm sommarmånaderna 1838 framkallades av åtalet mot publicisten Magnus Jakob Crusenstolpe. I början av år 1838 hade Crusenstolpe startat en tidskrift, "Ställningar och förhållanden, behandlade i bref", i vilken han kritiserade aktuella händelser i samhället. Nummer två av tidskriften innehöll kvicka och elaka kommentarer kring en högre militär utnämning, och Crusenstolpe beskyllde här regeringen för sabbatsbrott. Beslutet hade nämligen daterats en söndag. Följden blev, att Crusenstolpe åtalades för majestätsbrott, och den tillsatta juryn förklarade honom skyldig. Svea hovrätt dömde så den 19 juni 1838 Crusenstolpe till 3 års fängelse.

Redan i samband med domens avkunnande förekom sympatidemonstrationer i rättsalen till förmån för Crusenstolpe. På kvällen påföljande dag drog en stor folkhop fram mellan stadshuset på Södermalm och justitiekansler Claes Ulrik Nermans bostad vid Ålandsgränd på Norrmalm, där fönsterrutorna krossades. Nerman hade i egenskap av justitiekansler uppdragit åt stadsfiskal Johan Gotthard Fredholm att väcka åtal mot Crusenstolpe, vilket givetvis var ägnat att öka allmänhetens ovilja mot Nerman. Denne

hade redan under sin tid som polismästare i Stockholm blivit impopulär bland huvudstadens befolkning, då han — som chef för hemliga polisen — inte utan fog ansågs ha ett alltför stort inflytande på den misstänksamme Carl XIV Johan.³⁾

Den 19 juli 1838 uppstod nya oroligheter. Man väntade nämligen, att Crusenstolpe denna dag skulle föras över från stadshushäktet på Södermalm till Vaxholms fästning, där han skulle avtjäna sitt straff. En folkmassa hade redan på förmiddagen samlats utanför stadshuset, och de försök som gjordes att skingra mängden misslyckades. Mot kvällen blev stämningen bland demonstranterna alltmer upphetsad, och bråket övergick i allmänt tumult med stenkastning mot stadshuset. En tillkallad militärstyrka tvingades öppna eld, varvid två personer dödades och fem blev svårt sårade. Lugnet återställdes dock inte efter de blodiga kravallerna i juli. Nya tumult inträffade i slutet av augusti och början av september trots skärpt övervakning av ordningen och stränga föreskrifter om hur den stockholmska allmänheten skulle uppträda på gator och torg.⁴⁾ ⁵⁾

Helt naturligt blev Carl XIV Johan påverkad av den ovilja och det missnöje, som riktades mot honom sommaren och hösten 1838. I oppositionella kretsar hade redan tidigare talats om att han borde abdikera till förmån för kronprinsen, sedermera Oscar I. Hän-

³⁾ Nerman, Claes Ulrik, född 1792, död 1852, avlade examen för inträde i rättegångsverken i Uppsala och antogs 1813 till notarie i Göta hovrätt. 1827 utnämndes han till häradshövding i Nordals, Sundals och Valbo härads domsaga. Tjänstgöringen där avbröts redan påföljande år, då han blev handsekreterare hos greve Magnus Brahe, Carl XIV Johans vän och förtrogne. Nerman blev 1830 utnämnd till polismästare i Stockholm och sju år senare förordnad till justitiekansler. I samband med regeringens ombildning 1840 entledigades Nerman från justitiekanslersämbetet och utnämndes till landshövding i Kalmar län. Från att ha varit en föga känd domare i en landsortsdomsaga blev Nerman en vida beryktad och illa omtyckt polischef i Stockholm, nämnd som ett av de mest typiska exemplen på den kungliga gunstlingspolitiken.

⁴⁾ Ture Nerman, "Crusenstolpes kravaller", Stockholm 1938, sid. 15 ff.

⁵⁾ Nils Staf, "Polisväsendet i Stockholm 1776—1850", Uppsala 1950, sid. 392 ff.

delserna i samband med åtalet mot Crusenstolpe hade ytterligare understrukt oppositionens kraft. Det är också förståeligt, att en republikansk general, som genom val blivit konung i en konstitutionell monarki, kände oro inför en så häftig missbelåtenhet, som utvecklades just 1838.⁶⁾

Det politiska klimatet i Stockholm var och förblev bistert. Det saknades med andra ord inte anledning att lämna Stockholm för en vistelse i de delar av unionsriket, där stämningen var mera rojalistisk än i huvudstaden. Carl XIV Johans beslut att göra ett besök i Norge är därför inte överraskande. Den 6 december anträdde han resan i sällskap med ett stort antal svenska och norska hovmän, ämbetsmän och officerare. Bland följeslagarna märks sålunda riksmarskalken greve Magnus Brahe, adjutanten major Carl Erik Lagerstråle, förste livmedicus Eric af Edholm, ordonnansofficerarna Hans Gram von Holst och Reinhold von Rosen, kabinettsskammarherren Eric Lewenhaupt, t. f. kabinettsskreteraren Johan Gustaf Paykull och andre sekreteraren Otto Gabriel Mörner, de båda sistnämnda från Kungl. kabinettet.

Redan den 30 november, d. v. s. sex dagar före avresan, hade kurirer utgått till landshövdingarna i berörda län med nådig befallning om hästars uppbådande. I det här fallet en ytterst viktig detalj, ty utan erforderligt antal hästar vid varje anhalt skulle den i förväg fastställda tidtabellen snart bringas ur funktion.

Enligt resplanen skulle färden gå över följande platser, där nattkvarter var ordnat: Brandalsund (inte långt från Järna), Nyköping, Norrköping, Ljung (strax invid Göta kanal, mellan Boren och Roxen), Motala, Stjärnsund (söder om Askersund), Hova, Lidköping, Vänersborg, Kvistrum (i Foss socken i mellersta Bohuslän), Blomsholm (nära Strömstad), Fredrikshald och slutligen Kristiania. Ankomsten till Kristiania beräknades inträffa den 21 december. Man får en god föreställning om hur tidsödande en sådan här resa var före järnvägarnas tillkomst, när man finner, att dagsetapperna i regel omfattande 4 till 6 mil.⁷⁾

⁶⁾ Alma Söderhjelm, "Carl Johan", Stockholm 1939, sid. 409 ff.

⁷⁾ Skildringen av Carl XIV Johans norska resa 1838—1839 är baserad på de notiser, som återfinns i "Post- och Inrikes Tidningar" för nämnda år. Se

Carl XIV Johans ankomst till Vänersborg var aviserad att äga rum lördagen den 15 december. Med hänsyn till den förödande stadsbranden fyra år tidigare var av naturliga orsaker Vänersborgs möjligheter att ordna ett storslaget mottagande något begränsade. Återuppbyggnaden hade gått överraskande snabbt, men staden var fattig och resurserna små.⁸⁾ ⁹⁾ Den goda viljan saknades dock inte, och man sökte efter förmåga presentera den nyuppförda staden så fördelaktigt som möjligt.

När konungen anlände till länsgränsen vid Munkesten omkring halv sju på lördagsaftonen, mottogs han av landshövding Paul Sandelhielm. De båda bergen på ömse sidor av vägen var upplysta av starka eldar och brinnande tjärtunnor. Vattenfallet på Hunneberg, ättestupan på Halleberg och fornlämningarna vid Hästevadet var också upplysta av eldar, "hvilket allt gaf en vacker och högtidlig anblick", för att citera "Post- och Inrikes Tidningar". Bron över Göta älv var likaledes illuminerad, och där möttes konungen av en trupp fackelförsedda unga tjänstemän och borgare till häst, vilka ledsagade konungen och hans följe fram till staden. Vid östra infarten var två upplysta kolonner placerade, och där hade stadens magistrat, prästerskap och borgare samlats för att taga emot konungen. Kyrkoherde Carl Adolf Carlsson och borgmästare Jonas Magnus Bergius hälsade i korta tal konungen välkommen, och talen besvarades av monarken.

I Vänersborg var Kungs- och Drottninggatorna, torget samt gatorna kring residenset illuminerade, och vidare fanns transparanger uppsatta på husen. Stadsborna hade gemensamt föranstaltat om en sådan, vilken anbragts på residensbyggnaden, då staden alltså saknade rådhus. Denna transparang visade i förgrunden

nr 286—302 år 1838 och nr 126—138 år 1839. I Vänersborg utkom vid den aktuella tiden "Nya Wenersborgs Tidning", vilken tyvärr ej varit tillgänglig hos Kungl. Biblioteket i Stockholm det senaste året på grund av ombyggnaden där. En lokaltidnings detaljrika skildring av kungabesöket saknas sålunda.

⁸⁾ Gösta Hasselberg, "Vänersborgs historia II", Göteborg 1944, sid. 13 ff.

⁹⁾ Nils Sandberg, "Vänersborg sett med främlingars ögon", Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1958, sid. 28 ff.

”fågel Fenix” över ruinerna av en nedbrunnen stad, bakom vilken en ny stad syntes växa upp. Ovanför fanns en krönt sköld med konungens namnskiffer, omgiven av hoppets och tacksamhetens genier.

Vid trappan till residenset välkomnades Carl XIV Johan under kanonsalut av landshövding Sandelhielm med fru, generalbefälhavaren i tredje distriktet generallöjtnant Casimir Reuterskiöld, chefen för Västgöta-Dals regemente överste Axel Vilhelm Ehrengranat, landshövdingen i Göteborgs och Bohus län generalmajor Gillis Edenhielm och biskop Carl Adolf Agardh i Karlstad jämte ett stort antal högre civila och militära befattningshavare från staden och landskapet.

Efter ankomsten till Vänersborg redovisar ”Post- och Inrikes Tidningar” följande omdöme om den fram till denna dag tillryggalagda sträckan av färden från Stockholm till Norge. Konungen befann sig i högönskelig välmåga. Parentetiskt kan inskjutas, att konungen var drygt 75 år gammal, när denna resa gjordes. Även om dagsetapperna var tämligen korta, bör en resa av detta slag ha varit ganska påfrestande för en person i hans ålder. Resan hade till större delen varit gynnad av ett vackert väder, och vägarnas beskaffenhet hade varit bättre, än vad man kunnat hoppas vid en så långt framskriden årtid. Det senare har utan tvekan betytt åtskilligt för det kungliga välbefinnandet.

Söndagen den 16 december åhörde konungen en gudstjänst på förmiddagen. Sedan följde en rad mottagningar på residenset. Militära, civila och kyrkliga förgrundsmän trädde fram och avlade underdåniga uppvaktningar. Vidare gav konungen företräde åt en stor deputation, bestående av borgerskap och invånare från staden. Talesmännen för Vänersborg betygade sin tacksamhet både för den hjälp staden erhållit vid branden och för det kungliga löftet att vid nästa riksdag göra framställning om nedsättning av räntorna på det byggnadslån, som staden fått för återuppbyggnaden.

Därefter fick Vänersborgs kyrkoherde, Carl Adolf Carlsson, nåden att avlämna en petition från stadens och traktens invånare med avseende på den lägre lärdomsskolans omändring till en högre apologisti. Det kan nämnas, att kyrkoherden var inspektör vid lärdomsskolan. Huruvida denna framställning avgjorde skolans

framtida ställning må lämnas därhän; skolan övergick emellertid på hösten 1840 till att vara en fullständig apologisti.¹⁰⁾

När Carl XIV Johan lämnade Vänersborg på söndagen — det skedde mellan klockan två och tre på eftermiddagen — hade en stor menighet samlats, som hyllade konungen med hurrarop. Liksom vid ankomsten markerades avfärden med kanonsalut, och konungen eskorterades under den fortsatta resan mot Uddevalla av beridna borgare.

Innan konungen tog farväl av Vänersborgs invånare, blev han uppvaktad med en sång, särskilt skriven för detta tillfälle. Den som uppträdde som hovpoet var karduansmakaren Petter Blomqvist, en ytterligt särpräglad och bisarr hantverkare i staden, känd för sin starkt kritiska inställning till allt vad myndigheter och ämbetsmän hette. Inte utan fog kan sägas, att Blomqvist var en av de mest aktiva politiska bråkmakarna i Vänersborg vid denna tid. Det märkliga är emellertid, att han var en hängiven rojalist. Det är det, som på ett så avgörande sätt skiljer Blomqvist från exempelvis huvudstadens rabulister. Den påtagliga ovilja, som framför allt befattningshavare i offentlig tjänst drabbades av, omfattade aldrig konungens person. Den främste av alla män i staten, den som hade att styra riket, och även gjorde det, blott alltför allena enligt mångas uppfattning, gick fredad för Blomqvists pamfletter. Regeringsformens bud, att konungens majestät skulle hållas i helgd och vördnad, sökte Blomqvist efter bästa förmåga följa.^{11) 12) 13)} Hans sång bär ett värtaligt vittnesbörd om detta.¹⁴⁾

10) Jfr vad Hasselberg redovisar i sitt tidigare anförda arbete beträffande den högre skolundervisningen, sid. 275 ff.

11) Hasselberg, a. a., sid. 44.

12) Hj. A. Lindedal, "Vänersborgs historia och Vänersborgs-historier", Vänersborg 1927, sid. 258—259.

13) Folke Wikström, "En rabulistisk karduansmakare i Vänersborg för hundra år sedan", Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1938, sid. 3 ff.

14) Blomqvists poem återges här efter den version, som finns i "Illustrerad Tidning" nr 11 den 12 mars 1864. Det framgår ej, varifrån denna tidning hämtat dikten. I avsaknad av "Nya Wenersborgs Tidning" för den aktuella tiden är det inte möjligt att avgöra, om den varit publicerad där. Det finns emellertid ingen anledning betvivla, att Blomqvist är upphovsman till dikten. Både form och innehåll ansluter sig väl till liknande dikter, som Blomqvist skrivit.

VID KONUNGENS RESA TILL NORRIGE.

Sjunges som gamla folkvisan: "*Gustafs Skåll! Den bästa Kung, som jorden eger!*"

Aldrig Drott! — Som från dina Östra Länder,
Reser bort, — till *dess* Västra stränder:
Må *Du* der; — Nöjet kring dig sprida,
Stjernor vida, — från *Din* sida, sig utsprida plä'r.

Store Drott! — Skydda *Sanning, Rätt och Lagar!*
Himlen blott, — räknat våra dagar:
Akta på! — Visa Männens Lära!
Låt *Din* Ära, — ej förtära, sig, - ell', stilla stå!?

Medan *Du*? — vistas uti Syskonlandet,
Bör *Du* ju, — fästa Brödrabandet!?
Makar har, — ofta skiljda tycken;
Dock ej tycken, — eller smycken, — skilja trofast Par.

Förr *Du* ung! — stridde uppå Hjeltefältet;
Fast nu tung; — *Du* dock spänner Bältet:
Lef *Du* sällt: — bland Olympens Gudar! —
Arons skrudar! — Sal'mons Brudar, — uti Stjernetält! ! !

B - t.

För sin insats som hovpoet blev Blomqvist för egen del hedrad med en sång. Det är "Illustrerad Tidning", som lämnar denna uppgift. Det förefaller troligt, att den stämning av fest, som kungabesöket gav upphov till, påverkade sinnena även sedan konungen lämnat staden. Det blev sannolikt samling till fortsatt firande under sällskapliga former, och det är väl då som Blomqvist blivit hyllad. Sången, som tillägnades denne, utgör en parafras på hans egen skapelse. Den har en lätt ironisk accent och tecknar ett

Signaturen "B-t" förekommer vidare som underskrift till en dikt, kallad "Herrans Bön", tryckt hos Johan Qvist i Vänersborg 1838, vilken Blomqvist är författare till.

Lindedal har känt till existensen av den dikt, det här är fråga om. I sitt ovan anförda arbete, sid. 258, återger Lindedal slutet av första versen. Lindedals version avviker dock något från den här återgivna. Jämför nedan:

Lindedal: Stjärnor vida/Kring din sida.

Illustrerad Tidning: Stjernor vida — från *Din* sida.

tämligen respektlöst porträtt av den poetiske hantverkaren. Dikten lyder som följer.¹⁵⁾

TILL HERR KARDUANS- OCH VERSMAKAREN B - T.

Skalde - "Drott!",
Som till Sveas alla länder
Skickar "bort"
Ifrån Wenerns stränder
Dina rim,
Hvari nitet lågar,
Högt du vågar
Och ej frågar
Efter bark och lim.

Sångar - Drott!
Sjung om sanning, rätt och lagar!
"Himlen blott
Räknat våra dagar."
Akta på
Denna visa lära —
Det din ära
Går för nära
Att vid karet stå.

Men om ock
Garfveriet skall dig fästa,
Bör du dock
Se på landets bästa.
Utan knot
Kan din bark du stöta,
Skinnen blöta
Pennan sköta
Som en patriot.

Förr du ung
Tumlade kring vida fältet.
Nu du tung
Vid karet spänner bältet
Lef du sällt
Ibland skinn och hudar!

¹⁵⁾ Återfinnes i det tidigare nämnda numret av "Illustrerad Tidning".

Arons skrudar
Inga judar
Ha åt dig beställt.

Den sång, som Blomqvist hedrades med, är inte försedd med författarnamn eller signatur i "Illustrerad Tidning". Dikten har en formell elegans, som tyder på att författaren inte gått otränad till uppgiften. Blomqvists raljerande skaldebroder bör följaktligen sökas bland någon av de tillfällighetspoeter, som just då levde och verkade i Vänersborg.

I skaran av mer eller mindre talangfulla versmakare är det särskilt två, som i första hand synes kunna komma ifråga, båda militärer, båda anställda vid Västgöta-Dals regemente. Det är Zacharias Ludvig Barkstedt¹⁶⁾ och Wilhelm von Braun¹⁷⁾, den förre oboist, den senare fänrik.

¹⁶⁾ Barkstedt hade lämnat tjänsten vid Andra gardets musikskola i Stockholm 1838 och flyttat till Vänersborg, där han tillträtt en befattning som oboist vid Västgöta-Dals regemente. En utförlig skildring av Barkstedts levnadsöde lämnas i Margareta Barkstedts uppsats "En tillfällighetspoet i Vänersborg i mitten av 1800-talet", Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1957, sid. 3 ff.

¹⁷⁾ Wilhelm August Detlow von Braun föddes den 8 november 1813 på Bränningsås egendom i södra Västergötland och avled den 12 september 1860 i Uddevalla, på vars kyrkogård han vilar. Föräldrar var överstelöjtnanten Christian Benjamin von Braun och dennes hustru Justina Katarina, född Militz. Wilhelm von Braun började som femtonårig sin militära utbildning vid krigsskolan på Karlberg, varifrån han utexaminerades 1834. Han blev samma år fänrik vid Västgöta-Dals regemente, befordrad till löjtnant vid regementet 1839, och kvarstod som sådan till 1846, då han begärde sitt avsked från militärtjänsten. Han började skriva vers redan under studietiden på Karlberg, medarbetade som tillfällighetspoet i "Aftonbladet" i Stockholm under 1830-talet och utgav 1837 sin första diktsamling, kallad "Dikter", vilken blev en klar framgång. Uppmuntrad av denna ägnade sig von Braun i fortsättningen mera åt författarskapet och mindre åt militärtjänsten, vilken han vantrivdes med och som han lämnade, missnöjd, utan utsikt till befordran. Wilhelm von Braun var en produktiv författare. Han utgav flera diktsamlingar och ett stort antal poetiska kalendrar samt skrev även prosaberättelser efter den egentliga debuten med "Dikter". Wilhelm von Braun var en mycket populär skald, lättillgänglig för den breda publiken, som uppskattade hans skämtsamma och humoristiska, ibland något grovkorniga diktning. I eftervärldens ögon framstår han som en talangfull rimsmed men utan det djup och utan den originella lyriska begåvning, som

Det är givetvis vanskligt att avgöra, om någon av de här nämnda författarna är upphovsman till den skämtsamma hyllningen — det kan självfallet finnas en tredje poet, blott inte lika känd för sena tiders barn som Barkstedt och von Braun. Om man därför avstår från spekulationer om vem den satiriske skribenten kan vara, kan dock fastslås, att den vänersborgska miljön verkat inspirerande på skalder av både större och mindre format.

Detta gäller otvivelaktigt den man, som utnämndes till "Skalde-Drott", den poetiske kardiansmakaren Petter Blomqvist. Just år 1838 tycks hans inspiration ha flödat ovanligt rikt. Förutom det alster, som blev föremål för tryckfrihetsåtal och vilket Folke Wikström skildrat i den här ovan nämnda uppsatsen, utgav Blomqvist nämnda år ytterligare tre mindre skrifter eller broschyrer, för att använda hans egen benämning. Samtliga är tryckta hos Johan Qvist i Vänersborg. 1841 utkom två skrifter, den ena tryckt hos S. V. Bagge i Uddevalla, den andra hos J. A. Dahlberg i Vänersborg. Året därpå kom nästa verk, tryckt hos C. A. Strömberg i Vänersborg. År 1850 gav Blomqvist ut ett arbete med titeln "Monologer", tryckt hos S. V. Bagge i Vänersborg, och med detta tycks han ha satt punkt som publicist. Någon senare tryckt skrift finns nämligen inte bevarad i Kungl. Bibliotekets samlingar.

Blomqvist behandlar i sitt författarskap med förkärlek politiska och religiösa problem. Hans diktning inrymmer prov på vacker religiös lyrik, och frågan är, om han inte med dessa dikter lyckats bäst som poet. En närmare analys av Blomqvists skrifter skulle föra utanför ramen för denna uppsats. Det finns emellertid anledning återkomma till Petter Blomqvist, som är en fängslande personlighet med sina många motsägelsefulla drag.

skulle ha kunnat ge honom en annan plats i vår litteratur än den som tidens flyktiga berömmelse skänkte honom.

I övrigt hänvisas till den biografi, som Ture Nerman skrivit om Wilhelm von Braun, vilken ger intressanta upplysningar om von Brauns syn på både Vänersborg och skalden Blomqvist. (Ture Nerman, Wilhelm von Braun, Del I och II, Stockholm 1937—1938.)

Tidigare har skildrats hur Carl XIV Johan lämnade Vänersborg under storslagna hedersbetygelser. Att vänersborgarna var ovanligt fästade vid konungen råder det inte något tvivel om. Vid detta besök, som genom omständigheternas makt kom att bli konungens sista i Vänersborg, var stadens borgare helt naturligt angelägna om att betyga sin tacksamhet för hjälpen vid branden 1834. Man antog — med rätt eller orätt — att konungen personligen ingripit till stadens förmån vid detta tillfälle.

Den kungliga välviljan kom även denna gång till uttryck på det sätt, som då för tiden var sed: före avresan täcktes konungen skänka 300 r:dr b:co till stadens fattiga.

För att rätt återge stämningen i Vänersborg vid kungabesöket bör lämpligen en representant för tredje statsmakten komma till tals. Den 19 december 1838 sammanfattar stadens tidning intrycken från besöket på följande sätt.

Förtjusningen öfver att se den åldrige Monarken och hjelten vid så utmärkt god helsa var här allmän, och uttryckte sig i mångfalliga, lifliga glädjeyttringar. Det bör ock för hvarje redlig Svensk vara glädjande att finna, hurusom känslorna af beundran och af tacksamhet emot Landsfadern icke kunnat hos landsortens innevånare försvagas, genom Stockholmska oppositionspressens och dess anhängares försök att verka i motsatt rigtning.¹⁸⁾

Sedan Carl XIV Johan lämnat Vänersborg, gick färden mot Bohuslän. Redan innan resällskapet hunnit till Uddevalla, gjordes dock ett uppehåll vid Almås gästgivaregård, där "frukost" intogs. I Uddevalla inträffade konungen med svit vid sextiden på söndagseftermiddagen. Besöket där blev rätt kortvarigt, och resan gick vidare till Saltkällan, där nattkvarter var ordnat hos överste Carl Axel Åkerhielm. Den 21 december 1838 anlände Carl XIV Johan till Kristiania. Den långa resan var slut, dess mödor och besvärigheter till ända; angenämare uppgifter väntade nu unionskonungen i Norge.

När Carl XIV Johan påföljande år i maj månad anträdde återresan till Stockholm efter vistelsen i Norge, fick vänersborgarna inte

¹⁸⁾ Citatet är hämtat ur "Post- och Inrikes Tidningar" nr 302 år 1838. Då för tiden återgav tidningen i den icke-officiella avdelningen inrikes underättelser i form av klipp ur landsortspressen.

glädjen att se honom. Denna gång tog han en annan väg och reste genom Värmland, östra Västergötland, förbi Jönköping, Skänninge och Västerås för att sedan via Stäket nå Stockholm. Den 16 juni 1839 kunde "Post- och Inrikes Tidningar" meddela i ett extrablad, att konungen återvänt till huvudstaden och att den tillförordnade regeringen därför upphört att fungera.

Tiderna förändras och vi med dem. Härvidlag utgör naturligtvis inte sedvänjorna vid de kungliga besöken i provinsstäderna något undantag. Invånarna i den nybyggarliknande stad, som hälsade Carl XIV Johan välkommen, levde under helt andra villkor än de stadsbor, som tog emot hans sentida efterföljare på tronen en sommardag 1951.

Det finns dock föreningsband mellan gårdagens samhälle och nutidens. Ett av dessa heter sång. Som en paradox kan antecknas, att Gustaf VI Adolf vid sitt besök i Vänersborg hyllades med en visa¹⁹⁾, vars text talar om ting, vilka inte var utan realitet för den förste av herrarna Bernadotte. Eller för att låna Birger Sjöbergs ord, hämtade ur "Lilla Paris" i "Fridas bok":

*Väl som är!
Lyckligt som är!
Vår stad, till ytan lik Paris, har ej dess karaktär.
Skön till form
men fjärran all storm,
revolution, soldaters tramp och hopars vilda gorm.
Där släpas ej vid facklors brand
med blåst i yvigt hår
vår Rådman ut av bödelns hand
en natt när trumman går.
Lilla Paris,
Lilla Paris,
du ligger trygg och tindrande i sommarns friska bris.*

NILS PÄRUD.

¹⁹⁾ Arrangerad för blandad kör av musikdirektör Erik Alvin.

Ett par unika Vänersborgsbilder.

I Nils Sandbergs uppsats "Vänersborg sett med främlingars ögon" i Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1958, sid. 3 ff, finnes — å sid. 23 — reproducerad en akvarellerad och laverad pennteckning, föreställande Vänersborg sett från Dalbobergen vid 1800-talets början. Originalen har tillhört godsägaren L. W. Kylberg på Såtenäs och ingår i de Kylbergska samlingarna i Västergötlands museum i Skara. Bilden, som ställts till förfogande av Vänersborgs museum genom dess dåvarande ordförande länsassessorn Ragnar Falk (medlem av årsskriftsnämnden), återger på ett utomordentligt sätt Vänersborg sett från Dalbobergen vid ifrågavarande tid, så som det beskrevs i av Sandberg publicerade resenärers uttalanden.

Denna teckning var inte känd, när Sandberg avlämnade sitt manuskript. Det var i stället meningen, att uppsatsen skulle i detta avsnitt illustreras med den bild, som här ovan återges men som genom ogünstiga omständigheter då inte kunde anskaffas. I det

läget tänkte sig uppsatsförfattaren och årsskriftsredaktören ånyo publicera den skiss av okänd hand (enligt uppgift en skånsk militär på resa från Skåne norrut längs västkusten), som i original skänkts till gillet av gillebrodern kammarherre Fredrik af Sandeberg och som återgivits i gillet årsskrift 1950, sid. 94. I detta sammanhang passar jag på tillfället att rätta till ett beklagligt feltryck, som insmög sig vid den Sandebergska skissens reproducering, då dess tillkomst angavs till "omkring 1840". Det skall rätteligen vara "omkring 1810", vilket bl. a. framgår av att residenset återges i sin Hårlemanska gestalt före stadens brand 1834 och att staden framstår i sitt tidigare skick.¹⁾ Nu fick vi emellertid, som sagt, den Kylbergska pennteckningen att återge, och den var ju inte dålig, den heller, kanske snarare bättre i det sammanhanget. Emellertid har den här ovan reproducerade bilden en intressant förhistoria, som jag inte vill undanhålla årsskriftens läsare och som kompletterar de Sandbergiska främlingsuttalandena, åtminstone in effigie.

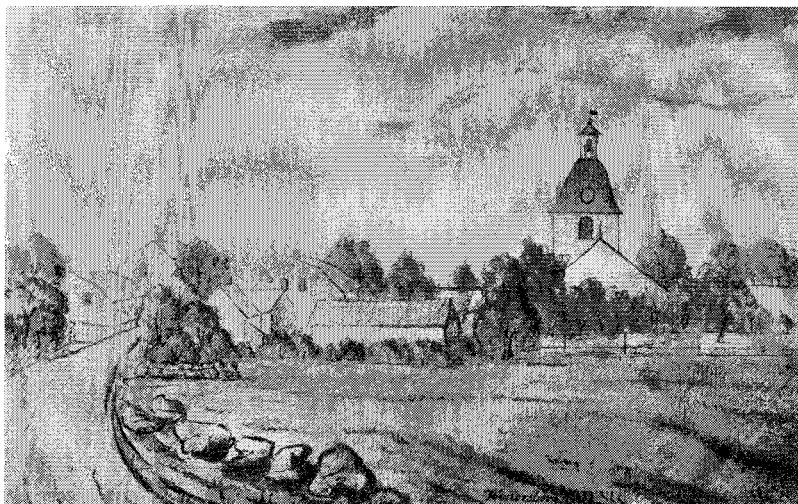
Det finns i Skånings Åsaka (nära Skara) en fornforskare, som heter Georg Borg, och han innehar en skissbok, som "ritades" av prästen *Johan Gustaf Thun*. Denne var född den 11 mars 1798 i Medelplana och son till dåvarande adjunkten därstädes, sedermera komministern i Husaby Lars Thun, född i Fägre 1752. Thun blev — troligen efter studier vid Skara läroverk — student i Upsala 1817, gifte sig 1827 med Fredrika Vilhelmina Josefina Lindskog, dotter till lektorn och domkyrkosysslomannen i Skara Peter Lindskog, blev prästvigd i Skara 1821 och predikant i Händene (utanför Skara) 1826, 1840 komminister i Husaby, liksom fadern, men erhöll Kungl. Maj:ts tillstånd att återlämna fullmakten. Man frågar sig, varför Thun "ratade" prästtjänsten i den församling, där fadern verkat. Thun dog 1843, endast 45 år gammal.²⁾

Skissboken kom till under en resa, som Thun företog genom Västergötland och Dalsland år 1833, alltså året före Vänersborgs stads brand 1834. Den innehåller ett stort antal bilder från skilda platser under resan, däribland den nu reproducerade. Denna bild återger samma stämningar, som återfinnas på den Kylbergska teckningen och den Sandebergska skissen. Visserligen är proportionerna

1) Jfr V. S. G:s årsskrift 1954, sid. 66.

2) Warholm, Skara stifts herdaminne, Mariestad 1871.

inte helt exakta, dock ej fullt så orimliga som på den Sandebergska skissen. I detta hänseende är däremot den Kylbergska teckningen fulländad. Så är den också utförd av en konstnär³⁾, och man skall ju inte fordra alltför mycket av amatörer. Jag hoppas, att Fredrik af Sandeberg inte tar alltför illa upp detta konstaterande. Gillet är mycket tacksamt för hans donation.

Emellertid innehåller den Thunska skissboken ännu en bild från besöket i Vänersborg, vilken publicerat här ovan och som jag anser vara utomordentligt intressant. Den återger den östra infarten till Vänersborg på den tiden — alltså nuvarande Östra vägen — och torde vara den enda kända reproduktionen av detta stadsparti före 1834 års brand. Jag skulle tro, att huset till vänster på bilden är östra tullhuset, vilket som bekant — eftersom det var ett s. k. gjuthus — överlevde branden och försvunnit först i de yttersta av dessa dagar i samband med det pågående nybygget av det s. k. polis-huset. Hur märkligt stämmer inte vägslingan med Kungsgatans

³⁾ Pennteckningen användes nu i reproduktion av Vänersborgs museum som belöningsmedel för gjorda insatser för museet m. m.

anslutning till Östra vägen? Vi se också kyrkan i 1784 års utformning⁴⁾ och tomtområdet för nuvarande läroverket och museet.

En sen tids vänersborgare kan ha stor glädje av sådana fynd.

GUNNAR HJORTH.

⁴⁾ Jfr Corin, Vänersborgs historia I, sid. 412.

Skräcklan förr och nu.

En gammal Vänersborgspojkes minnen och funderingar.

Nutida skribenter beskriver Skräcklan som en plats med skräpiga stränder, och man kan även få läsa om den illaluktande Mid-sommarviken.

Skräcklan förr måste av sådana orsaker, som att en stor del av området bestod av jordbruk, givetvis ha haft ett helt annat yttre utseende, men några andra ingrepp på själva naturen hade inte blivit gjorda. En annan orsak till att det blev skräpigt var, att garvarna på somrarna från garverierna körde ut avfall, som forslades rätt ned till Anders Fagers stuga och breddes ut på ett berg till torkning. Det fanns också ett stort öppet dike, som gick i norr och söder, på västra sidan om Loviseberg, som särskilt den varmare årstiden gav ifrån sig obehagliga dunster. Detta var ett avlopps-dike från kloakerna, som ledde ned till sjön. I övrigt var stränderna ganska rena från skräp. Båtagarna kunde väl vid vårtiden lämna en del skräp efter sig, men det blev inga större massor. Det var för övrigt inte så många som hade råd att hålla sig med båtar eller ekor på den tiden.

På somrarna skar "Rättar'n" på Loviseberg vass till sina kor. Han använde då en stor eka som stakades ut i vassen. Med skärar eller en avbruten lie skars vassen av på så sätt, att en knippa lades mot båtrelingen, varefter den kapades. Den avskurna vassen lades tvärs över ekan, och sedan denna blivit färdiglastad, fördes den mot land, varefter vassen kastades upp på ett berg och breddes ut till torkning. Den torkade vassen användes sedan till foder.

Det fanns gott om fisk och sjöfågel utefter stränderna. Därför fanns det också gott om folk, som både fiskade och jagade, och ofta knallade jägarnas bössor inte långt från land. Utefter stränderna satt långa rader med både äldre och yngre, som metade med spön.

Vad i uppsatsens senare del anföres får stå för författarens egen räkning. Skräckleparken i dess nuvarande utformning har dock blivit en stor turistattraktion. (Red:s anm.)

För oss pojkar gällde det att få låna en båt eller eka, då vi lade ut våra långrevar på kvällarna efter 10-timmarsdagens slut. Vi behövde inte avlägsna oss så långt ifrån land; det fanns ganska gott om fisk utanför vassen och mellan holmarna och skären. På morgnarna måste vi upp i tid och ta upp reven ur vattnet, ty kl. halv 7 började vårt dagliga jobb, och innan det klockslaget måste vi vara färdiga med våra fiskefärder. Det var roligt att vandra ner till Skräcklan, då morgonsolen steg som en jätteboll i öster.

På åkrarna, som tillhörde Loviseberg och sträckte sig ända fram mot vägen, som gick till Sjöberget, stod mognande gul råg med starka inslag av blåklint, klöverängarna var fullmatade, och bland rödkullorna vilade dagdroppspärlorna som kristaller i det spelande solljuset. På svirrande vingar uppe i det blå höjde lärkan jubelfanfarer till en ny dag, en hymn till markens gröda och till sitt lilla bo med ungar i, som låg gömt bland tuvorna. Och vinden förde med sig doft från Lovisebergs stall och ladugård och gav illusion av landsbygd.

Människorna hade i de tidiga morgonväkterna ännu inte hunnit vakna, inte ens "Rättar-Lina", som brukade stå på farstutrappan och skrika till oss i tid och otid: "Vell I låta bli å gå i löckera, ongar!"

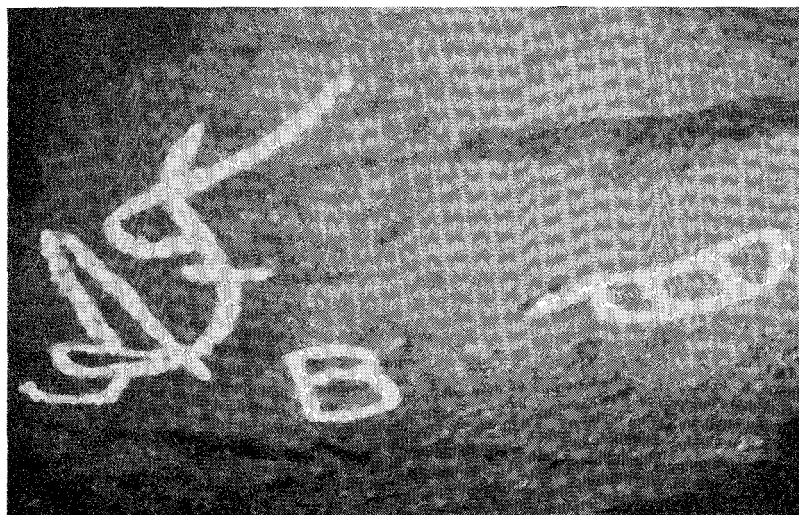
Några konstgjorda promenadvägar fanns inte. Man behövde ju inte vara någon bergbestigare för att ta sig fram utefter skräcklestränderna. Västerut, mot det s. k. "Alekärret" kunde det tidvis vara vått, men det var ju bara att ta en omväg förbi den blöta passagen.

Skräcklan var en tummelplats för ungdomen. Somrarna gav dem tillfälle till fiske och bad. Man färdades omkring bland holmar och manshög vass och vandrade utefter stränderna. Vintertid, då isen lagt sig, började lekarna med att "springa vågspel", "slå kana", gå på skridskor — för dem som hade några — och så den något emellanåt hårda leken, som åtminstone i nordsta'n var känd under namnet "barusk".

Ett annat skådespel, som hänförde alla, var årstidernas växlande gång. Från stränderna kunde man iakttaga, när vårvindar och strömmar bröt remnor i isens hårda bark; man väntade på att få se den första röken från ångbåtarna långt i norr, och man betraktade

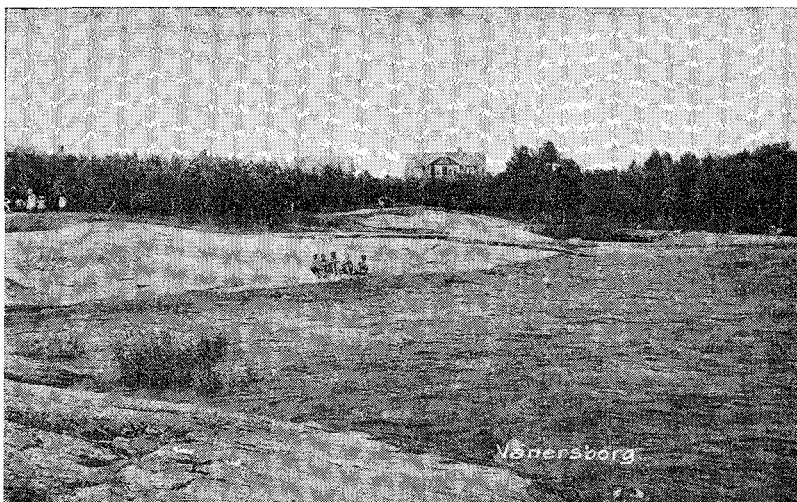

FAGERS STUGA I VINTERSKRUD.

ANDERS FAGERS "BOMÄRKE" VID STUGAN.

älgarnas vandringar från västgötasidan mot dalbolandet, kavande sig fram ibland isflaken. Folk hade tid att se sig omkring och prata med varandra. De gamla sjöbussarna, som befarit vidare och större vatten, träffades gärna vid Anders Fagers stuga och förtäljde sina upplevelser för varandra. — Vaknande vårdagar, när ångorna dall-

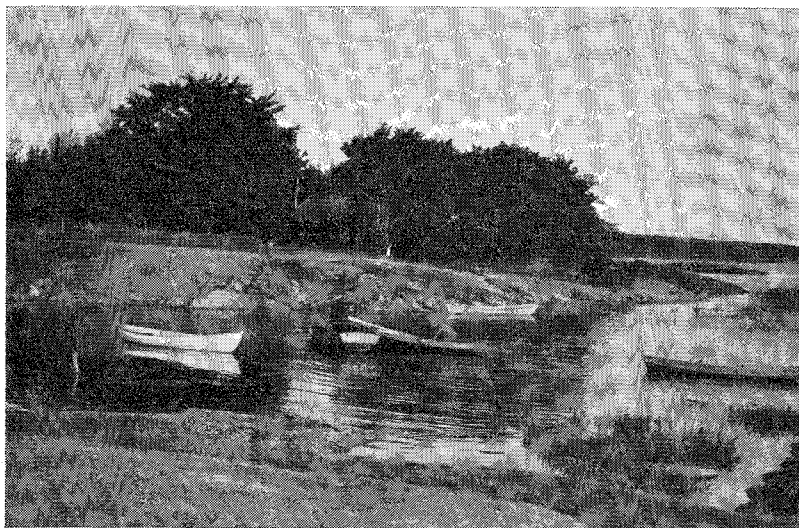
"TÖSEVIKA" PÅ SKRÄCKLAN,
förr en mycket omtyckt badplats.

rade över åkerjorden, spirande höstsäd, som letade sig fram ur mullen, och vårbrukets igångsättande utefter skräcklestränderna gav en annan bild av Skräcklan än nutidens.

Det kom emellertid andra tider. På den västligaste delen av Skräcklan inplanterades skog, vilket under åren 1899—1900 utfördes med jägmästare E. Björklund som ledare. Planteringarna fortsattes senare österut på de marker, som tillhörde Loviseberg. Härefter började allt större förändringar på Skräcklan. Tomter började säljas till husbyggen, en kanal förändrade delvis Skräcklans utseende åt "Parammen"¹⁾ till, och sedan har undan för undan

¹⁾ "Parammen" var det underliga namnet på ett skär, som numera ingår i vågbrytaren till f. d. Tändsticksfabrikens hamnanläggning. Vad namnet kan betyda eller hur det tillkommit har inte kunnat utredas. Möjligen har det utländskt ursprung och kan ha hitförts av någon sjöman.

MIDSOMMARVIKEN.

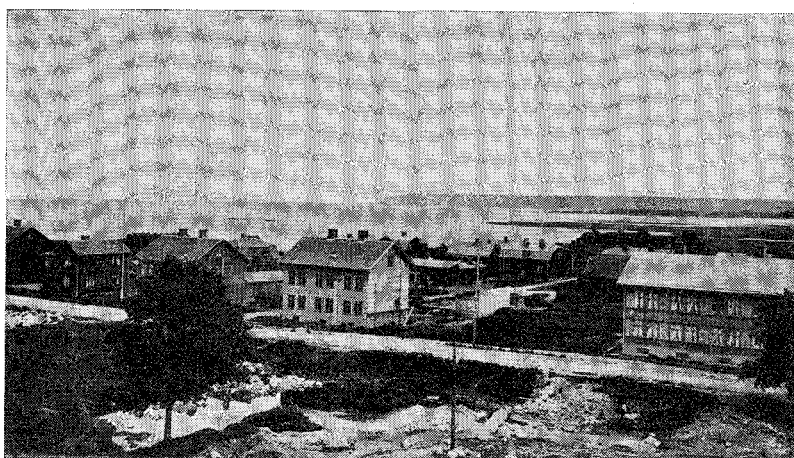
Det finns inget, som kan ersätta Midsommarviken, då den var vattenfylld, ej heller Fagers stuga i den lummiga grönskan. — Midsommarviken lär enligt ensägen ha fått sitt namn av att man rodde dit med björklöv, som försålades till stadsborna vid midsommartid. En annan sägen förmäler, att en piga skulle ha drunknat där en misommarafon, varav viken skulle ha fått sitt namn.

Slaktare Ville Karlsson i sällskap med några pojkar håller på att meta vid inloppet till Midsommarviken.

platsens ursprungliga utseende till en icke obetydlig del förändrats, — även om icke allt varit nödvändigt.

I och med att Vänersborgs stad omkring sekelskiftet förvärvade de lyckor, som slaktare Gustaf Dafgård och Adolf Eriksson ägt, be-

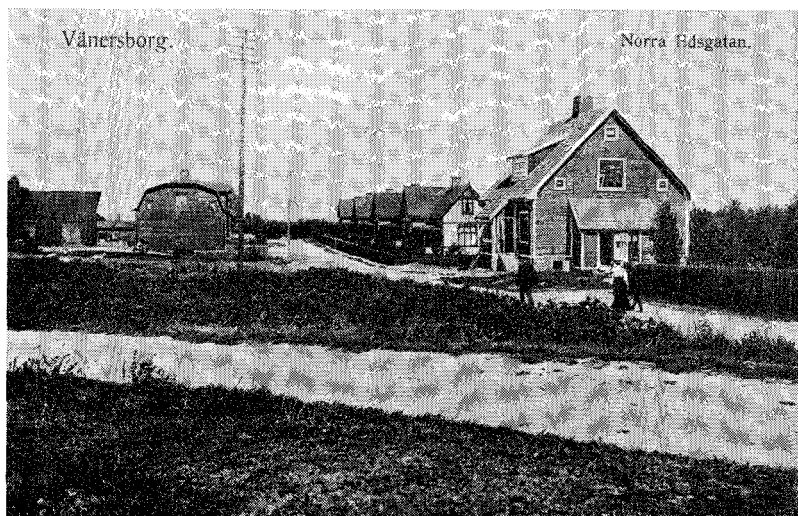

DE FÖRSTA HUSEN PÅ SKRÄCKLAN.
Nederst den urschaktade tomten vid norra folkskolan.

stämdes att staden skulle inplantera skog och betala kostnaderna för detta. "Krypskogen", som planterades, bestod av dvärgtall och gran och var cirka 8 år gammal, då de första villorna började byggas utefter norra Edsgatan. Detta skedde år 1908, då Edsgatan på nämnda plats mest bestod av berg. De planterade granarna och tallarna trivdes bra i den gamla åkerjorden och blev inte enbart en tjusning för ögat, sedan de vuxit upp; de gav även skydd för vinterns snöstormar, om också ett och annat träd blev sönderfläkt av de tyngande snömassorna.

Några egentliga vägar fanns inte; det var i stort sett trampade stigar, som slingrade sig fram genom den tätvuxna skogen. Ett par uppräjda vägar fanns dock, varav en ledde till den lilla vackra parkserveringen, som låg i närheten av den plats, där det nya vattenverket nu är beläget.

Hur underligt var inte detta att komma direkt från en stadsgata och inom loppet av några ögonblick stå inne i en vildmarksidyll. Och ännu i dag påträffar man människor, som med saknad erinrar sig parken från den tiden, då den stod i sin friska grönska och naturlighet, då ingen ännu kommit på den tanken, att den skulle få vika för annat skogsbestånd.

NORRA EDSGATAN VID SEKELSKIFTET.

I åtminstone 30 år hade den sega krypskogen trotsat de hårda vänervindarna och stått som en skyddande mur för de ytterst belägna villorna. Numera får man sätta upp snöskärmar ibland de glesa träd, som inplanterats, för att skydda de kringliggande husen för snö.²⁾

Har parken blivit vackrare, sedan där blivit uppförd en kiosk med pumpstation, som ligger långt ute i gatan? Parken krymper ihop mer och mer. Ibland skall Skräcklestugan³⁾ byggas ut; ett

²⁾ Dvärgtallarna hade i stor utsträckning angripits och dödats av en träinsekt. (Red:s anm.)

³⁾ Denna kaffestuga uppfördes år 1935 (i samband med Skräckleparkens uppordnande) på platsen för Anders Fagers stuga.

annat år gäller det parkeringsplatser, som skall utvidgas. För några år sedan gav man sig på björkarna på Parkgatan, just där det var dåligt med träd redan förut. Det lär emellertid ha varit en person, som stoppat avverkningen. I de vackra björkarnas ställe skulle man ha parkeringsplatser.

I östra delen av parken har man uppfört villor, och det har även varit på tal att flytta några gamla hus inne i staden ned till parken, hus som aldrig haft med Skräcklan att göra. Förra våren jämnades de gamla åkrarna ut i parken. Där förut en gammal man gick och slog med lie, kommer nu en oljeosande, maskindriven gräsklippare att gå fram.

De kända konturerna av "Parammen" får vi aldrig se mera i dess ursprungstillstånd, ty när stickspåret lades ut från tändsticksfabriken, blev berget övertäckt med sten och utgör nu en del av banvallen. Från "Parammen" har man börjat tippa ut sprängsten i riktning västerut, och detta säges skola fortsätta till "Mörteberget". Det anses praktiskt för dem, som vill ha sina båtar skyddade för vinden, — men den tjocka vassen ger också lä. Denna sprängstensbarriär faller ändock som en skugga över det som var förut — den fria sikten ända från strandlinjen och bort i norr mot oändligheten — och förtar intrycket av det skapelsemoment, som skötte sig själv och som ingen människa bort blanda sig i.

Elektriskt ljus har man monterat upp till Skräcklestugan på höga stolpar. Det påstås även, att en rad med el-lampor skall uppmonteras efter sjökanten, så att folk skall kunna se att promenera om kvällarna!

När det talas om Skräcklans nedskräpning i gången tid, är detta ett intet emot vad "tippen" ställt till med. Värre nedskräpning har Skräcklan knappast varit utsatt för. Tippen har snart vuxit ut till "Sotar'ns holme", och flera av de andra kända bergknallarna, som hörde till skärgården, är för länge sedan gömda av avfallsprodukter.

Gamla Skräcklan beskrevs som en plats, uppfylld av vrakdelar och hästkadaver, som ibland fördes ned till stranden för att förtäras av kråkor. Detta måste ha legat långt tillbaka i tiden. I min barndom var gamle slaktare Dafgård ägare till den sandgrop, där norra skolan nu ligger. Här nedgrävdes hästkadaver till förmultning, varefter benen tillvaratogs; köttet ville ingen äta på den

tiden. Vad vrakdelar beträffar, blev dessa inte liggande någon längre tid på stränderna; det fanns gott om fattigt folk, som behövde bränsle.

Det talades även om att hålor uppstått i sjöbottnen, då stadens kakelmakare hämtade lera där, såväl västerut som borta vid Sjöberget. Detta var ju ett ingrepp av människor, som gjorde att dessa "ärr" uppstod.

Midsommarviken var lite skräpig, men det var inte av så farlig beskaffenhet, som det ibland sagts. I viken nedlades så småningom en kloakledning, som sedan igenfylldes med åtskilligt skräp. Flera kloakledningar kom till utefter ständerna. Detta var ju nödvändigt, — men blev stränderna vackrare genom dessa kloaker, som spydde ut sin galla och förorenade vattnet? Förr i världen hämtade folk vatten, tvättade och sköljde kläder där nere. Vart har för övrigt sjöfågel och fisk tagit vägen, som alltid höll till i strandvassarna?

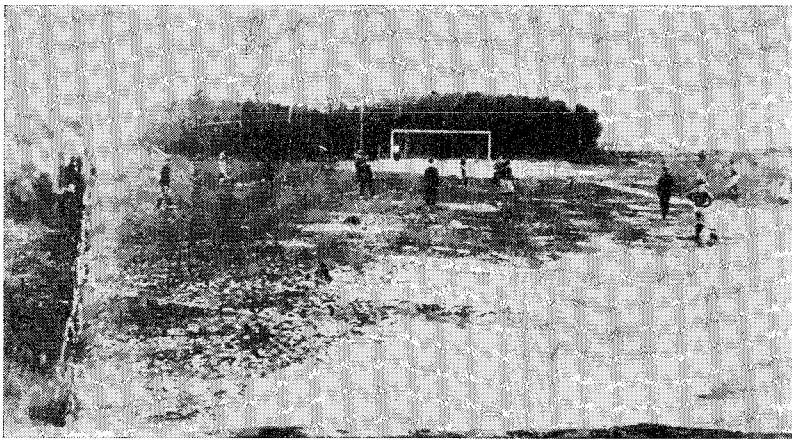
Och så till sist: kallkällan vid norra skolan, som blev dömd att försvinna och som inkopplades i en avloppsledning från skolan. Tänk vad traditioner och folkliv, som rört sig kring denna källa! Denna märkliga, kristallklara vattenåder, som var så stark att, då man grävde på skolgården vid gymnastiksalens södra ända, man aldrig hann ned till ådern, emedan kraften hos denna var så stor, att jordskorpan sprängdes med en knall och vattnet sprutade upp i luften. Så har en av de arbetare berättat, som var med vid grävningen.

Det har även skrivits om hur rusiga personer låg och sov nere vid Skräcklan för ett 50-tal år sedan eller mera. Sådant inträffade givetvis, men även vår tid har sina lyten. Numera finns ju parkvakt, som vakar över ordningen och renhållningen, men trots detta har inbrott förekommit både i kiosken och i Skräcklestugan, för att inte tala om en del ofog, som förekommit nattetid på andra ställen i parken. Man hörde aldrig omtalas vare sig inbrott eller sönderslagna fönsterrutor i Anders Fagers stuga! Mycket har skrivits om att bevara "Skräcklans egen natur och okonstlade skönhet", och "att naturens egen röst bör avlyssnas och upplevas". Detta är beaktansvärda ord, men det kan ifrågasättas, om naturens röst och Skräcklans egen natur och okonstlade skönhet kunde göra sig

bättre gällande än på den tiden, då de gamla stugorna, Skräcklans manbyggnad och Anders Fagers⁴⁾, låg "inmejslade" i skräcklemiljön.

Skräcklan av i dag har undergått många förändringar, sedan den första skogen inplanterades. Man får väl hoppas, att förändringarna inte kommer att fortsätta. Människornas planritningar stämmer inte alltid överens med naturens.

J. V. NORDBERG.

GAMLA IDROTTSPLATSEN PÅ SKRÄCKLAN
i vårvinterskick.
(Bilden tyvärr skadad.)

⁴⁾ Se V. S. G:s årsskrift 1959, sid. 48 (bild 2)!

Vänersborg i litteraturen.

I den av Carl-Fredrik Corin och Gösta Hasselberg 1944 utgivna stadshistoriken över Vänersborg finns utförliga anvisningar på litteratur, som i olika avseenden behandlar Vänersborg. De litteraturförteckningar, som de nyssnämnda författarna sammanställt, omfattar skrifter, utgivna till och med år 1944.

Efter tillkomsten av en stadsmonografi av det slag, som Vänersborgs stad lät föranstalta om i anledning av stadens 300-årsjubileum, kan man tycka, att ämnet Vänersborg borde ha varit uttömt för några år framåt. Så tycks emellertid inte ha varit fallet. Ett stort antal arbeten har utkommit efter 1944, vilka i skilda avseenden berör Vänersborg och som i åtskilliga fall ger värdefulla bidrag till stadens historia, både nyare och äldre. Eftersom kännedomen om dessa skrifter kanske inte är så allmän, har här gjorts ett försök att åstadkomma en bibliografi över vänersborgslitteratur tryckt under åren 1945—1959.

Några ord om urvalet bör måhända sägas. Tidskriftsuppsatser har — på grund av rent praktiska svårigheter — inte medtagits. Parentetiskt kan emellertid framhållas, att forskningen kring Birger Sjöbergs författarskap har avsatt ett flertal uppsatser i litteraturhistoriska facktidskrifter. Vidare har sockenbeskrivningar uteslutits. Det föreligger flera arbeten av denna typ, vilka behandlar kommuner i Vänersborgs närhet och där staden till och från skymtar fram. Det har dock inte ansetts motiverat att taga med dem i detta sammanhang.

Några av de redovisade arbetena är samlingsverk — om Västergötland exempelvis — där Vänersborg ägnas ett visst begränsat utrymme. Sidhänvisningar har inte lämnats, då det knappast torde möta några svårigheter för en läsare att själv orientera sig.

Det kan också nämnas, att i de fall ett arbete utkommit i flera upplagor, har det tryckår angivits, då den första upplagan kom ut.

Som redan sagts här ovan, är detta ett *försök* till bibliografi över vänersborgslitteratur, utgiven de senaste femton åren. Det innebär, att det kan finnas — och säkert också finns — ytterligare ett an-

tal arbeten, som har något att säga om Vänersborg. Med denna reservation överlämnas förteckningen till läsarens granskning.

- Ahlberg, Birgitta*, Göta kanal. En färd med kanalbåt Göteborg—Stockholm. Stockholm 1946.
- Ahlberg, Birgitta*, Vad skall jag se i Västergötland. Stockholm 1957.
- Axberger, Gunnar*, Lilla Paris' undergång. En Birger Sjöberg-studie. Studier tillägnade Henry Olsson 18.4.1956. Stockholm 1956.
- Bergman, Bo*, Liv och läsning. Stockholm 1953. — Se kapitlet "Från ett hotellrum"!
- Bruce, Bertil*, Kyrkliga klenoder. Väne kontrakt. Julhälsningar till församlingarna i Skara stift 1957. Skara 1957.
- Guide*. Svenska städer — Swedish towns. Stockholm 1956.
- Hallbäck, Sven Axel*, En konstnärs testamente. Julhälsningar till församlingarna i Skara stift 1959. Skara 1959.
- Hallström, Anders*, Lilla Paris' kulisser. Motiv i Fridas visor. Lund 1955.
- Hantverkare och fabriker inom svensk tobakshantering 1686—1915. Utgiven av AB Svenska Tobaksmonopolet. Stockholm 1950. — Se avsnittet om tobaksfabrikörer i Vänersborg!
- Hedlund, Oscar*, Yrkesförkovran och samhällstjänst. Fabriks- & Hantverksföreningen i Vänersborg 1905—1955. Vänersborg 1955.
- Helen, Gunnar*, Birger Sjöbergs "Kriser och kransar" i stilhistorisk belysning. Stockholm 1946.
- Kjellin, Helge*, Handel och sjöfart på Vänern under gångna tider. Från Vänern till Västerhavet. Minnesskrift utgiven av O. F. Ahlmark & C:o Eftr. AB., Karlstad. Göteborg 1947.
- Lankisch, Klaus*, Der Verkehr auf dem Vänersee unter dem Einfluss der wirtschaftlichen Entwicklung. Berlin 1958.
- Lidholm, Benjamin*, Venerns Seglationsstyrelse. En historik. Lidköping 1956.
- Linder, Erik Hj.*, Sommarresa till diktens städer. Malmö 1955. — Se kapitlet "Lilla Paris"!
- Logen Trygghet 75 år (av I. O. G. T., Vänersborg). Vänersborg 1956.
- Lundén, Gustaf*, Det forna Vassända-Naglum och Brätte stad. Trollhättan 1954.
- Meurling, Per*, Tack för sist, rättvisa! Stockholm 1945.
- Munthe, Arne*, Släkten Ekman. Handelshuset Ekman & Co:s föregångare. Göteborg 1958.
- Paulsson, Gregor*, Svensk stad. Liv och stil i svenska städer under 1800-talet. Del I, band 1. Stockholm 1950.
- af Petersens, Hedvig*, Om Birger Sjöberg. Malmö 1956.
- Rosdahl, Anna*, Mina minnen av Birger Sjöberg. Stockholm 1956.
- Rudberg, Yngve, och Ernås, Ragnar*, (i red.), Skara stift i ord och bild. Del I—II. Stockholm 1948—1949.
- Schiller, Harald*, (i red.), Västgötaland. De vida vyernas landskap. Malmö 1947.

- Swanberg, Per Olof, och Curry-Lindahl, Kai*, (i red.), Natur i Västergötland. Göteborg 1951.
- Svanberg, Victor*, Lilla Paris och andra små städer. Svenska Turistföreningens Årsskrift 1956. Stockholm 1956.
- Svenska stadsmonografier. Vänersborg, Alingsås, Trollhättan, Ulricehamn, Åmål. Stockholm 1959.
- Swensson, Hugo*, Utböling i Västergötland. Stockholm 1946.
- Swensson, Hugo*, (i red.), I Västergötland. Prosa och poesi. Uddevalla 1955.
- Svensson, Johan*, Minnen från min sjömanstid på Wänern och Wättern. Lidköping 1959.
- Thorburn, Bertil*, Willm Thorburns Söner. Ett blad ur den svenska havreexportens historia. Uddevalla 1951.
- Wermelin, Per G.*, Wargöns Aktiebolag 1874—1949. Göteborg 1950.
- Widell, Evald*, Vänersborgs Missionsförsamling 1876—1956. En minnesteckning. Vänersborg 1956.
- Widén, Albin*, Carl Oscar Borg. Ett konstnärsöde. Stockholm 1953.
- Vänersborgs Döttrars Gille. Medlemsmatrikel. Vänersborg 1959.
- Vänersborgs-Hantverkaren. Jubileumsnummer. Utgivet med anledning av Fabriks- och Hantverksföreningens 50-årsjubileum. Vänersborg 1955.
- Vänersborgs Idrottsförening. 1906 - 6/11 - 1946. Vänersborg 1946.
- Vänersborgs Idrottsförening. 50 år. 1906—1956. Mellerud 1956.
- Vänersborgs Rotaryklubb. Minnesskrift 21/9 1946. Vänersborg 1946.
- Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1945—1959. Vänersborg 1945—1959.
- Vänersborgs V. P.-kår 1936—1945. Alingsås 1946.
- Västergötland. En rapsodi i färg — A rhapsody in colour. Stockholm 1953.
- Västergötland. Malmö 1955.
- Älvsborgs Läns Centrallasarett, Vänersborg. Ett 75-årsminne 1879 - 1/10 - 1954. Vänersborg 1954.

NILS PÄRUD.

Gillebroder!

När Du får årsskriften i Din hand, tänker Du då på att den är en länk mellan Dig och Gillet och Din kära hemstad?

Vad vet Du om Vänersborg? Kan Du visa en främling omkring här och peka ut och beskriva dess sevärdheter? Kan Du Din stads historia, som inom parentes är mer fängslande, än man kan ana? Om inte, lär Dig allt detta och verka för att denna stad, som Du förvisso anser underbarast bland alla städer i Svea rike, blir känd och uppskattad av främlingen! Visa honom och lär honom njuta av vår stads charm och skönhet!

Och Du Gillebroder i förskingringen! Propagera för Vänersborg! Tala om för Din omgivning, vad vår stad har att bjuda av sevärdhet och naturskönhet! Berätta om Skräcklan och allt det andra! Gör Vänersborg till ett populärt resemål!

Allt detta är Du skyldig Din gamla hemstad!

VÄNERSBORGS TURISTFRÄMJANDE.

Vänersborgs enda tidning fyller 75 år.

ELA:s GRUNDARE
FRU JOHANNA PETTERSON-PETRÉ.

Elfsborgs Läns Annonssblad, den enda tidning som i dag utges i Vänersborg, firar i år sin 75-åriga tillvaro. 1885 startades nämligen tidningen, och då utgavs några sporadiska nummer. Först 1886 utkom ELA regelbundet i Vänersborg med omnejd. Tidningen utger i år sin 75:e årgång, och hela 1960 kommer att bli ett enda stort jubileumsår för tidningens läsare. Många nyheter har också visat sig i spalterna. De första jubileumsskyltningarna har redan passerat i tidningens respektive depeschfönster i Vänersborg och Trollhättan. Största nyheten blir dock, att tidningen kommer att utöka sitt format med en extra spalt per sida. På detta ytterligare utrymme hoppas vi kunna få plats med flera nyheter från Vänersborg

och dess omgivning samt f. ö. från hela tidningens spridningsområde, som sträcker sig från en linje i höjd med Lilla Edet och upp till norra Dalsland med Vänersborg som medelpunkt. Ett speciellt jubileumsnummer kommer att utges.

Över 100 år inom samma familj.

75-åriga ELA utges av Pettersonska Boktryckeriet i Vänersborg. Detta tryckeri startades i Skara år 1858 av konstförvanten Johan Petter Pettersson. J. P. Pettersson kom då närmast från Göteborg och Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, där han tidigare haft sin utkomst. I Skara inköpte han ett boktryckeri och startade Pettersonska Boktryckeriet samt utgav *Skara Tidning*. Efter J. P. Petterssons död 1863 tog hans efterlevande maka, vänersborgsfödda Johanna Pettersson, född Engman, hand om företaget. Under hennes regim utgavs från Pettersonska Boktryckeriet i Skara förutom *Skara Tidning* även *Skaraborgs Läns Tidning*, *Lidköpings Allehanda* och *Elfsborgs Läns Annonsblad* m. fl. här ej uppräknade tidningar. Lidköpings Allehanda hade äldste sonen Karl startat, men då han avled i unga år, knöts även detta tidningsföretag till tryckeriet i Skara. — Familjen antog år 1886 släktnamnet Petré.

Första tiden trycktes ELA alltså på moderföretaget i Skara, men efter en tid fick ELA egna lokaler i Vänersborg. Vid tidningsföretaget i Vänersborg placerade fru Pettersson-Petré sonen Mauritz (Moje) Petré, medan hon själv och de bägge andra sönerna Knut och Johan August (Janne) Petré skötte boktryckeriet och tidningarna i Skara. År 1893 avled fru Pettersson-Petré, och en tid efter hennes död försålde sönerna skaraföretagen och ägnade sig därefter enbart åt Elfsborgs Läns Annonsblad med Pettersonska Boktryckeriet i Vänersborg.

Knut Petré, som var äldst, stod för böckerna, Janne Petré hade hand om redaktionen och de tekniska avdelningarna, och Moje Petré deltog i redaktionsarbetet och skrev i tidningens spalter. Knut Petré drog sig dock snart tillbaka från arbetet, och Moje Petré utträdde ur firman. Kvar stod då Janne Petré, som på ett synnerligen förtjänstfullt sätt skötte tidningen och oförtrutet arbetade på dess vidare utveckling.

Efter Janne Petrés död 1918 fick hans son Ernst Petré rycka in och ta hand om företaget.

Tidningsman i stället för ingenjör.

Ernst Petré stod vid faderns död i begrepp att resa till Stockholm och Tekniska Högskolan för att där utbilda sig till ingenjör.

ELA:s ANSVÄRIGE UTGIVARE OCH CHEF SEDAN 1918
REDAKTÖR ERNST PETRÉ.

Nu blev det i stället tidningsutgivning av, och Ernst Petré blev redaktör, ombrytare, distributör och, där det f. ö. behövdes ett handtag, där var han. Tidningen blev och är än i dag hans liv. Han var en fordrande arbetsledare, men eftersom han aldrig sparade sig själv, fick han personalen med sig, och alla från den högste till den lägste spände sig till det yttersta, när det gällde att få tidningen prydlig, läsvärd och spridd.

Knut Petré dog 1931 och Moje Petré 1935. Ernst Petré var nu ensam kvar av den Petréska släkten i företaget, och han arbetade

oavbrutet på tidningens fortsatta framgång. Hans arbetstid varade i regel en stor del av dygnet, och han var i tryckeriet eller på redaktionen vardag som söndag. Tidigt nog tog han ner sina tre ättelägg Ingrid, Rolf och Astrid i tryckeriet, där de fick lära sig typografiskt vett. Många söndagar, helgdagar och sommarlov gick för barnens del åt för arbete i det tryckta ordets tjänst. Så småningom avslutade de sina studier på respektive skolor och kom i tur och ordning med i det hetsiga arbetet på familjeföretaget.

Redaktör Ernst Petré har numera av hälsoskäl måst draga sig tillbaka från det aktiva arbetet nere på officinen. Han står dock kvar som ansvarig utgivare och medverkar varje nummer med en egen sida i tidningen. Enda skillnaden är att han flyttat upp sin redaktionella verksamhet till sitt eget skrivbord i sin bostad.

Fjärde generationen driver nu företaget.

Redaktör Ernst Petrés barn driver numera företaget. Ingrid Petré-Ström står som chefredaktör, Rolf Petré som redaktör (han har dock numera sin verksamhet mestadels förlagd till Lund) och Astrid Petré som redaktionssekreterare. De yngsta "tidningsmännen" på det Petréska släktrådet arbetar i takt med tidens krav på familjeföretagets utveckling.

Vid ett jubileum som detta ser man i regel tillbaka på de år som gått. Man forskar i gamla papper och fotoalbum och får fram data om de släktingar, som tidigare drivit företaget. Många episoder, som berättats av "de gamle", har tecknats ned och kommer till en del att redovisas i ELA:s jubileumsnummer. De blekta papperen berättar också om de goda medhjälpare, som under årens lopp arbetat på tidningens olika avdelningar. Man är därför tacksam givetvis mot tidningens grundare och mot dem som drivit den vidare, men man är också lika tacksam mot dem som på ett eller annat sätt medverkat till tidningens framgång. Det är därför inte lätt att peka på någon särskild, utan man får i stället sammanfattningsvis säga, att varje kugge i det stora maskineriet är lika viktig för att ett företag skall fungera gnisselfritt.

INGRID PETRÉ-STRÖM.

Museets fornsakssamling.

Det är allmänt känt, att området kring södra Vänern och övre Göta Älv är ett av Västsveriges fornlämningsrikaste. Gynnsamma omständigheter har inom detta område skapat förutsättningar för rikare bosättning under hela vår forntid. Ett av Västsveriges äldsta fornfynd — den s. k. Hästefjordsharpunen — klargör för oss, att människan funnits inom området åtminstone under 6.000 år, och det är självklart, att hon kommit långt tidigare. Senare framväxte här en speciell kultur, som av en del forskare fått namnet Södra Vänerkulturen. Den baserades på den rikliga förekomsten av diabas — en bergart, som visat sig ha mycket förnämliga egenskaper som råvara för redskap. Kring Halle- och Hunneberg uppväxte så småningom en så rik redskapstillverkning, att man faktiskt talat om en "förhistorisk industri". Mängder av fynd och dessas beskaffenhet låter oss förstå, att åtminstone säsongvis yrkesfolk uppehållit sig vid bergen och av diabasmaterial framställt både redskap och vapen och halvfabrikat till dylika. Avsättningsområdet var relativt vidsträckt, upp efter vänerstränderna in i Västergötland och Dalsland samt nedåt Älvdalen. Av det enorma fyndmaterialet att döma måste det här röra sig om långvariga bruk och vanor. Man anar, att denna stenkultur sker tvärs över sten- och bronsåldern och först viker med den inbrytande järnåldern och med de då förändrade förhållandena, ej minst ur klimatologisk synpunkt. Även i övrigt erbjuder trakten rika fornfynd och talrika fornlämningar från hela vår förhistoriska tid.

Vänersborgs museum har haft den oskattbara förmånen att bland sina gynnare, intendenten och medarbetare ha en rad framsynta och kunniga arkeologer. Där finns exempelvis rektorn Fredrik Nordin, där finns intendenten Nils Ivan Svensson, men främst får man kanske dock sätta fältläkaren K. G. Cedergren, som under många, många år nedlade ett utomordentligt förtjänstfullt arbete på att i första hand i fältet rädda och samla hop, vad som räddas kunde av

traktens förhistoriska material till båtnad för museet. År 1923 deponerade han sin stora samling till Vänersborgs museum, och efter hans död år 1942 donerade densamma dit.

I de cedergrenska samlingarna ingår ett stort antal sammanhållna boplat fynd med noggrann angivelse av fyndplats, fyndförhållanden och markbeskaffenhet, ett material som genom sin stora rikedom intager en betydande plats i samlingen. Där finns också ett stort antal föremål såväl från stenåldern i övrigt som från brons- och järnåldern av delvis utomordentligt hög kvalitet, där ett flertal viktiga former för redskap, vapen och smycken finns representerade. Den cedergrenska samlingens värde beror även till ej ringa del på den noggranna katalog, som donator upprättat.

Härutöver har museet även en fint kompletterande fornsakssamling, som tillhört läroverket, samt dessutom ett antal föremål, som kommit direkt till museet genom förvärv. Tidigare har dessa stora och viktiga samlingar varit utställda i norra salen i museets andra våning — ett stort rum med utmärkt ljus. Här har samlingarna i sin helhet exponerats, vilket visat sig olämpligt, då materialet genom sin rikedom har skänkt ett överskådligt och splittrat intryck. Medel har saknats för att tidigare kunna modernisera utställningen.

En form av utställning, där i stort sett hela föremålsbeståndet exponerats har använts inom flera äldre, mer vetenskapligt inriktade museer, som i första hand strävat efter att ge forskare lätt tillgång till studiematerialet.

På mer pedagogiskt inriktade museer — kanske främst Statens Historiska Museum i Stockholm — har i stället ett urval av typföremål ställts ut på ett sådant sätt, att det tillsammans med bild- och textmaterialet givit en lättillgänglig inblick i vad vi vet om hur våra förfäder levat och verkat i förhistorisk tid. I detta fall magasineras på ett vetenskapligt sätt allt övrigt material.

Åren 1957—58 har en helt ny permanent fornminnesutställning inrättats på Vänersborgs museum, varvid dessa senare, mera pedagogiska principer följts. Planlägningsarbetet, som utförts av landsantikvariern och amanuensen Claës-Göran Forsberg, har varit inriktat på att i den nyordnade avdelningen utnyttja andra museers erfarenheter (S. H. M., Jönköpings läns museum, Västergötlands museum, Skara, Borgarsyssels museum i Sarpsborg m. fl.) samt

att tillämpa dessa på det för just dessa samlingar lämpligaste sättet. Avsikten har även varit att tillgodogöra sig de moderna rönen inom museitekniken.

Den nya avdelningen har förlagts till östra rummet i andra våningen, tidigare innehållande allmogesamlingar, vilka dels överflyt-

FÖRFATTAREN VID BILDVISNINGSAPPARATEN.

tats till källaren, dels till en del magasinerats. Renoveringen — utförd av byggmästaren Enok Svensson — har bl. a. bestått i att taket sänkts, golvet försetts med plattor, helt ny inredning installerats. En schematisk översikt över den geologiska utvecklingen gives å norra väggen. Västra långväggen visar stenåldern, den östra brons- och järnåldern, den södra (och en del av den östra) medeltid och ”Brättetid”.

Mitt i salen finns en fristående monter med modeller och å ena kortsidan en specialkonstruerad bildvisningsapparat (se bild!) I denna visas kartor m. m. för klarläggande av utvecklingen. Därigenom har man sluppit att ha en mängd kartor på väggarna. Hela rummet har modern ljusinstallation efter förslag av ingenjören Ing-

var Jacobsson, Trollhättan. I salen finns också en modell i äkta material av Halle-Hunneberg.

De företagna förändringarna har finansierats genom donationer av följande företag och organisationer m. m.: AB Diabas, Södertälje, Wargöns AB, Vänersborgs Musei Vänner, Vänersborgs stad, Vänersborgs Söners Gille och Västra Tunhems kommun.

Den nya utställningen har blivit en stor framgång, vitsordad av fackmän och allmänhet. Genom den har ytterligare en bit lagts i det stora museipuzzlet. Det är ledningens strävan att låta museets samlingar mera komma till sin rätt: att giva forskarna tillgång till materialet, att skänka besökaren en överskådlig och lättfattlig bild över vänersborgstraktens rika och intressanta historia.

SVEN AXEL HALLBACK.

Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1959.

År 1959 har varit ett fortsatt gott och utvecklingsrikt år för Vänersborgs museum. Besökssiffran 10.091 innebär visserligen en minskning i förhållande till föregående års rekordsiffra, som dock hade sina speciella orsaker. I betraktande av att museet — på grund av omfattande reparationer — tvingats hålla stängt under relativt långa perioder år 1959, måste besökssiffran anses vara mycket tillfredsställande.

Sålda biljetter	2.925
Skolklasser, elevantal	5.343
Medlemmar av Musei Vänner och Konstföreningen	653
Årsmöten, föredrag	540
Gruppbesök	230
Specialutställning med barnkonst	200
Tisdagar, fribesök	200

S:a 10.091

Museets diarium upptager för året 652 ärenden.

Nio utställningar ha arrangerats, nämligen

- 1—8/2: *Fyra dalslänningar*. (I samarbete med Göta Älvdalens Konstförening.)
 22/2—1/3: *Konstnären och hans konst*. (Konstföreningen.)
 15—22/3: *Paul Petersén*. (Konstföreningen.)
 31/3—12/4: *Lars Norrman*. (Vänersborgs Musei Vänner.)
 22—26/4: *Barnteckningar*. (Lions Club.)
 20/5—30/8: *Rörstrand*. Porslinsutställning. (Muséets sommarutställning.)

25/10—4/11: *Ali Ben Salem*, Tunisien. (Konstföreningen.)

15—22/11: *Dalslands Konstförenings höstsalong 1959*. (Konstföreningen.)

26/12—: *Museets Julutställning*. Rosells träskulpturer: "Så var det förr", Dockskåp och dockmöbler, Marionetteater.

Samarbete har alltså skett med Göta Älvdalens Konstförening, Lions Club och Vänersborgs Musei Vänner.

Utställningarna ha varit av skiftande slag och omfattats med intresse av en glädjande talrik publik. I synnerhet sommar- och julutställningarna ha varit avgjorda framgångar.

Personalen har i stort sett varit oförändrad under verksamhetsåret. Genom Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsens fortsatta tillmötesgående ha två arkivarbetare beretts anställning utan kostnader för museets del. Genom stadsfullmäktiges välvilja har dessutom möjlighet förefunnits att under viss tid anställa extra arbetskraft, fröken Elisabeth Nordström, som arbetat med inventering, konservering och exponering av museets mynt- och möbelsamlingar. Visst samarbete har härvid inletts med Göteborgs etnografiska museum på sätt som tidigare skett med exempelvis de egyptiska samlingarna eller de sydafrikanska fågelsamlingarna. Genom etnografiska museets bistånd kommer en helt ny och vetenskapligt korrekt katalog att utarbetas över Vänersborgs museums etnografiska samlingar.

Under året har konservator Beda Westman, Skara, utfört för museet mycket värdefulla konserveringsarbeten utan några kostnader från museets sida. Hon kommer även att biträda vid genomgången och exponeringen av museets textilsamlingar.

Förutom de ovannämnda renoveringsarbetena ha under året ytterligare förnyelsearbeten utförts. Således har hela museets elektriska system, som delvis varit mycket föråldrat, omlagts och moderniserats. Vidare har hela kontoret nyinretts med ändamålsenlig möblering och utrustning. Museets insektssamlingar ha genomgåts av konservator Johan Börjesson, som bl. a. justerat de mycket omfattande fjärilsamlingarna. Konservator Börjesson har desslikes påbörjat en genomgång av samlingen av nordiska djur och fåglar.

Ytterligare kan nämnas, att museets stora norra sal i övervåningen ommålats och renoverats. Även i källaren ha vissa renove-

ringsarbeten utförts. Vaktmästaren har under sommaren konserverat en förhistorisk båt, hittad i och bärgad ur en dalsländsk sjö. Han har dessutom utfört en del konserveringsarbete inom samlingarna.

Magasinen har även blivit föremål för personalens verksamhet, och vissa magasinerings- och inredningsarbeten ha utförts.

I likhet med vad fallet varit tidigare har en rad donationer kommit museet till del, nämligen (kronologiskt uppräknade) från: Direktör Håkan Ekman, Göteborg, fröken Anna Eriksson, herr Julius V. Nordberg, Vänersborg, herr Emil Sandberg, Brålanda, herr John Sjöblom, Vänersborg, f. d. byggmästare Johan Andersson, ingenjör Karl Fredrik Nyström, Vänersborg, fru Gunvor Johansson, Sundals-Ryr, verkstadslärlingen Arne Andersson, förman Wests sterbhus, fröknarna Ebba och Ester Ohlsson, Vänersborg, Sundsvalls museum, Sundsvall, fr. Anna-Lena Kasemo, Änimskog, AB Rörstrands Porslinsfabriker, Lidköping, folkskollärare Nils Armini, Alingsås, dr Bengt Jennische, bokbindare Anders Sahlin, Vänersborg, Herrljunga kommunalfullmäktige, Herrljunga, Norrbottens läns Hembygdsförening, Luleå, Trollhättebygdens Fornminnes- och Hembygdsförening, Trollhättan, och herr Aksel Andersson, Vänersborg. Bland dessa kan särskilt nämnas den omfattande donationen av porslin, bruksföremål m. m., som skänkts av systrarna Ebba och Ester Ohlsson.

En synnerligen förnämlig naturhistorisk raritet har också donerats till museet, nämligen av konservator J. Börjesson, Fågelviken: en kungsfågelsångare (*Phylloscopus proregulus*).

Ett praktfullt konstverk av Otto Hesselbom har under året deponerats i museets samlingar av grevinnan Margareta Danneskiöld-Samsöe, Mellerud. Det är museiledningens stora förhoppning, att detta underbara prov på den store dalsländske konstnärens mästar-skap för framtiden skall få stanna i samlingarna.

Anmärkningsvärt livlig måste slutligen också den sidan av museets verksamhet sägas vara, som utgöres av studie-, konsultations- och institutionsarbetet. Ett stort antal föreläsningar ha hållits i museet. Många ha sökt sig dit för bedömnings- och rådfrågningsärenden, och inte mindre än 74 forskare ha studerat, utnyttjat museets bibliotek och arkiv och blivit föremål för handledning av museets

personal, ett för museets vidkommande rekordhøgt antal.

Styrelsen har under året varit oförändrad.

Vänersborg i januari 1960.

SUNE LUNDGREN.

Ordf.

Sven Axel Hallbäck.

Sekr.

Föreningen Vänersborgs Musei Vänners årsredogörelse för 1959.

Styrelsen har under året haft följande sammansättning: ordförande länsassessor Torsten Bredin, v. ordförande dispensärläkare Eric Salander, kassaförvaltare kamrer Tord Bjernudd, sekreterare landsantikvarie Sven Axel Hallbäck samt landskamrerare Gunnar Hjorth, landstingsassistent Stig Kjällerström, sekreterare Sven Malm, arkitekt Per Molnit, ombudsman Fjalar Åström och konstnärinnan fru Brita Emanuelson.

Arbetsutskottet har bestått av fru Emanuelson samt herrar Hallbäck, Kjällerström, Malm och Molnit.

Som revisorer har riksbanksdirektör Erik Lindgren och landstingskamrerare Sten Swarén fungerat med herr Hans Blixt såsom suppleant.

Årsmötet hölls tisdagen den 31 mars i museet. Efter stadgeenliga förhandlingar orienterade sekreteraren om verksamheten vid museet. Ett viktigt skede i museets historia kunde nu anses avslutat i och med att de större renoveringarna genomförts. Mycket vore dock kvar att göra. Årsmötet anslog 500 kronor till renovering av fjärlsamlingarna, en renovering som genomförts av konservator Johan Börjesson under hösten 1959.

Årsmötesdeltagarna — c:a 100 personer — besåg därefter bl. a. de nyrenoverade kontorslokalerna och det nya elektriska systemet, varefter förfriskningar intogs i museets källare. Därefter höll konstnären Lars Norrman ett synnerligen inspirerat, humoristiskt och intresseväckande föredrag med titeln "En konstnär reser till Pamir,

världens tak". Samme konstnär hade vid detta tillfälle även en förnämlig utställning å museet.

Föreningen har av Lars Norrman inköpt en litografiupplaga med motiv från Vänersborg, "Vårvinterdag vid hamnen", som sedan försäljes genom föreningen. Överskottet beräknas komma föreningen och museet till godo.

Vänersborg i januari 1960.

TORSTEN BREDIN.

Ordf.

Sven Axel Hallbäck.

Sekr.

VANDRING i VÄNERSTAD

● EN BOK OM VÄNERSBORG ●

Skisser, intryck och lite fakta från promenader
i och kring staden

Text

SVEN MALM

Teckningar

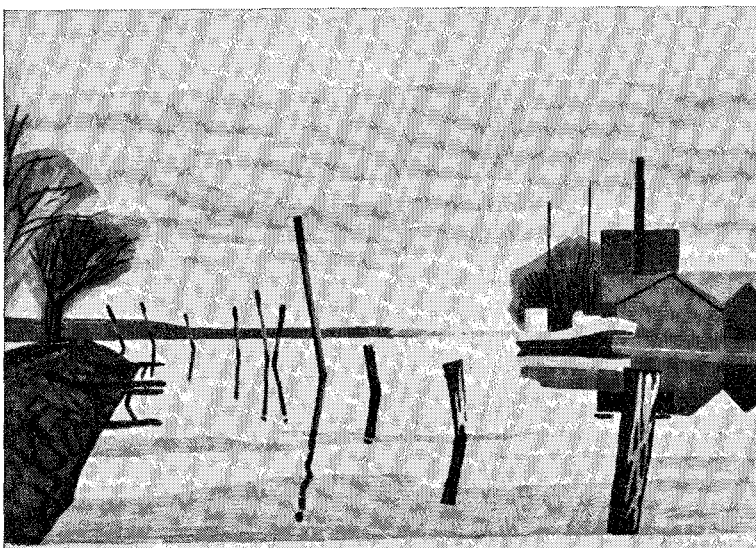
CARL-GÖRAN HAGBERG

112 sidor

40 illustrationer

Pris: 8 kronor

I bok- och pappershandeln samt genom Vänersborgs museum.

Konstnären **LARS NORRMANS** färglitografi
från VÄNERSBORG

”Vårvinterdag i hamnen”

En omtyckt gåva — Ett värdefullt konstverk

Säljes endast genom Föreningen Vänersborgs Musei Vänner,
adress Museet, Vänersborg

Pris kr. 100:— utan ram,
med specialram 115:—.

—— Postgiro 11 13 12 ——

Stöd Musei vänförening, och Ni stöder också Er hemstads museum!

ÅRSKRÖNIKA 1959.

Om man överrumplande och utan inledning så här i juletid skulle kasta sig över bröderna med frågan: "Vad är ert starkaste minne av det gångna året?", så skulle brödernas hjärnor efter några hastiga kortslutningar förmodligen forma bilden av Chrusjtjov och månraketen, lunikar och sputnikar, Erlander och Hjalmarsson och annat käbbel, kanske bilden av Ingemar Johansson stående över den slagne Floyd Patterson, varpå bröderna slutligen med en suck skulle svara: "Den välsignat varma och goda sommaren." eller "Den varma och förbaskat torra sommaren." Av den lilla nyansskillnaden i attributen till sommaren kan man då raskt sluta sig till om vederbörande bor i innerstaden och helst sitter i Plantaget eller om han äger eller brukar något slags mark, på vilken han till vardags odlar sin kål.

Gamla grånade kolonister på Holmängen och ännu äldre blåsutare är eniga om att de som hortikulturens avantgarde aldrig upplevt en ojämnare kamp, än den de förde sommaren 1959, då de med hjälp av ransonerade vattenkannor sökte rädda sina vinbärsbuskar och spritärter. Understödet från det nya vattenverkets tunga artilleri uteblev, och åtminstone på Blåsut härskar den bestämda uppfattningen, att någon av illvilja glömt att ta bort mynningsblecken på de grova kanonerna.

Hur härmed var och trots en långt driven sparsamhet med vatten, så har Väneren sjunkit oroväckande och är i dag endast 43,80 m. ö. h., vilket betyder att vattenmagasinet är betydligt under hälften av det normala.

Med detta konstaterande kunde frågan om vatten och vattenverk vara slutbehandlad, men allvarliga komplikationer har tillstött. Vänersborgs Bryggeri skall upphöra att tillverka pilsner och annat drickbart, vilket måste djupt beklagas ur många synpunkter och speciellt under nuvarande omständigheter. Ty vad sker, om vänersborgarna under torra somrar — utom att tjuvvattna sina kaktusar, "trän" som det heter på vänersborgska — också skulle smygdricka ett glas vatten då och då?

Men våra styrande, som tänker på allt, har förutsett dessa följder av Bryggeriets torrläggning och gått i författning om att snabbuppföra ett vattentorn vid "Lugn och ro", och enligt rykten, som kommit i svang söder om järnvägen, kan nybyggarna i reuter-skiöldska staden med förtröstan se fram mot kommande varma somrar, även om de skulle råka bo ett par trappor upp i hyres-parallelepipederna.

Men vatten är ju inte bara livgivande för människor och grönsaker; det är ju också, för att citera greven Montgomery, "sån't man omkommer i", och till den ändan har under året gjorts en stor sak av mun-mot-mun-metoden. I press, radio och TV har instruerats och demonstrerats, hur man på detta sätt kan rädda människor, och vår goda stad är som vanligt med på galoppen. Strandpromenaden vid Skräcklan håller nämligen på att byggas ut dels österut ned mot älven och dels förbi Kokhuset. Där kommer bänkar och buskar att utplanteras, och meningen är, att ungdomar av båda könen under ljuvliga månskenskvällar med böljeglitter och vågskvalp skall beredas tillfälle att grundligt sätta sig in i den nya metoden.

På tal om TV, så har Vänersborgssändaren i Trollhättan kommit igång under året, och det synliga beviset för vänersborgarnas skuldsättning hos diverse TV-apparatförsäljare är den snårskog av antenner, som bekröner och bekransar vartenda helt och brutet tak i staden.

Fortsätter TV-tittandet som det börjat, kan man dessutom räkna med att svenska folket blir ännu mera tystlåtet och ordfattigt än hittills, att meningar och åsikter framföras viskande och att det vanligaste motargumentet vid uppkomna diskussioner blir ett väsande: "Tyysst". I brist på talföra gossar kommer riksdagen att endast sammanträda till en kort vårsession och då mest se ut som ett vaxkabinett. Sammanträden och årsmöten kommer att självdö. Alltid något.

TV-utsändningar i Sverige är ju någonting nytt, och bland de program, som hittills presenterats, är det endast ett, som nått den verkliga toppen. Som alla här vet, syftar jag på det program i serien *Litterära städer*, som handlade om *Lilla Paris*. Här fick vi se en söt och vän liten Frida vandrande omkring i ett sommarfagert Vänersborg i sällskap med en snygg och sympatisk Birger Sjöberg.

Deras promenader och båtutfärder ackompanjerades av Sjöbergsmusik, och rollen som Rådman sköttes med inlevelse av Oscar Andersson. Aldrig under sin långa tid som stadsfullmäktiges ordförande har väl O. A. rutit så ilsket till någon av stadens tyranner, som då han fick boven i dramat, spelad med bravur av källarmästare Carl Bruzelius, att tiga och inte störa det på Rådmans begäran framförda solot Träumerei. Vänersborgs stad köper filmen.

Från idrottsfronten kan anmälas, att Sune Lundgren sitter som ordförande i Västergötlands friidrottsförbund och att den skötamme och ambitiöse 400-m.-löparen Rune Eriksson hedrar sig själv och VAIK i både nationella och internationella sammanhang. Segelsällskapet har femtioårsjubilerat med regatta i dagarna tre. Solen lyste på vita segel och färgrika spinnakrar, och man kan riktigt se Albin Borg och Manne ve Broa i sin himmel, hur de gladdes med seglarna åt de fina tävlingarna och de vänersborgska framgångarna. Lennart Ahlin tog SM i skeet, och Sveriges fotbollselva slog Englands med 3—2 på självaste Wembley. På Randhemsvallen i Vargön segrade Sverige över Norge i bandy med 6—3.

Men även för icke idrottsintresserade har året varit rätt så händelserikt. Ryssarna har skjutit en raket på månen och träffat Gubben i nian med en nia lågt till vänster, och amerikanarnas raketer mot samma lysande mål har mycket ljudligt plaskat ned i Stilla Havet, så ljudligt att det ekat i hela Ryssland. För att trösta det kära amerikanska folket och sin käre, gamle vän Eisenhower mitt i allt plaskandet, tog Krusjtjov tanten med sig och for över till USA.

Detta att Krusse med tsarinna och hovsvit och livvakt inte kom till oss i stället och slog sig ned på Haga, retade så till den milda grad Undén, att Erlander blev tvungen att sätta igång med förhör och räfst i riksdagen, s. k. utrikesdebatt. Och slutet på examinationen blev: fy på varje liten elak gosse, som inte i allt tycker precis detsamma, som professorn och kandidaten tycker, för då blir det ingen skolresa till Amerika, inte, och hör sen!

Svenska språket berikas med nya ord, ofta av anglo-amerikanskt ursprung, för att täcka nya tekniska termer och begrepp. Därom är väl inte mycket att säga, då vi saknar bra svenska ord för dessa nya företeelser. Men då man avskaffar gamla vedertagna ord och sätter in andra istället för att förvilla begreppen, då måste man rea-

gera. Att vara arbetslös heter enligt det nya språkbruket att vara *friställd*. För den arbetslöse är och förblir arbetslösheten även i fortsättningen en tragedi. Varför skall man då i något oklart syfte försöka att göra dimma av alltsamman och genom klyschan "friställd" få det att låta, som hade det med fria lördagar och härlig, lång semester att göra.

Och skam går väl på torra land, när högre skatter kallas *inkomstförstärkning*. Inkomst är något man har eller får, och skatter är något man betalar. Sker detta senare med den betalandes mer eller mindre fria vilja, kan det heta skatt eller skänk eller gåva eller avgift; sker det mot hans vilja, kan det heta konfiskation, stöld, rov eller plundring, men aldrig i livet "inkomstförstärkning". Samfundet för svensk språkvård får skärpa sig!

Efter dessa politiska och språkvetenskapliga rapporter skall vi återigen bege oss till Vänersborg.

ELA, vår andes stämma i världen, har bytt dräkt och blivit en bildtidning. Detta var kanske nödvändigt och inget att förvåna sig över, då folk blivit bildbitna efter allt bläddrande i seriemagasin och stirrande på TV-rutan, men jag vill fråga vänersborgarna: Varför skrivs det inga insändare?!

Här skall byggas en fiskehamn vid Grönvik, men inte en insändare har talat om, att det inte finns en abborrpinne kvar på "Grunnane", ett faktum som t. o. m. gamla förhårdade storljugare tvingats erkänna; här byggs hus, som ser ut som sydfranska hönsavelsstationer, men inte en helårsprenumerant i Östra Haga talar om detta för läsekretsen. Och kyrktornet! Här går en sabotör och stjälar urtavlor och lämnar bara glaset kvar, och så glömmer han till råga på allt att släcka ljuset, när han går, och tornet står där med en blick så tom som Anna i Värmlänningarne i tredje akten och tittar ut över staden, men inte en gång en lösnummerköpare låter sin indignation flöda i en saftig insändare. Hur skall detta sluta? Här öppnar man sin ELA med spänd förväntan tre gånger i veckan men finner aldrig att läsekretsen med en antydning låter förstå, att allt ej är som det borde vara. Struntar vänersborgarna i sin stad?

Blir här ingen ändring med det snaraste, får väl ELA skicka Nalle upp till drätselkammaren och be, att Karl Erikson går ut i

Plantaget och fäller ett träd. Om inte livsandarna vaknar efter en sådan hästkur och börjar att producera sig i spalterna, så är allt hopp ute, och ELA kommer att sluta som ett boulevardblad i Trollhättan.

Med detta hemska perspektiv för ögonen ber jag att få sluta denna krönika och uppmanar bröderna att ilskna till, innan yxan är satt till roten på trädet, och att ladda med nya patroner i kulspetspennorna och sedan göra klart för kreti och pleti, att här betar inga bockar ostraffade i våra örtagårdar.

Men skriv för Höge Farao inte i Gillets namn. Gillet är nu så gammalt och förnämt vordet, att det är otänkbart att Gillet annat än på sin höjd moraliskt kan stödja bröderna i deras kamp för hur staden skall danas och omdanas.

Och med dessa fina tips för brödernas fritidssysselsättning ber jag att få önska en god fortsättning på julen och, om det ej anses för-
mätet, såväl ELA som bröderna

ETT GOTT OCH INNEHÅLLSRIKT NYTT ÄR.

Vänersborg Annandag Jul 1959.

THORSTEN GULZ.

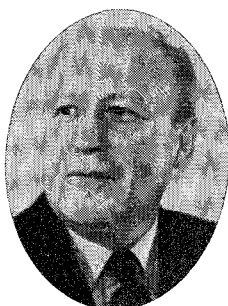

MINNESRUNOR 1959.

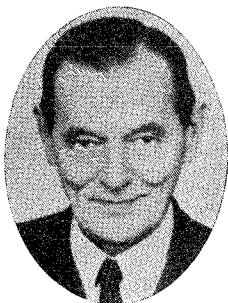
"Bort gå de, stumma skrida de,
en efter en, till skuggornas värld."

Gillebröder!

Under det snart förgångna året ha 11 gillebröder gått ur tiden och lämnat tomrum i brödrakretsen. Några av dem voro i vår stad mycket kända män, några av dem tillhörde våra äldsta medlemmar, en hade gjort särskilda insatser inom vårt gille. Om dem alla har det vittnats, att de redligen fyllt sitt värv och därigenom hedrat den stad, som sett dem födas eller där de fostrats och verkat.

Fabrikören AXEL DAFGÅRD, född i Vänersborg den 29 april 1891, avled där den 16 februari 1959. — D. startade 1919 en charkuterirörelse, som sedermera utvidgades och fick betydande omfattning med huvudaffär i huset Edsgatan 14, för några år sedan överlåten. — D. var på sin tid mycket verksam inom köpmanna- och hantverksskretsar. — Axel Dafgård inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1921.

Frisörmästaren BRUNO STERNER, född i Vänersborg den 2 maj 1887, avled där den 20 mars 1959. — Efter utbildning i yrket öppnade S. 1917 en välrenommerad frisérsalong i Wermlandsbankens då nybyggda hus Edsgatan 20. För några år sedan slutade S. på grund av ohälsa sin rörelse och öppnade i stället ett parfumeri i huset Södergatan 8. — S. var i yngre år en drivande kraft inom Vänersborgs Roddklubb och Vänersborgs Segelsällskap. Med stundom kärv rättframhet uttalade han sin oförytterliga mening om vad som hände omkring honom. — Bruno Sterner inträdde i Vänersborgs Söners Gille redan

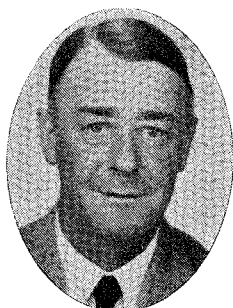
år 1908. Han tillhörde gillet styrelse sedan 1942 efter att dessförinnan ha varit ersättare i 9 år. För sina insatser för gillet erhöi han dess medalj 1956, året innan han på grund av medlemsår skulle varit därtill berättigad. Vi sakna honom mycket.

F. skolvaktmästaren LARS ERIKSSON, född i Vänersborg den 5 september 1878, avled där den 19 april 1959. — E. var under åren 1908—1940 vaktmästare vid stadens norra folkskola och som sådan känd av generationer elever. — E. var verksam nykterhetsvän och medlem av logen Trygghet. God sångare tillhörde han Vänersborgs Kvartettsångarsällskap från dess bildande och tills det upphörde. — Lars Eriksson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1921.

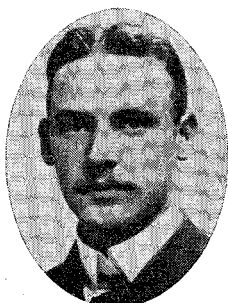
Stadsbokhållaren GUSTAF JÖNSSON, född i Vänersborg den 6 november 1898, avled där den 3 juli 1959. — Efter läroverksstudier fick J. anställning på stadens hamnkontor hos sin fader, sjökapten Frans W. Jönsson. Vid faderns död inträdde J. i stadens tjänst som hamnfogde, blev 1948 stadskassör och 1956 stadsbokhållare, vilken sistnämnda tjänst för kort tid sedan omändrades till stadskamrersassistent. — Gustaf Jönsson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1919.

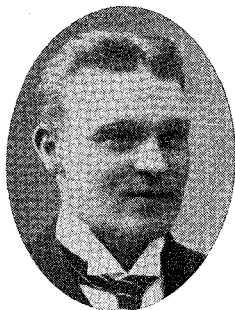
Byggnadssnickaren FRITZ MOGREN, född i Vänersborg den 19 maj 1901, avled där den 14 september 1959. — M. har beskrivits som en skicklig yrkesman. Ohälsa bröt dock hans krafter. — Fritz Mogren inträdde i Vänersborgs Söners gille år 1946.

Målaren KARL NORDGREN, född i Vänersborg den 25 november 1897, avled där den 21 september 1959. — Efter en tids vistelse på annan ort återvände han till födelsestaden, där han verkade till sin död. Även N. skildras som en god yrkesman. — Karl Nordgren inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1955.

F. postkontrollören THOR LUNDGREN, född i Vänersborg den 10 januari 1883, avled i Västerås den 29 september 1959. — Efter studentexamen här blev L. e. o. postexpeditör 1902, postexpeditör i Årjäng 1907 och i Vänersborg 1920, utnämndes till postassistent där 1925 och blev postkontrollör i Västerås 1933, där han verkade till sin pensionering. — Thor Lundgren inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1919.

F. stationskarlen HJALMAR WALLSTRÖM, född i Vänersborg den 6 oktober 1888, avled där den 4 december 1959. — Vid unga år gav W. sig in vid järnvägen, som han tjänade i hela 48 år. — Hjalmar Wallström inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1944.

F. överpostiljonen GOTTFRID ANDERSSON, född i Vänersborg den 12 maj 1878, avled i Uddevalla den 11 december 1959. — A. inträdde i postverkets tjänst 1902 och blev ordinarie 1906. Härunder och sedermera reste han på olika postlinjer, tills han befordrades till 1:e postiljon vid postkontoret i Uddevalla. Efter något tiotal år blev han 1933 överpostiljon och fick då återta reselivet på Herrljungabanan. — God sångare liksom sin broder Albin var han livligt verksam inom Uddevalla sångsällskap, manskör och kyrkokör, där han även framträdde som dirigent och som

barytonsolist i olika körverk. — Gottfrid Andersson inträdde i Vänersborgs Söners Gille redan år 1907 och erhöll följaktligen gilletts medalj år 1956.

F. kontoristen CARL RUDOLF WERNER, född i Vänersborg den 16 oktober 1883, avled i Grästorp den 19 december 1959. — W. gick militärvägen och blev underofficer 1903, först vid Svea livgarde och, från 1904, vid Västgöta regemente. 1908 övergick han till reserven. Under 33 år var han anställd vid Svenska Kullagerfabriken i Göteborg och pensionerades 1947, då han slog sig ned i Grästorp. — W. inträdde i Vänersborgs Söners Gille redan år 1908 men utträdde vid sin avflyttning till Göteborg, för att återinträda i gillet 1948 vid sin återkomst till våra bygder.

F. reparatören EMIL KLINGBERG, född i Grästorp den 23 maj 1877, avled i Vänersborg den 21 december 1959. — I 54 år var K. anställd vid A. F. Carlssons Skofabrik, där han var något av ett faktotum. — Mycket musikintresserad var K. medlem av den kända musikkåren Göta. — Emil Klingberg invaldes i Vänersborgs Söners Gille år 1942.

Vänersborg annandag jul 1959.

GUNNAR HJORTH.

*Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra, när sol gått ner.*

*Skuggorna breda sig över dem,
vilan är djup och lång.
Nattliga vinden söver dem,
susar sin vaggande sång.*

(Anita Halldén)

Gillebröder!

Gillet äger ett betydande antal överexemplar av tidigare årgångar av årsskriften. Dock äro årgångarna 1932 och 1934 helt utgångna, och av årgång 1935 finnes endast ett mindre antal exemplar.

Den som önskar komplettera sin årsskriftsserie med äldre årgångar kan hänvända sig till Gillets kassafogde (handelsföreståndaren Harry Peterson, Nygatan 54, Vänersborg). Priset är 3 kr/st.

Under 1930-talet upplades en porträttsamling över Gillets medlemmar. Denna kommer nu att fullständigas och vidareföras.

De gillebröder, som veta med sig icke hava överlämnat sitt fotografi till porträttsamlingen, torde snarast möjligt göra detta. Det gäller framför allt alla, som under de 30 senaste åren inträtt i Gillet.

Fotografi bör förseas med uppgift om namn och födelsetid.

STYRELSEN.

Vänersborgs Söners Gilles styrelseberättelse för år 1959.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1959, Gillets 54:e arbetsår:

Gillet har under året varit samlat till årsstämma den 31 mars och till högtidsstämma annandag jul. Till den senare, som avhölls i Frimurarelogens festvåning med ty åtföljande sedvanlig julmåltid, hade infunnit sig 59 gillebröder, varav en ända från U. S. A. Stämman, vid vilken utdelades vederbörliga 25-årstecken, beslöt sådan ändring av § 2, tredje stycket, i Gillets stadgar, att till medlem av Gillet skall kunna, på styrelsens förslag, antagas även sådan välfredad man, som under en lång följd av år — av Gillet tidigare bestämd till minst 25 år — varit bosatt i Vänersborg *med närmaste omnejd* och därunder gjort särskilda insatser för staden eller *visat särskilt intresse för* Gillet. Stadgeändringen skall underställas även stundande årsstämma. Efter högtidsstämman berättade gillebrodern Nils Pårud om vänersborgska riksdagsmän i äldre tid.

Gillets årsskrift har under året utkommit med sin 28:e årgång.

Ur gillet allmänna kassa har anslagits 500 kronor till Västgöta i Göteborg nybildade nation och 100 kronor till "De gamlas utfärd". Ur "Knut Hernströms understödsfond" har utdelats en julgåva och ur "Major Oscar Wenerströms understödsfond" likaledes en julgåva. (För Gillets övriga understödsverksamhet redogöres i "Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles ålderdomshems" särskilda styrelseberättelse.) Liksom tidigare har ur "Wilhelm och Nora Malmbergs donation" utgått stipendier, 150 kronor, till elever vid stadens folkskolor.

Gillets medlemsantal utgjorde vid 1959 års utgång 597, varav 26 ständiga medlemmar. Under året ha 11 medlemmar avlidit, 8 medlemmar avförts på grund av stadgeföreskrift och 24 nya medlemmar tillkommit.

Beträffande Gillets fastighet med tillhörande fond hänvisas till ålderdomshemsstiftelsens särskilda styrelseberättelse.

Över Gillets allmänna kassa och övriga fonder lämnas följande redogörelse:

1. ALLMÄNNA KASSAN:

Behållning från år 1958		3.325:13
Avgift från ständig medlem	100:—	
Medlemsavgifter för år 1959 (del)	2.820:—	
,, ,, ,, 1958 (rest)	35:—	
,, ,, tidigare år	10:—	
,, ,, år 1960 (förskott)	10:—	2.975:—
Uttagna porton	267:75	
Likvid för miniatyrmedalj	3:75	
Ränta	141:21	3.387:71
	Kronor	6.712:84

Bidrag till kostnaden för årsskriften 1959....	1.033:36	
Sammanträdeskostnader	400:05	
Uppvaktningar	826:40	
Gåva till Västgöta nation i Göteborg 500:—		
Bidrag till "De gamlas utfärd"	100:—	600:—
Kostnad för ordnande av arkivet	200:—	
Trycksaker	130:—	
Porton	292:50	
Diverse	107:60	3.589:91
Behållning till år 1960: Innestående i bank ..	4.088:89	
Kontant	67:40	
	Kr.	4.156:29
Avgår skuld till Dymlingska fonden	1.033:36	3.122:93
	Kronor	6.712:84

2. VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES FÖRSKÖNINGSFOND:

Behållning från år 1958		5.173:45
Räntor		210:28
	Kronor	5.383:73
Utskylder		51:—
Behållning till år 1960: Obligationer	4.000:—	
Innestående i bank ..	1.332:73	5.332:73
	Kronor	5.383:73

3. NAMNKUNNIGA VANERSBORGARES MINNES FOND:

Behållning från år 1958	829:59	
Ränta	33:65	
		Kronor 863:24
Behållning till år 1960: Innestående i bank	863:24	
		Kronor 863:24

4. KNUT HERNSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1958	2.186:05	
Räntor	88:89	
		Kronor 2.274:94
Julgåva	70:—	
Behållning till år 1960: Obligationer	2.000:—	
Innestående i bank	204:94	2.204:94
		Kronor 2.274:94

5. HJALMAR A. LINDEDALS MINNES FOND:

Behållning från år 1958	5.784:18	
Räntor	235:09	
		Kronor 6.019:27
Behållning till år 1960: Obligationer	4.000:—	
Innestående i bank	2.019:27	6.019:27
		Kronor 6.019:27

6. MAJOR OSCAR WENERSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1958	3.556:66	
Räntor	144:59	
		Kronor 3.701:25
Julgåva	100:—	
Behållning till år 1960: Obligationer	3.000:—	
Innestående i bank	601:25	3.601:25
		Kronor 3.701:25

7. WILHELM och NORA MALMBERGS DONATION:

Behållning från år 1958		10.678:98
Återburen överskjutande skatt	120:—	
Diverse	15:—	
Räntor	434:11	569:11
	Kronor	11.248:09
Stipendier till elever vid stadens folkskolor..	150:—	
Utskylder	221:—	
Diverse	—:60	371:60
Behållning till år 1960: Obligationer	10.000:—	
Innestående i bank	876:49	10.876:49
	Kronor	11.248:09

8. RICHARD DYMLINGS ÅRSSKRIFTSFOND:

Behållning från år 1958		5.558:47
Försålda årsskrifter	43:75	
Annonser i årsskriften 1958 (rest)	200:—	
” ” ” 1959	2.600:—	
Bidrag till kostnaden för årsskriften 1959	1.033:36	
Räntor	225:93	4.103:04
	Kronor	9.661:51
Tryckningskostnad för 1959 års årsskrift	3.633:60	
Fotografier m. m.	144:90	
Utskylder	37:—	3.815:50
Behållning till år 1960: Obligationer	2.000:—	
Innestående i bank ..	2.807:—	
Fordran å Allmänna kassan	1.033:36	
Kontant	5:65	5.846:01
	Kronor	9.661:51

9. LAURA och ESTER DANIELSSONS DONATIONSFOND:

Behållning från år 1958		5.849:08
Ränta		237:66
	Kronor	6.086:74
Behållning till år 1960: Innestående i bank		6.086:74
	Kronor	6.086:74

Efter verkställd omplacering av Gillets obligationsinnehav ha fonderna — med undantag av Eliassonska fonden, som tillhör åldersdomshemsstiftelsen — för året gottgjorts enhetlig ränta med c:a 4,06 %.

Arten av föregående år anmält överskott i Gillets allmänna kassa har icke kunnat utrönas. Styrelsen har endast att tacksamt konstatera detta opåräknade tillskott till allmänna kassan.

De fonder, som beskattas, ha numera påförts sina utskylder. Återbekommen överskjutande skatt för tidigare år har tillförts Malmbergsska fonden.

Inom sig har styrelsen för året utsett: till andre ålderman f. sparbankskassören Bror Fock, till gilleskrivare driftschefen Thorsten Gulz och till kassafogde f. drätselkontoristen Kurt Hallberg.

Styrelsen har under året haft 4 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 24 februari 1960.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

PRIMUS ANDERSON.

KURT HALLBERG.

VALTER KARLSON.

THORSTEN GULZ.

HARRY PETERSON.

Granskningsberättelse.

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning under år 1959, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Den av styrelsen i dess berättelse lämnade sammanställningen över Gillets och dess olika fonders ställning är i full överensstämmelse med de oss förelagda räkenskaperna.

Räkenskaperna äro förda med omsorg och noggrannhet. Kapitalbehållningen per den 31 december 1959, tillhopa Kronor 43.953:60, har av oss kontrollerats. Fondernas innehav av obligationer har inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Då ej heller i övrigt någon anledning till anmärkning förefinnes, hemställa vi att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för 1959 års förvaltning.

Vänersborg den 21 mars 1960.

LENNART ANDERSSON.

SVEN LIND.

Granskningsmän.

Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems styrelseberättelse för år 1959.

Styrelsen för Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshem får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1959, stiftelsens åttonde arbetsår:

Räkenskaperna utvisa följande:

FASTIGHETEN:

VINST- och FÖRLUSTKONTO:

Inkomster:

Arrende konto	10.368:—	
Räntors konto	91:79	
Anslags konto	1.000:—	11.459:79
	Kronor	11.459:79

Utgifter:

Räntors konto	1.950:—	
Löners konto	300:—	
Renhållnings konto	195:20	
Reparationers konto	4.461:20	
Försäkringsavgifters konto	129:—	
Skatters konto	234:—	
Diverse omkostnaders konto	19:60	7.289:—
Understöds konto		2.550:—
Kapital konto (årets överskott)		1.620:79
	Kronor	11.459:79

IN- och UTGÅENDE BALANSKONTI:

<i>Tillgångar:</i>	den 1/1	den 31/12
Fastighetens konto	105.000:—	105.000:—
Inventariers konto	100:—	100:—
Obligationers konto	50:—	50:—
Bankräkningars konto	1.099:88	576:26
Utestående fordringars konto	46:33	—
Kronor	106.296:21	105.726:26

<i>Skulder:</i>		
Låne konto	40.000:—	40.000:—
Utestående skulders konto	2.264:11	73:37
Reservfondens konto	10.000:—	10.000:—
Kapital konto	54.032:10	55.652:89
Kronor	106.296:21	105.726:26

SYSKONEN INGEBORG och GOTTFRID ELIASSONS DONATION:

Behållning från år 1958	32.934:26
Räntor	1.299:05
Kronor	34.233:31

Överföring till Äldersdomshemsstiftelsen	1.000:—
Behållning till år 1960: Fastighetens lån	20.000:—
Obligationer	9.200:—
Innestående i bank ..	4.033:31
Kronor	34.233:31

Under året har renoveringen av fastigheten fortsatt, varjämte nytt staket mot grannfastigheten i söder — i samarbete med denna — anbragts och gårdsplanen grusats.

Stiftelsens understödsverksamhet har under det gångna året avsevärt utökats. Styrelsen uppmanar i detta sammanhang medlemmarna att för styrelsen anvisa fall, där understöd kunna vara påkallade, även utan samband med julhelgen.

Inom sig har styrelsen för året utsett: till vice ordförande f. sparbankskassören Bror Fock, till sekreterare driftschefen Thorsten Gulz, till kassör f. drätselkontoristen Kurt Hallberg och till fastighetsförvaltare köpmannen Valter Karlson.

Styrelsen har under året haft 4 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 24 februari 1960.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

PRIMUS ANDERSON.

KURT HALLBERG.

VALTER KARLSON.

THORSTEN GULZ.

HARRY PETERSON.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, som av Vänersborgs Söners Gille utsetts att granska Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Älderdomshems räkenskaper och förvaltning under år 1959, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Stiftelsens ställning framgår av den i styrelsens berättelse avgivna redogörelsen, vilken är i full överensstämmelse med de av oss genomgångna räkenskaperna.

Räkenskaperna äro förda med ordning och reda. Kapitalbehållningen per den 31 december 1959, tillhopa Kronor 98.886:20, har av oss kontrollerats utan anmärkning. Stiftelsens och Syskonen Eliassons donations innehav av obligationer har inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Fastighetens förvaltning har handhåfts på bästa sätt.

Då ej heller i övrigt någon anledning till anmärkning förefinnes, hemställa vi, att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för 1959 års förvaltning.

Vänersborg den 21 mars 1960.

LENNART ANDERSSON.

SVEN LIND.

Revisorer.

Sammanställning
över Vänersborgs Söners Gilles tillgångar vid utgången
av år 1959.

Allmänna kassan	3.122:93	
Vänersborgs Söners Gilles Försköningsfond	5.332:73	
Namnkunniga Vänersborgares Minnes fond	863:24	
Knut Hernströms Understödsfond	2.204:94	
Hjalmar A. Lindedals Minnes fond	6.019:27	
Major Oscar Wenerströms Understödsfond	3.601:25	
Wilhelm och Nora Malmbergs Donation	10.876:49	
Richard Dymlings Årsskriftsfond	5.846:01	
Laura och Ester Danielssons Donationsfond	6.086:74	43.953:60
Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Älderdomshem:		
Fastigheten	65.652:89	
Ingeborg och Gottfrid Eliassons Donation.....	33.233:31	98.886:20
	Summa kronor	142.839:80

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR
1959.

Medlemmar.

	Födelse- år	Inträ- desår
ALBRECHTSON, ERIC, Tillskärare, Vänersborg	1894	54
ALEXANDERSSON, ZAID, Ledningsingeniör, Vänersborg	1924	55
ALFREDSSON, EVERT, Konditor, Hedemora	1914	55
ALFREDSSON, GÖSTA, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1922	51
AHLIN, GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	58
AHLIN, LENNART, Bilskolechef, Vänersborg	1916	54
AHLM, ALLAN, Järnhandelsbiträde, Vänersborg	1923	58
ALMQVIST, HENNING, Folkskollärare, Vänersborg	1896	46
ALMQVIST, LARS, Civiljägmästare, Lerum	1903	57
ALMQVIST, SVEN, Med. lic., Stockholm	1931	46
ALMSTRÖM, NILS, Provinsialläkare, Gnosjö	1910	55
ANDERSSON, ALLER, Skolvaktmästare, Vänersborg	1909	55
ANDERSSON, ALVAR, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	45
ANDERSSON, ARNE, Folkskollärare, Bromma	1917	43
ANDERSSON, EINAR, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
ANDERSSON, ERIC, Expeditionsvakt, Vänersborg	1915	51
*ANDERSSON, ERIK T., Förmän, Vänersborg	1896	30
ANDERSSON, FRITIOF, Jordbruksförmän, Vänersborg	1897	42
*ANDERSSON, GOTTFRID, fd. Överpostiljon, Uddevalla, <i>inne- havare av gilletts medalj (1956)</i> †	1878	07
*ANDERSSON, GUSTAF, Reparatör, Vänersborg	1901	32
ANDERSSON, GÖSTA, Lasarettssyssloman, Vänersborg	1913	46
ANDERSSON, GÖSTA, Sjukvårdare, Lund	1910	54
*ANDERSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg	1910	29
ANDERSSON, JOHN, Linjeförmän, Strömstad	1896	43
ANDERSSON, KARL, Metallarbetare, Göteborg	1896	45
ANDERSSON, KARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1923	58
ANDERSSON, KARL-ERIK, Sparbankskamrer, Vänersborg	1925	53
ANDERSSON, CARL W., Köpman, Vänersborg	1893	55
ANDERSON, CHRISTER, Studerande, Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, LARS, Glasmästare, Vänersborg	1930	59
ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare, Vänersborg	1919	53
ANDERSON, NILS, Disponent, Vänersborg	1915	53
ANDERSSON, NILS, Köpman, Vänersborg	1922	51
ANDERSSON, OLOF, Lokomotivförare, Göteborg	1912	55
ANDERSSON, OSCAR, fd. Förmän, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1892	42
ANDERSSON, OSCAR, Elinstallatör, Vänersborg	1897	38
ANDERSSON, PAUL, Köpman, Vänersborg	1925	58
*ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Vänersborg, <i>bisittare i gilletts styrelse, innehavare av gilletts medalj (1958)</i>	1898	18

*ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, STIG, Socialvårdssyssloman, Vänersborg	1918	45
*ANDERSSON, TORSTEN, Apotekare, Skövde	1896	32
ANDERSSON, TORSTEN, Kontorsskrivare, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, VIKTOR, Ombudsman, Vänersborg	1909	52
ANDRÉ, HARALD, Kamrer, Vänersborg	1906	54
*ANDREASSON, HARRY, Arkitekt, Vänersborg	1901	30
ANDREASSON, KARL, Vaktmästare, Vänersborg	1907	53
ARVIDSSON, BIRGER, Schaktmästare, Köping	1897	46
ARVIDSSON, CARL FREDRIK, fd. Skofabriksarbetare, Väners- borg	1885	59
*ARVIDSSON, STELLAN, Rektor, Stockholm	1902	28
ASPMAN, ARNE, Elektriker, Avesta	1920	59
BACK, EVERT, Expeditionsvakt, Vänersborg	1918	55
BACK, HELGE, Förman, Vänersborg	1899	54
BACKMAN, GUNNAR, fd. Bankkassör, Arvika	1890	45
*BARKSTEDT, SIGURD, fd. Apotekare, Vänersborg	1885	30
*BECKEMAN, KNUT, fd. Hamnkapten, Uddevalla, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1880	15
*BENGTTSSON, HJALMAR, Sjukvårdare, Vänersborg	1905	33
BENGTTSSON, RAGNAR, Linjeförman, Trollhättan	1903	55
*BERG, FRITZ, fd. Boktryckare, Vänersborg, <i>innehavare av gillet</i> <i>medalj (1957)</i>	1884	08
BERG, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1920	53
BERGER, GUNNAR, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1943	55
BERGER, HARRY, Disponent, Vänersborg	1904	54
*BERGGREN, ERIC, Fil. lic., Göteborg	1911	32
BERGLUND, GÖSTA, Sjöingeniör, Malmö	1920	43
BERGMAN, AXEL, Sjukkasstjänsteman, Vänersborg	1898	46
BERGMAN, KARL-ERIK, Handelsbiträde, Vänersborg	1920	48
*BERGSTROM, AXEL, fd. Landskamrerare, Falun	1892	26
*BERGSTROM, GUNNAR, Odont. d:r, Örebro	1906	23
*BERGSTROM, TORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg	1912	29
BEHRNS, KARL, Expeditionsförman, Göteborg	1902	55
BERRMAN, GÖSTA, Folkskollärare, Göteborg	1910	43
BIEL, GÖSTA, Direktör, Stocksund	1911	46
BJÖRNBERG, MAURITZ, Kontorist, Vänersborg	1927	54
BJÖRNBERG, SVEN, Poliskonstapel, Vänersborg	1929	54
BJÖRNDAHL, ERIK, Bokbindarmästare, Vänersborg	1888	37
BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BODÉN, KARL, fd. Hantverksföreståndare, Vänersborg	1885	55
BODÉN, SIGVARD, Ingeniör, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1923	55
BODÉN, STIG, Ingeniör, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1914	55
BODÉN, SVEN, Ingeniör, Lilla Edet, <i>ständig medlem</i>	1918	47
BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48

BORG, FRITZ, fd. Hälsovårdstillsyningsman, Trollhättan	1881	50
*BORGLING, CARL, fd. Häradsarkivare, Stockholm	1888	32
*BOTHÉN, CARL, Löjtnant, Sundsandsvik	1873	34
*BRAND, ERNST, Civilingenjör, Hälsingborg, <i>ständig medlem</i> ..	1880	21
BRIGELIUS, GUNNAR, Disponent, Göteborg	1919	54
*BROBECK, KARL, fd. Kamrer, Falun	1886	19
BROMAN, LASSE, Läroverksadjunkt, Lerum	1906 (07)	23
*BÜGLER, JOHN, Landskanslist, Vänersborg	1904	31
BACKSTRÖM, TORSTEN, Åkeriägare, Vänersborg	1907	54
*CEDERGREN, GÖSTA, Förste provinsialläkare, Linköping	1905	30
*CEDERGREN, RAGNAR, Affärschef, Västerås	1907	30
*CEDERGREN, STIG, Kanslichef, Gävle	1911	30
CEDERHOLM, ÅKE, Avdelningschef, Uddevalla	1913	55
CEGRELL, ELOF, Kontorschef, Vänersborg	1916	49
DAHL, LENNART, Bergsingenjör, Sandviken	1924	48
DAHLGREN, ARNE, Kontorsskrivare, Vänersborg	1918	55
DALGREN, HUGO, Mättningsingenjör, Vänersborg	1911	53
DAHLGREN, STIG, Omnibusägare, Vänersborg	1917	55
*DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	30
DAHLLOF, AXEL, Affärschef, Göteborg	1911	55
DAHLLOF, HARRY, Polisassistent, Uddevalla	1909	55
DAHLSTRÖM, PAUL, fd. Lokförare, Nyköping	1895	47
DAHME, ALGOT, Ämneslärare, Vänersborg	1909	39
DANIELSSON, INGVAR, Målaremästare, Vänersborg	1920	55
*DAFGÅRD, AXEL, Köpman, Vänersborg †	1891	21
DAFGÅRD, BENGT, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1939	50
*DAFGÅRD, HARRY, Charkuterist, Vänersborg	1906	30
DAFGÅRD, HENRY, Charkuterist, Vänersborg	1903	53
DAFGÅRD, SVEN, Köpman, Vara	1898	53
DIDEROTH, ERNST, Typograf, Vänersborg	1893	52
*DINNETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg	1895	21
*DINNETZ, KNUT, Lagerförman, Stockholm	1891	32
*EDLUND, BERTIL, Kontorsskrivare, Trollhättan	1899	30
EDLUND, HANS, Ingenjör, Vänersborg	1934	56
EDLUND, HARRY, Målaremästare, Vänersborg	1903	46
EDLUND, TORSTEN, Fastighetsskötare, Vänersborg	1903	55
EGERSSON, ANDERS, Kontorist, Vänersborg	1903	49
EILARD, REINHOLD, fd. Stadsfogde, Borås	1894	48
EK, HARALD, Kapten, Sundbyberg	1919	44
EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
EKBLAD, BERTIL, Charkuterist, Trollhättan	1916	53
ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Bromma	1919	44
ELMQVIST, FREDRIK, Lokförare, Vänersborg	1903	42
*ELOW, PER, Sparbankskamrer, Brålanda	1906	30
*ELOW, STIG, Ingenjör, Sundsvall	1912	30

EMANUELSSON, ERIC, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	51
ENGLUND, GUNNAR, Försäljningschef, Söderhamn	1913	42
ENGLUND, CLAES, Studerande, Vänersborg	1943	47
ENGLUND, MAGNUS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1949	49
*ENGLUND, NILS, Prakt. läkare, Vänersborg	1909	30
ENGLUND, NILS TURE, Studerande, Vänersborg	1939	47
ERIKSSON, ALFRED, fd. Boktryckare, Göteborg	1884	52
ERIKSSON, ALLAN, 1:e Postiljon, Vänersborg	1913	55
ERICSSON, ANDERS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	54
*ERIKSSON, AXEL, Köpman, Vänersborg	1889	21
ERICSSON, BROR, Bagaremästare, Vänersborg	1913	46
ERICSON, ERIC, Stadsträdgårdsmästare, Vänersborg	1901	55
ERIKSSON, FILIP, Murare, Vänersborg	1912	46
ERICKSSON, GÖSTA, Skolvaktmästare, Vänersborg	1913	55
ERICSON, HENNING, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg ..	1902	50
ERIKSSON, HENRY, Landstingsassistent, Vänersborg	1909	55
ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
ERICSSON, JOHN-OLOV, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	54
ERICSON, KARL, fd. Förrådsförmän, Vänersborg	1896	59
*ERIKSSON, LARS, fd. Skolvaktmästare, Vänersborg †	1878	21
ERICSSON, NILS, Bagaremästare, Vänersborg	1907	46
ERIKSSON, OLOV, Steward, Frändefors	1911	57
ERICSSON, STIG, Köpman, Vänersborg	1920	46
ERICSON, TAGE, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1906	55
ERICSSON, TAGE, Åkerägare, Vänersborg	1911	55
ERIKSSON, ÅKE, Frisörmästare, Vänersborg	1921	58
EHRLING, RAGNAR, Folkhögskollärare, Leksand	1926	54
FAGERSTRÖM, RUNE, Apotekare, Uddevalla	1924	57
FALK, HARRY, Handlande, Vänersborg	1906	55
FALK, RAGNAR, fd. Länsassessor, Vänersborg	1890	47
*FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, Vänersborg, <i>gillets andre ålderman, innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1888	07
FORSS, ERIC, Tullförvaltare, Borås	1910	52
FRIEDLANDER, BIRGER, fd. Handlande, Vänersborg	1887	43
*FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Vänersborg	1896	24
FRÖID, ARVID, Förmän, Vänersborg	1897	41
FRÖID, EINAR, Ekonomibiträde, Vänersborg	1900	59
FURBO, EVERT, Skolvaktmästare, Vänersborg	1910	55
FURBO, SIXTEN, Avsynare, Vänersborg	1917	56
*GADDE, ELOF, Direktör, Vänersborg	1911	30
*GADDE, NILS OLOF, Sporthandlare, Vänersborg	1915	34
GALLE, KJELL, Möbelhandlare, Vänersborg	1911	51
GEMVIK, GÖSTA, Köpman, Stockholm	1911	47
GEMVIK, OLOF, Direktör, Stockholm	1917	46

*GILLBERG, EWALD, Köpman, Vänersborg, <i>innehavare av gillet medalj (1957)</i>	1889	08
GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
GLASSELL, LENNART, Typograf, Vänersborg	1910	46
GRANSTRÖM, ANDERS, Fabrikör, Vänersborg	1906	54
GRANSTRÖM, AXEL, Direktör, Vänersborg	1897	54
GRANSTRÖM, ROLAND, Rörentreprenör, Vänersborg	1901	54
*GRUNDBERG, HADAR, Godsägare, Askersund, <i>innehavare av gillet medalj (1956)</i>	1884	07
GRÖNBERG, ALBERT, Lasarettsoverläkare, Vänersborg	1895	59
GULLBRANTZ, SVEN, Murare, Vänersborg	1913	44
GULZ, LENNART, Studerande, Vänersborg	1939	54
*GULZ, THORSTEN, Driftschef, Vänersborg, <i>gilleskrivare</i>	1905	28
GUSTAFSSON, EDVARD, Bitr. länsarkitekt, Vänersborg	1923	46
GUSTAFSSON, HOLGER, Häradsskrivare, Åmål	1911	38
*GUSTAFSSON, PER EDWARD, fd. Förste landskanslist, Väners- borg	1893	19
GUSTAFSSON, SUNE, Bageriverkmästare, Vänersborg	1918	55
GÖTHERED, GOTTFRID, Fastighetsägare, Vänersborg	1909	55
HAGBERG, JAN, Kalkylator, Kalmar	1922	53
*HAGBERG, ARNE, Möbelhandlare, Vänersborg	1908	30
HAGBORG, GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1941	53
HAGBORG, TORSTEN, Köpman, Norrköping, <i>ständig medlem</i> ..	1931	52
*HAGBORG, WALTER, Möbelhandlare, Vänersborg	1901	17
HALL, KARL-ERIK, Förrädsarbetare, Vänersborg	1912	52
*HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, Vänersborg, <i>gillet kassaafogde, innehavare av gillet medalj (1957)</i>	1893	16
HALLBERG, NILS, Ingeniör, Göteborg	1912	55
*HALLONQVIST, KNUT, Köpman, Vänersborg	1895	21
HALLONQVIST, UNO, Köpman, Vänersborg	1925	45
*HALLQVIST, ERIK, fd. Stationsmästare, Grästorp	1893	30
HALLQVIST, TAGE, Med. lic., Lidköping	1926	45
HAMMAR, ALVAR, Charkuteriarbetare, Göteborg	1913	55
HAMMAR, GUSTAV, Köpman, Vänersborg	1904	55
*HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Umeå, <i>ständig medlem</i>	1899	28
HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, EINAR, fd. Lokförare, Uddevalla	1896	48
HANSSON, KNUT, Lagerbiträde, Vänersborg	1889	38
HANSSON, CHRISTER, Studerande, Vänersborg, <i>ständig med- lem</i>	1942	57
*HANSSON, VICTOR, fd. Kyrkovaktmästare, Vänersborg	1878	23
HASSELLBERG, GÖSTA, Docent, Uppsala	1909	42
HASSELLUND, NILS, Lantmäteriassistent, Kinna	1901	36
HEDBERG, AXEL, Bangårdsmästare, Uddevalla	1899	55
HEDBERG, ÅKE, Konduktör, Uddevalla	1919	55

*HEDÉN, ALLAN, Registrator, Vänersborg, <i>gillets arkivarie</i>	1907	34
HEDÉN, LASSE, Vägmästare, Vänersborg	1934	57
HELLMAN, BERTIL, Avdelningschef, Göteborg	1900	55
*HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	1906	29
*HELLMAN, ERIK, Glasmästare, Vänersborg	1898	30
HELLMAN, EVALD, Assistent, Uppsala	1902	55
HELLSTRÖM, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1905	43
HERNEK, AXEL, Kapten, Uddevalla	1919	55
HJELM, AXEL R., Köpman, Vänersborg	1885	54
HJELM, PER-OLOV, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1932	58
*HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, Vänersborg, <i>gillets förste ålderman, innehavare av gillets medalj (1955)</i>	1902	23
HOLM, ALLAN, Tjänsteman, Vänersborg	1907	53
HOLM, HERBERT, Handelsbiträde, Vänersborg	1903	50
HULTGREN, GÖSTA, Fartygsritare, Göteborg	1910	58
HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HÄGNEFORS, ERNST, Kapten, Uddevalla	1921	55
HÖGBERG, BIRGER, Sjökapten, Göteborg	1904	50
IDEBERG, GUNNAR, Civilekonom, Göteborg	1932	53
JAKOBSSON, NILS, Brädgårdsförman, Vänersborg	1908	57
JACOBSON, ROLF, Kontorist, Vänersborg	1936	59
JANSON, BENGT, Tegelmästare, Töreboda	1920	50
JANSON, GÖSTA, Konsul, Barranquilla (Colombia)	1902	49
JANSSON, KARL, Faktor, Vänersborg	1900	55
JANSON, OLOV, Kamrer, Vänersborg	1909 (30)	49
JANSSON, SVEN, Expeditionsvakt, Vänersborg	1926	58
JARHED, KARL, Byggnadsarbetare, Vänersborg	1895	54
JARHED, SUNE, Tjänsteman, Vänersborg	1920	55
JARN, GÖSTA, Agronom, Trollhättan	1927	54
*JENNISCHE, BENGT, Bitr. lasarettsläkare, Vänersborg	1913	30
*JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Norrköping	1898	26
JOHANSSON, ARNE, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1907	59
JOHANSSON, ARVID, fd. Lokförare, Uddevalla	1897	47
*JOHANSSON, AXEL, fd. Förman, Vänersborg	1884	11
*JOHANSSON, AXEL, Handelsföreståndare, Vänersborg	1903	30
JOHANSSON, BENGT, Köpman, Vänersborg	1896 (15)	45
JOHANSSON, BERTIL, Direktör, Vänersborg	1912	55
*JOHANSSON, EMIL, fd. Köpman, Vänersborg	1887	19
JOHANSSON, ERNST, Kommunalarbetare, Vänersborg	1896	59
JOHANSSON, EVERT, Frisörmästare, Vänersborg	1910	54
JOHANSSON, EVERT, Köpman, Vänersborg	1916	58
JOHANSSON, GOTTHARD, Slussvakt, Trollhättan	1899	50
JOHANSSON, GUNNAR, fd. Maskinmästare, Göteborg	1883	47
JOHANSSON, GUSTAV, Boktryckare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, GUSTAF, Modellör, Vänersborg	1904	54

*JOHANSSON, HARRY, Frisörmästare, Vänersborg	1899	30
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Kumla	1910	54
JOHANSSON, HILMER, fd. Bryggeriarbetare, Vänersborg	1891	42
JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Stockholm	1908	44
*JOHANSSON, HUGO, Riksbanksvaktmästare, Vänersborg	1900	30
JOHANSSON, INGVAR, Byggmästare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, JENS, Omnibusägare, Vänersborg	1923	55
JOHANSSON, JOHN, fd. Förman, Vänersborg	1891	50
JOHANSSON, JOHN, Åkeriägare, Vänersborg	1910	55
JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
*JOHANSSON, KARL G., Byggnadssnickare, Vänersborg	1897	28
JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, OLOF, Instrumentmakare, Vänersborg	1935	59
JOHANSSON, OSCAR, fd. Övermaskinist, Mölndal	1885	44
*JOHANSSON, OTTO, fd. Hovmästare, Mellerud	1888	25
JOHANSSON, ROLAND, Byggnadssnickare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, STEN, Motorförman, Vänersborg	1902	55
JOHANSSON, STURE, Redaktör, Stockholm	1923	57
JOHANSSON, SVEN, Televerksarbetare, Trollhättan	1937	59
JOHANSSON, TRYGGVE, Sjukkasstjänsteman, Vänersborg	1900	48
JOHANSSON, VALFRID, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1894	50
*JOHANSSON, ÅKE, Fotograf, Vänersborg	1908	34
*JONSSON, ANDERS, Köpman, Vänersborg	1915	35
JONSSON, BENGT R., Arkivarie, Solna	1930	54
JONSSON, ERIK, Lagerbiträde, Vänersborg	1920	46
JONSSON, HELGE, Köpman, Vänersborg	1912	45
JONSSON, JOHAN, fd. Intendent, Örebro	1882	45
JOHANSSON, CARL, fd. Handlande, Vänersborg	1870 (19)	51
JONSSON, OLOF, Köpman, Vänersborg	1923	45
JOSEFSSON, HELGE, Tegelbruksarbetare, Vänersborg	1909	59
*JONSSON, GUSTAF, Stadsbokhållare, Vänersborg †	1898	19
KAHNBERG, KNUT, Åkeriägare, Vänersborg	1894	44
*CARLSSON, ALBERT, fd. Köpman, Vänersborg	1878	35
KARLSSON, BERTIL, Bilreparatör, Avesta	1910	58
CARLSSON, BERTIL, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
CARLSSON, BERTIL, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1944	47
CARLSSON, EINAR, Åkeriägare, Vänersborg	1900	44
*CARLSSON, ELOF, Disponent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1904	30
CARLSON, ERIC, Hantverksföreståndare, Vänersborg	1897	48
CARLSSON, GUNNAR, Förrådsmästare, Vänersborg	1905	38
KARLSSON, HERMAN, Ingeniör, Hollywood, (U. S. A.)	1896	49
KARLSSON, HILDING, Bagaremästare, Vänersborg	1911	51
*CARLSSON, CARL, fd. Sanatorievaktmästare, Vänersborg	1878	19
*CARLSSON, CARL ANDERS, Disponent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1897	32

CARLSSON, CARL AUGUST, Restaurangchef, Chicago, (U. S. A.) <i>ständig medlem</i>	1906	59
*CARLSSON, CARL-ERIC, fd. Boktryckare, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1957)</i>	1885	08
*CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, CARL-OTTO, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	47
CARLSSON, KJELL, Omnibusägare, Vänersborg	1910	55
CARLSSON, KJELL, Åkeriägare, Vänersborg	1900	54
KARLSSON, CLAES, Köpman, Vänersborg	1908	55
KARLSSON, KNUT, Målare, Vänersborg	1896	57
CARLSSON, LENNART, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1946	47
CARLSSON, NILS-ERIK, Sjöingeniör, Vänersborg	1919	54
CARLSSON, ROBERT, Charkuterist, Vänersborg	1894	55
*KARLSSON, VALTER, Köpman, Vänersborg, <i>fastighetsförvaltare i gilletts styrelse, gillevärd</i>	1905	30
CARLSSON, ÅKE, Servitör, Vänersborg	1914	59
KARLSSON, ÅKE, Snickare, Vänersborg	1915	58
*CARLSTRÖM, NILS, fd. Kamrer, Hälsingborg	1893	16
KIHLSTRÖM, LARS, Lagerförman, Vänersborg	1907	49
CLAESSON, CARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1916	55
KLING, CARL-OTTO, Byggnadsingeniör, Vänersborg	1913	55
KLING, VALDEMAR, Elinstallatör, Vänersborg	1910	55
KLINGBERG, EMIL, fd. Reparatör, Vänersborg †	1877	42
KNUTSSON, GUNNAR, Verkmästare, Vänersborg	1905	54
KORÉN, GÖSTA, Kamrer, Trollhättan	1908	53
KORP, AXEL, Fabrikör, Vänersborg	1907	51
KORP, HERBERT, Fabrikör, Vänersborg	1917	51
KORP, OLOF, Fabrikör, Vänersborg	1915	51
KORP, TORSTEN, Fabrikör, Vänersborg	1908	51
KRAFFT, GUNNAR, Verkstadsägare, Vänersborg	1914	52
*CHRISTENSSON, CARL-OTTO, Inköpschef, Göteborg	1912	33
*LAGERGREN, SVEN, Ingeniör, Vänersborg	1914	34
*LARSON, AXEL, fd. Köpman, Vänersborg	1890	19
LARSSON, AXEL, Kamrer, Vänersborg	1908	54
LARSSON, BO, Verkmästare, Målsryd	1922	46
LARSSON, DAVID, Verkmästare, Vänersborg	1904	54
LARSSON, ERIK, Fabrikör, Vänersborg	1910	57
*LARSSON, ERNFRID, fd. 1:e Postiljon, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1956)</i>	1881	07
LARSSON, GÖSTA, Teknolog, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1936	55
LARSSON, HARRY, Bilmekaniker, Vänersborg	1912	54
LARSON, HILMER, fd. Försäljningschef, Vänersborg	1892	42
*LARSSON, HJALMAR, Civilingeniör, Vänersborg	1903	30
LARSSON, NILS, Skolvaktmästare, Vänersborg	1918	55

LARSSON, OSCAR, Journalist, Vänersborg	1908	55
LARSSON, RAGNAR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
*LARSSON, RAGNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	30
LARSSON, ROLF, 1:e Stationsskrivare, Stockholm	1924	56
LARSSON, ROLF, Åkeriägare, Vänersborg	1921	55
LARSSON, STIG, Tjänsteman, Vänersborg	1935	57
LARSSON, TORSTEN, Brukstjänsteman, Vänersborg	1911	54
LAURELL, JOHNNY, Köpman, Vänersborg	1908	46
LEWERTH, HARALD, Advokat, Göteborg	1894	50
LINDH, ERIK, Köpman, Vänersborg	1906	55
LIND, GUNNAR, Lagerchef, Vänersborg	1910	52
LIND, HÅKAN, Studerande, Vänersborg	1948	54
LIND, LARS, Studerande, Vänersborg	1944	50
LIND, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
LIND, OLOV, Civilingeniör, Örebro	1920	45
LIND, SVEN, Disponent, Vänersborg	1913	40
LIND, ÅKE, Affärsbiträde, Vänersborg	1914	55
LINDBERG, AXEL, Föreståndare, Vänersborg	1912	42
LINDBERG, GEORG, Distriktschef, Malmö	1899	47
*LINDEDAL, SIGURD, fd. Bankkamrerare, Göteborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1882	05
LINDÉN, OSKAR, Köpman, Vänersborg	1902	54
LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
LINDGREN, GUSTAF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1893 (19)	55
LINDGREN, GÖSTA, Byggnadssnickare, Örebro	1903	55
LINDQVIST, ARNE, Filare, Vänersborg	1921	57
LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Långared	1914	37
*LINDQVIST, ROLF, Taxeringsintendent, Gävle	1911	35
*LINDQVIST, SVEN, Stadskassör, Vänersborg	1910	35
*LINDSTRÖM, ALLAN, Lektor, Vänersborg	1908	30
LINDSTRÖM, BROR OSKAR, Köpman, Vänersborg	1900	51
LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Vänersborg	1912	55
*LJUNGGREN, ERIK, Köpman, Vänersborg	1898	35
LUDWIGSSON, EVERT, Föreståndare, Vänersborg	1913	55
LUNDBERG, ERNST, fd. Rektor, Vänersborg	1882	51
*LUNDBLAD, OLOF, Jaktråds-konsulent, Lilleskog	1907	28
*LUNDBORG, ERIC, fd. Köpman, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1956)</i>	1888	07
LUNDBORG, EVERT, Köpman, Vänersborg	1921	42
LUNDBORG, GUSTAF, Skräddaremästare, Vänersborg	1900	54
LUNDBORG, STEN, Köpman, Vänersborg	1925	42
LUNDGREN, ARVID, Sekreterare, Enskede	1912	49
LUNDGREN, IVAR, Postmästare, Arboga	1898	54
*LUNDGREN, NILS, fd. Överpostmästare, Stockholm	1889	19
LUNDGREN, SUNE, Rektor, Vänersborg	1913	53

*LUNDGREN, THOR, fd. Postkontrollör, Västerås †	1883	19
LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg	1921	52
*LUNDIN, GUSTAF, fd. Byrådirektör, Stockholm	1892	19
LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg	1919	52
*LUNDIN, IVAR, Frisörmästare, Vänersborg	1894	30
*LUNDIN, JOHN, Reparatör, Jönköping	1899	30
*LUNDIN, KNUT, Apotekare, Göteborg	1898	26
LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
LUNDIN, PER, Vänersborg	1953	55
LUNDIN, PER OLOF, Köpman, Vänersborg	1928	55
*LUNDIN, WARNER, fd. Byrådirektör, Stockholm	1890	19
MADSÉN, LARS, Fil. mag., Lidingö	1904	55
MAGNI, GÖTE, Handlande, Vänersborg	1905	46
MAGNUSSON, ARNE, Kanslichef, Göteborg	1913	49
MAGNUSSON, GUNNAR, Verkmästare, Avesta	1914	58
MAGNUSSON, HENRY, Bankvaktmästare, Vänersborg	1915	54
MAGNUSSON, CARL EDGAR, fd. Direktör, Vänersborg	1892	44
MAGNUSSON, MAGNUS, fd. Kapten, Stockholm	1892	42
MAGNUSSON, ÅKE, Typograf, Vänersborg	1919	51
MALMBORG, NILS, Skolvaktmästare, Lund	1908	59
MALMSTRÖM, WILHELM, Köpman, Vänersborg	1901	44
*MILLING, GUSTAF, Handelsresande, Uddevalla	1902	33
MILLING, TAGE, Lagerförman, Vänersborg	1931	58
MILLING, THORE, Flygtekniker, Vänersborg	1924	52
MOBERG, ERIK, Köpman, Vänersborg	1919	55
MOGREN, FRITZ, Byggnadssnickare, Vänersborg †	1901	46
MOLLBERG, RUNE, Dekorator, Vänersborg	1925	54
MOSSBERG, VIKTOR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1899	55
NAREMARK, YNGVE, Radiotekniker, Vänersborg	1922	53
NEUMAN, WOLF, Ingeniör, Göteborg	1921	55
NIKLASSON, MATS, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1925	56
NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg	1924	50
NILSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1908	41
NILSSON, SUNE, Brunnborrare, Vänersborg	1923	58
*von NOLTING, OLOF, fd. Disponent, Alingsås	1877	19
NORDBERG, JULIUS V., fd. Charkuterist, Vänersborg	1892	57
*NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare, Uddevalla, <i>innehavare av gillets medalj (1955)</i>	1901	16
NORDFELDT, JAN ERIK, Studerande, Falun	1949	50
NORDFELDT, JOHN, Ingeniör, Falun	1921	43
NORDFELDT, PER-OLOV, Köpman, Göteborg	1925	43
NORDGREN, ALLER, Typograf, Vänersborg	1909	53
NORDGREN, HARRY, Typograf, Uddevalla	1906	55
NORDGREN, KARL, Målaremästare, Vänersborg †	1897	55
NORDGREN, SVEN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55

NYSTRÖM, BO, Studerande, Vänersborg	1944	59
*NYSTRÖM, JOHN, fd. Köpman, Göteborg	1870	19
NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingeniör, Vänersborg	1928	58
NYSTRÖM, PER-ÅKE, Studerande, Vänersborg	1949	59
NYSTRÖM, ÅKE, Köpman, Vänersborg	1916	52
OLLÉN, BERTIL, Bryggeriingeniör, Härnösand	1914	52
*OLLÉN, ERIK, fd. Sparbanksdirektör, Vänersborg	1885	19
OLSSON, ALLAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	55
OLSSON, ERNST, Tegelbruksarbetare, Vänersborg	1901	55
OLSSON, FOLKE, Lagerbiträde, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GUSTAF ADOLF, Frisörmästare, Finspång	1897	44
OLSSON, KNUT, Frisörmästare, Vänersborg	1904	58
OLSSON, SVEN, Maskinist, Vänersborg	1919	51
OLSSON, TORVALD, Kapten, Uddevalla	1915	55
PALMSTRÖM, HERBERT, Cementarbetare, Vänersborg	1902	53
PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg	1910	52
PAULSSON, ELMER, Musiker, Vänersborg	1909	54
PERSSON, AXEL, Montör, Vänersborg	1910	57
PEHRSSON, HJALMAR, fd. Överlärare, Mora-Noret	1881 (07)	52
PEHRSSON, SVEN, Konsul, Uddevalla	1910	55
*PETRÉ, ERNST, Redaktör, Vänersborg	1897	24
PETERSON, ARNE, Telearbetare, Vänersborg	1917	57
PETERSON, ARVID, Montör, Vänersborg	1897	57
PETTERSSON, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1898	49
*PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Vänersborg, <i>ersättare</i> <i>i gillet's styrelse</i>	1901	16
PETTERSSON, KARL I., Kriminalassistent Lidköping	1902	55
PETTERSSON, OSCAR, Ingeniör, Göteborg	1914	59
POUNCETTE, ERIC, Kassör, Kumla	1904	52
POUSETTE, CARL ERIC, Godsägare, Vinninga	1914	51
PÄRUD, NILS, Byråsekreterare, Stockholm	1923	52
PÄRUD, PAUL, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1896	54
RAHM, HARRY, Sjukvårdare, Vänersborg	1914	55
*RAHM, HJALMAR, Bankdirektör, Alingsås	1900	20
*RAHNE, KARL, fd. Folkskollärare, Trollhättan	1883	35
RAPP, NILS, Frisörmästare, Vänersborg	1913	51
*REYNOLDS, ALDOR, fd. Köpman, Vänersborg	1888	31
ROBERTSSON, FOLKE, Yrkeslärare, Vänersborg	1908	54
ROLANDER, GUNNAR, Faktor, Vänersborg	1909	46
ROSÉN, GUNNAR, Ingeniör, Vänersborg	1923	55
ROSLIN, GEORG, Skolvaktmästare, Vänersborg	1907	41
*ROSLIN, HENRY, Köpman, Borås	1906	31
ROSLIND, GUNNAR, Juvelerare, Vänersborg	1916	57
ROSLIND, LARS-GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1946	58

ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1940	58
RUTGERSSON, CHARLES, Förman, Vänersborg	1903	43
RYDING, ÅKE, Målaremästare, Vänersborg	1920	53
*RÖTTLE, HJALMAR C:SON, Direktör, Bromma, <i>ständig medlem</i>	1877	30
SAHLIN, ANDERS, Bokbindaremästare, Vänersborg	1881	36
*SAHLIN, ERIK, Landsfogde, Umeå	1909	34
SAHLIN, PER-ANDERS, Studerande, Vänersborg	1945	50
SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, Vänersborg, <i>ersättare i gilletts styrelse</i>	1913	36
*SANDBERG, AXEL, fd. Målaremästare, Vänersborg	1886	30
*SANDBERG, NILS, Förste bibliotekarie, Göteborg	1911	34
*SANDBERG, WILHELM, fd. Brevbärare, Vänersborg	1881	18
*af SANDEBERG, FREDRIK, Kammarherre, Uppsala, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1884	05
SANDH, LARS-GUNNAR, Ingeniör, Hägersten	1924	45
SANDGREN, EGON, Elektriker, Göteborg	1913	55
SJÖÖ, ANDERS (SVENSSON), Brevbärare, Vänersborg	1914	42
SJÖGREN, JOSEF, fd. Läroverksadjunkt, Vänersborg	1880	49
SJÖLING, LARS-GÖSTA, Montör, Vänersborg	1926	52
SJÖSTAD, OLOF, Elektriker, Vänersborg	1933	52
*SJÖSTAD, RAGNAR, Elinstallatör, Vänersborg	1896	30
SJÖSTRAND, ERNST, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	58
*SJÖSTRÖM, GUSTAF, Köpman, Vänersborg	1900	30
SKAGSTEDT, MELKER, Byggnadskamrer, Stockholm	1914	45
SKOOGH, LARS-OLOF, Järnvägstjänsteman, Vänersborg	1925	58
SKOGH, PER, Målare, Vänersborg	1908	44
*SCHRÖDER, KARL GUSTAF, Provinsialläkare, Tanumshede ..	1897	28
*SKARBERG, OSCAR, Korrespondent, Trollhättan	1896	24
SKÖLDEBORG, HARALD, Snickare, Vänersborg	1896	55
SCHÖNDELL, BENGT, Ingeniör, Uddevalla	1923	57
SOHLBERG, ALLAN, Köpman, Vänersborg	1918	50
STENBERG, BROR, Kyrkogårdsarbetare, Vänersborg	1904	59
*STENSTRÖM, LARS, Förste landskanslist, Vänersborg	1905	30
*STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Vänersborg, <i>bisittare i gilletts styrelse, innehavare av gilletts medalj (1956) †</i>	1887	08
STERNER, NILS, Apotekare, Malmö	1922	41
STERNER, SVEN-AXEL, Landskanslist, Vänersborg	1923	47
STRÖM, GÖSTA, Konditor, Hedemora	1908	55
STRÖM, HILDING, Direktör, Vänersborg	1897	47
SUNDBORG, OLOF, fd. Direktör, Bromma	1894	43
*SUNDELIUS, GOTTFRID, Köpman, Vänersborg	1890	19
*SUNDELIUS, KJELL, Ombudsman, Vänersborg	1908	30
*SUNDELIUS, OSKAR, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1901	30

SUNNERDAHL, OLOF, Fastighetsskötare, Västra Tunhem	1909	51
SUNNERDAHL, VILGOT, 1:e Mätare, Vänersborg	1908	51
SWAHN, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	55
SVANBERG, NILS, Förman, Vänersborg	1909	54
SVANBERG, SVEN OLOF, Målare, Vänersborg	1918	55
*SWEDBERG, CARL AUGUST, Direktör, Göteborg	1873	19
SVENSSON, ALF, Kamrer, Vänersborg	1923	48
SVENSSON, ARNE, Elinstallatör, Vänersborg	1916	43
SVENSSON, GUSTAF ADOLF, Köpman, Trollhättan	1881	42
SVENSSON, GÖSTA, Överingeniör, Göteborg	1912	42
SVENSSON, KNUT, Stadsförman, Vänersborg	1896	36
SVENSSON, LARS, Dövlärare, Vänersborg	1910	36
SVÄRD, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1896	44
SVÄRD, GUSTAF, Verkmästare, Stockholm	1895	37
SVÄRD, IVAR, Köpman, Trollhättan	1916	55
*SVÄRD, TAGE, Avdelningschef, Enskede	1910	35
SVÄRD, YNGVE, Eldare, Vänersborg	1916	42
*von SYDOW, DANIEL, Kapten, Roslags Näsby	1909	30
*von SYDOW, FREDRIK, Advokat, Göteborg	1896	20
*von SYDOW, GERHARD, Överdirektör, Stockholm	1899	26
von SYDOW, CHRISTIAN, Direktör, Norrköping	1899	45
SYLWAN, GUNNAR, Lektor, Hälsingborg	1902	49
SAFSTRÖM, PER-OLOF, Ingeniör, Norrköping	1924	42
SÖDERLUND, GUSTAV, Charkuterist, Vänersborg	1901	51
SÖDERSTRÖM, BERTIL, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1902	49
TAUBE, EDVARD, Greve, Ombudsman, Göteborg	1916	46
*TAUBE, FREDRIK, Greve, Kommendörkapten, Lidingö	1909	35
TENGELIN, CARL, Tillskärare, Karlsborg	1916	53
THEODORSSON, MELKER, Ingeniör, Karlstad	1909 (30)	54
THERNQUIST, KJELL, Studerande, Vänersborg	1939	50
*THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1911	30
*THERNQUIST, TUVE, Textilingeniör, Borås	1899	19
TIBBLIN, ARNE, Brevbärare, Vänersborg	1925	51
*TIBBLIN, HUGO, Konditor, Vänersborg	1897	34
TIDSTRAND, ERIK, Kakelugnsmakare, Vänersborg	1907	53
TILLBJÖRN, HARRY, Köpman, Vänersborg	1915	59
THIMGREN, HALDOR, Direktör, Stockholm	1904	54
*THOMSON, YNGVE, Sparbankskassör, Vänersborg	1898	28
TRADEGÅRD, ERIC, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1899	43
TRADEGÅRD, JAN-ERIC, Handelsbiträde, Vänersborg	1937	52
*TULLBERG, INGE, Avdelningschef, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1905	18
THUNBERG, EINAR, Bankvaktmästare, Vänersborg	1901	53
THUNBERG, GUNNAR, Föreståndare, Vänersborg	1922	55
THUNBERG, HJALMAR, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1906	42
THUNBLAD, ARNE, Köpman, Vänersborg	1915	55

*TUNQVIST, TORSTEN, Gymnastikdirektör, Bromma	1907	29
THÖRNQUIST, KARL, fd. Köpman, Öxnered	1884 (19)	49
*TÖSSBERG, ERIK, fd. Slöjdlärare, Vänersborg	1880	29
ULLGREN, CARL-OLOF, Ingeniör, Vänersborg	1910	59
ULLGREN, SVEN-OLOF, Studerande, Vänersborg	1943	59
WAHLIN, CARL-VIKING, Försäljningsassistent, Vänersborg ..	1932	51
WAHLQVIST, ÅKE, Polisassistent, Vänersborg	1904	41
WALL, FRITIOF, Murare, Vänersborg	1912	53
*WALLSTRÖM, ERNST, fd. Posttjänsteman, Göteborg	1892	16
WALLSTRÖM, HJALMAR, fd. Smörjare, Vänersborg †	1888	44
WALLSTRÖM, WIKTOR, fd. Posttjänsteman, Kil	1882	44
WASSÉNIUS, GUSTAF, Verkmästare, Vänersborg	1907	54
WASSENUS, KARL GUSTAF, fd. Chefredaktör, Vänersborg ..	1890	57
WASSENUS, KENNETH, Studerande, Vänersborg	1941	55
WASSENUS, CURT, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1908	55
WEDEFORS, GUNNAR, Civilingeniör, Göteborg	1904	53
WEINSTOCK, ERLING, Försäljningschef, Lidingö	1916	42
WEINSTOCK, WILLIAM, Redaktör, Leksand	1908	42
*WELANDER, GUSTAF, fd. Banktjänsteman, Vänersborg	1891	26
WENNBERG, JOHN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1907	55
WENNBERG, LARS, Bokhandelsmedhjälpare, Malmö	1931	46
WERNER, ARNE, Lasarettsvaktmästare, Vänersborg	1912	58
*WERNER, ERIK, fd. Boktryckare, Vänersborg	1881	34
WERNER, CARL RUDOLF, fd. Kontorist, Grästorp †	1883 (08)	48
*WERNER, OLOV, Handelsföreståndare, Trollhättan	1909	32
WERNER, TORSTEN, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1908	54
VESSBY, ENAR, Studerande, Vänersborg	1939	52
VESSBY, SIGVARD, Linjearbetare, Vänersborg	1917	52
*WEST, JOHN, fd. Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	30
WESTER, KARL-INGVAR, Bilreparatör, Vänersborg	1928	59
WESTERBOM, KLAS, fd. Byggnadsarbetare, Vänersborg	1885	54
WESTERLUND, AXEL, 1:e Hälsovårdsinspektör, Vänersborg	1901	55
WESTERLUND, EINAR, Exekutor, Vänersborg	1913	46
WESTERLUND, KARL-ERIK, Stabsredaktör, Djursholm	1910	40
WESTERLUND, SVEN, Häradsskrivare, Linköping	1912	38
*WESTHALL, BO, Förste rådman, Vänersborg	1905	34
WESTHALL, CURT, Länsassessor, Halmstad	1908	36
WETTERLUNDH, SIXTEN, Konditor, Trollhättan	1905	55
*WETTERLUNDH, SUNE, Direktör, Malmö	1904	28
*WIBOM, TOR, Major, Stockholm, <i>innehavare av gilletts medalj</i> (1955)	1885	06
WIDQVIST, LARS, Kontrollant, Vänersborg	1919	58
WIJKSTRÖM, ERNST, fd. Tygförvaltare, Vänersborg	1889	37
WIKNER, KARL-WILHELM, Prakt. läkare, Kumla	1903	59
*WIKSTRÖM, HELGE, Kapten, Stockholm	1894	28

WIKSTRÖM, CARL-HELGE, Ekonomichef, Göteborg	1923	46
WILHELMSSON, BERTIL, Radiomontör, Enskede	1924	51
*WILHELMSSON, CARL, fd. Gasverksarbetare, Vänersborg	1889	35
WREDBERG, BIRGER, Frisörmästare, Vänersborg	1896	43
VÄNERHALL, RAGNAR, Förste taxeringsrevisor, Vänersborg ..	1919	54
WARNE, ALBIN, fd. Folkskollärare, Vänersborg	1890	49
WARNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
ZETTERBERG, THORSTEN, Köpman, Vänersborg	1913	58
ÅBERG, BERTIL, Brukstjänsteman, Vargön	1900	55
ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
ÅKESSON, NILS ERIK, Kapten, Solna	1922	46
*ÅSTRÖM, FJALAR, fd. Ombudsman, Vänersborg	1893	33
ÅSTRÖM, HELGE, Poliskommissarie, Vänersborg	1902	42

* = innehavare av gillet 25-årstecken.

Antal medlemmar under året: 608.

Tillkomna under år 1960:

ANDERSSON, PER-GÖRAN, Köpman, Vänersborg	1936	60
ARVIDSSON, UNO, Chaufför, Göteborg	1927	60
d'ORCHIMONT, CURT, Landsfogde, Vänersborg	1898	60
HJELM, HELGE, Teckningslärare, Vänersborg	1908	60
JOHANSSON, EVERT, Kommunalarbetare, Vänersborg	1920	60
CARLSSON, INGEMAR, Ingeniör, Vänersborg	1928	60
KIHLBERG, ERIK, fd. Kraftverkstjänsteman, Vänersborg	1895	60
CORNELIUSSON, HJALMAR, Lantmäteritekniker, Bengtsfors ..	1905	60
NAGLUM, GUNNAR, Förste kammarskrivare, Bromma	1912	60
OLSSON, KARL-GUSTAF, Kontorist, Vänersborg	1912	60
RAPP, HÅKAN, Köpman, Vänersborg	1933	60
THUNSTRÖM, SVEN, Lasarettsoverläkare, Vänersborg	1898	60
WERNER, BENGT, Ingeniör, Vänersborg	1925	60

Styrelsen är tacksam för uppgift å personer, som böra kallas till medlemmar av gillet. Dylika uppgifter samt meddelanden om adressförändringar torde benäget insändas till gillet kassafogde.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1960.

Styrelse.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, *Förste ålderman* 1954 (1933).
FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, *Andre ålderman* 1954 (1936).
ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, *Bisittare* 1957 (1944).
HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, *Bisittare* 1960 (1944).
KARLSON, VALTER, Handlande, *Bisittare* 1949.
GULZ, THORSTEN, Driftschef, *Gilleskrivare* 1957 (1954).
PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, *Kassafogde* 1960.

SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, *Ersättare* 1957.
LIND, SVEN, Disponent, *Ersättare* 1960.

Beredningsnämnd.

GILLESKRIVAREN.
SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare.
KARLSON, VALTER, Handlande, *Gillevärd*.
HEDÉN, ALLAN, Registrator, *Arkivarie*.
THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare.
LIND, SVEN, Disponent.
LINDQVIST, SVEN, Stadskassör.

Årsskriftsnämnd.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare.
HEDÉN, ALLAN, Registrator.
FALK, RAGNAR, fd. Länsassessor.
PÄRUD, NILS, Byråsekreterare.
SANDBERG, NILS, Förste bibliotekarie.

Räkenskapsgranskare.

ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare.

ANDERSSON, GÖSTA, Lasarettssyssloman.

THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, *Ersättare*.

STIFTELSEN VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES ÅLDERDOMSHEM 1960.

Styrelse.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, *Ordförande* 1954 (1933).

FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, *Vice ordförande* 1954 (1936).

ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, *Ledamot* 1957 (1944).

HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, *Ledamot*, 1960 (1944).

KARLSON, VALTER, Handlande, *Fastighetsförvaltare* 1949.

GULZ, THORSTEN, Driftschef, *Sekreterare* 1957 (1954).

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, *Kassör* 1960.

SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, *Suppleant* 1957.

LIND, SVEN, Disponent, *Suppleant* 1960.

Revisorer.

ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare.

ANDERSSON, GÖSTA, Lasarettssyssloman.

THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, *Suppleant*.

(Årtalet inom parentes anger tiden för första inträde i styrelsen.)

Vänersborgs Döttrars Gille 1960.

Styrelse.

ERIKSSON, ANNA, Fröken, *Första åldermor.*
LIND-NILSSON, GERD, Fru, *Andra åldermor.*
SVÄRD, AGNES, Fru, *Första gilleskrivare.*
HANSSON, ELLEN, Fru, *Andra gilleskrivare.*
FORSELL, GUNHILD, Fru, *Kassafogde.*
ENGQVIST, ELSA, Fru, *Gillevärdinna.*
LJUNGGREN, GRETA, Fru, *Gillevärdinna.*
DINNETZ, ANNA, Fröken, *Gillevärdinna.*
NORDGREN, ASTRID, Fru, *Gillevärdinna.*

AHLIN, ANNA-LISA, Fru, *Ersättare.*
TENG, KAISA, Fru, *Ersättare.*

Beredningsnämnd.

HEDÉN, ADA, Fru.
ÖBERG, ALVA, Fru.
ROSLIND, GUNHILD, Fru.
HEDBERG, INGER, Fru.
PETRÉ-STROM, INGRID, Fru.

JACOBSSON, LISA, Fröken, *Ersättare.*
OLSSON, INGRID, Fru, *Ersättare.*

Arkivarie.

TIDSTRAND, ELIN, Fru.

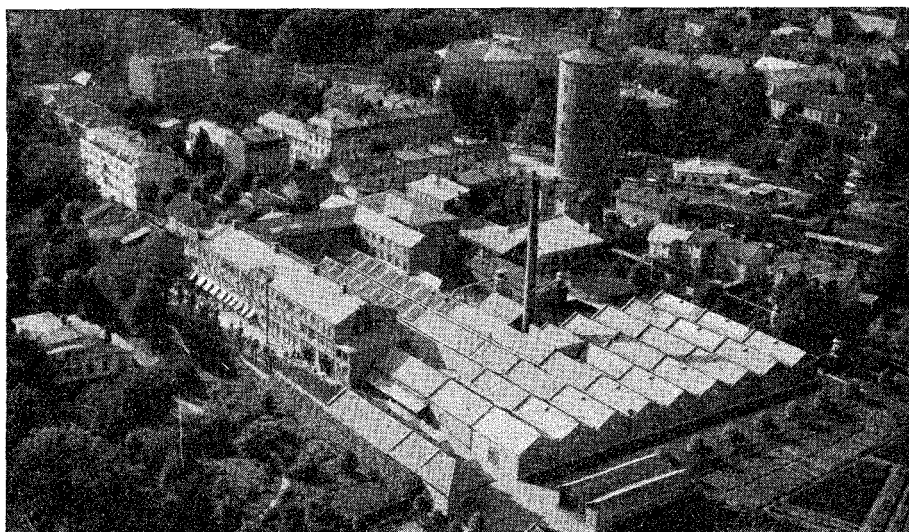
Siffergranskare.

SÄRNER, RUTH, Fru.
GULZ, GRETA, Fru.

ZACKRISSON, ELSA, Fru, *Ersättare.*

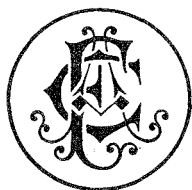
Gillet har 282 medlemmar, varav 4 ständiga.

Gynna årsskriftens annonsörer!

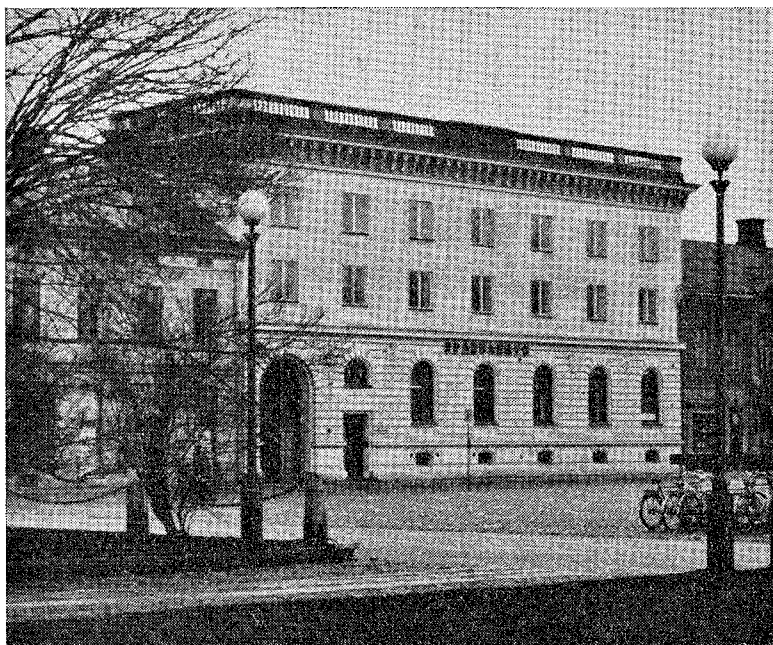

AKTIEBOLAGET
A. F. CARLSSONS SKOFABRIK
VÄNERSBORG

1860

1960

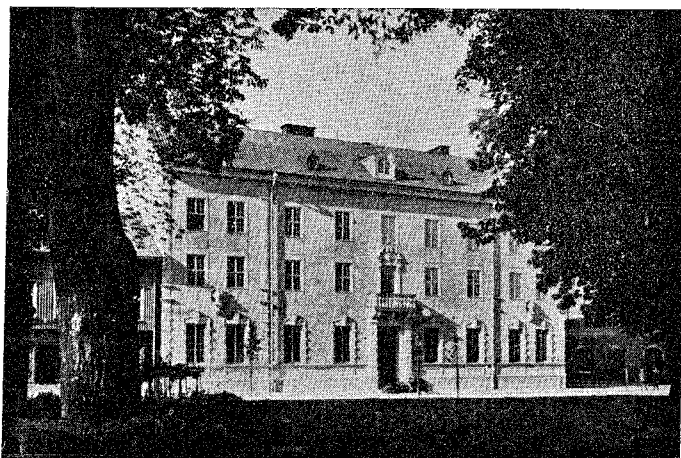

SPARBANKEN I VÄNERSBORG

GRUNDAD ÅR 1822

===== En av =====
landets äldsta sparbanker

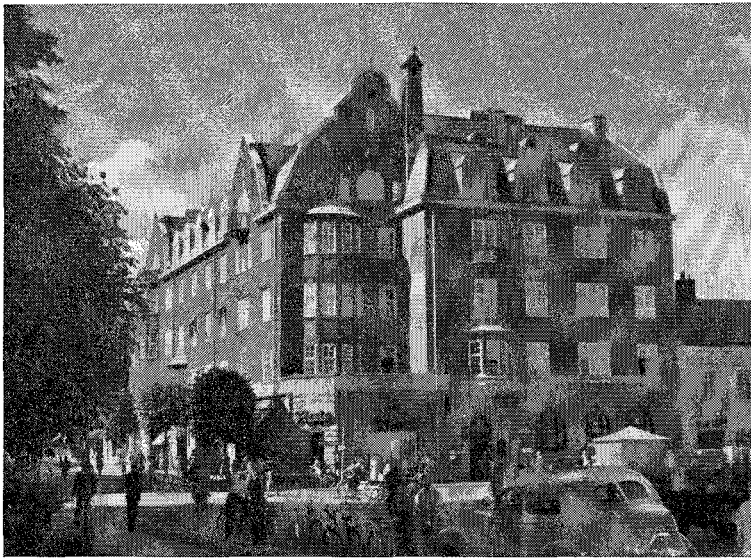
Insatta medel omkring.....	Kr. 83.000.000:—
Reserverade medel.....	„ 2335.000:—

Välkomna till
SVENSKA HANDELSBANKEN

banken för hela folket

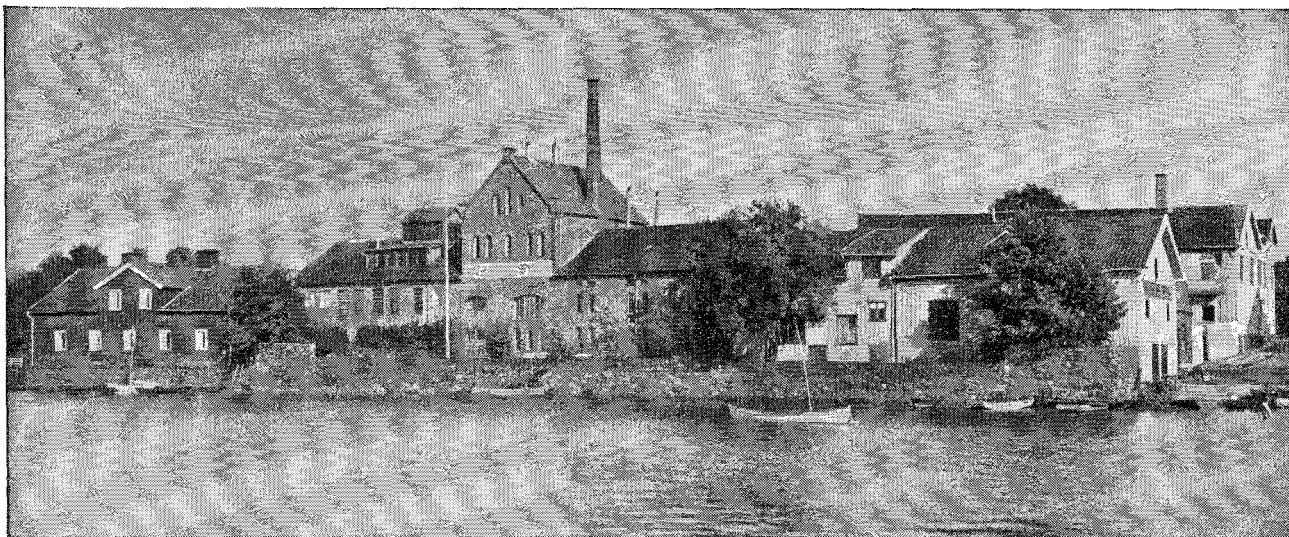

SVERIGES KREDITBANK

VÄNERSBORG

erbjuder Eder sina tjänster

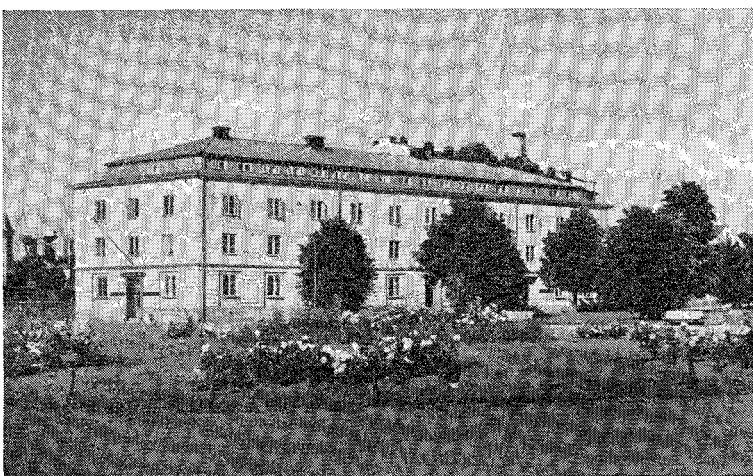

VÄNERSBORGS BRYGGERI

Grundlagt 1852

Ägare: AB Pripp & Lyckholm, Göteborg

Nederlag av Malt- och Läskedrvcker

KIRUDDS AKTIEBOLAG

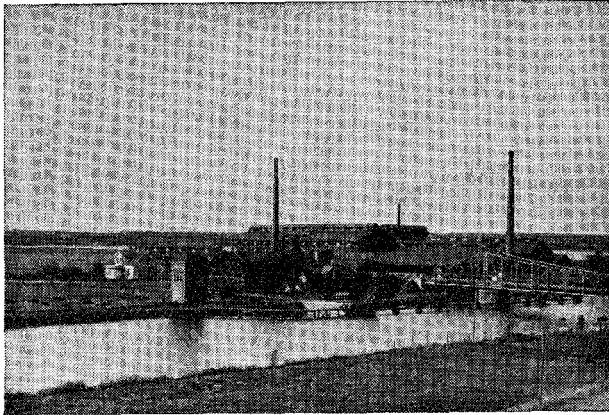
ETABL. 1917

Tel. 129 82 el. 129 84

VÄNERSBORG

TILLVERKAR

Damkappor, Dräkter
Blazer och Badkappor

A.-B. Nabbensbergs Tegelbruk

Vänersborg

Tel. 100 05

ISABELLA

den idealiska
familjebilen

elegant
rymlig
lättkörd
säker

Vid veckoslutet bär det av till landet. Då rattar mamma Isabellan, pappa sitter bredvid och ungarna huserar i baksätet.

Bellan är den idealiska familjebilen, tycker mamma, otroligt rymlig och jättelätt att köra — och så snygg sen! Just det, säger pappa, och dessutom är den billig både i inköp och drift.

Isabella
har det mesta
av det bästa

Generalagent: WULF & Co AB, Vänersborg • Återförsäljare och service över hela landet.

A. Joh. Larssons Maskinaffär

Edsgatan 7

Tel. (växel) 138 40

GRUNDAD 1902

FÖRSÄLJER

Isabella och

Arabella bilar

Husqvarna, NV och

Triumph motorcyklar

CRESCENT och HUSQVARNA

mopeder och cyklar

Välsorterat lager av reservdelar och tillbehör

Erkänt förstklassig bil- och cykelverkstad

Välj

General Motors bilar

OPEL

CHEVROLET

BEDFORD

KVALITETSPRODUKTER

AUTOMOBILFIRMAN

BRÖDERNA KARLGE AB.

Vänersborg

Tel. 120 75

Trollhättan

Tel. 154 01

165 01

Granström & Söner A.-B.

BIL- & MEK. VERKSTAD

Kronogatan 3

Telefon 121 80 (växel)

Auktoriserad återförsäljare av

SCANIA-VABIS

WILLYS-OVERLAND

VOLKSWAGEN

RÖRLÄGGERI

Residensgatan 25

Telefon 124 98

Utför värme-

och sanitäranläggningar

Oljeinstallationer

Medlem av Rörledningsfirmornas

Riksorganisation.

Från en blygsam början år 1885 har ELA vuxit ut till
traktens största lokaltidning, ja t. o. m. till

landets största varannandagstidning.

I medeltal utgår tidningen i en kontrollerad upplaga av

16.842 exemplar

och varje nr trycks i över 18.000 ex.

ELA läses i

74 % av alla Vänersborgshushåll och till 77 %
inom det övriga spridningsområdet.

I Trollhättans stad täckes f. n. 15 % av hus-
hållen.

ELA:s spridningsområde sträcker sig från
Skålleruds kommun i norr till Södra Väne kom-
mun i söder.

En annons i ELA läses och gör effekt.

ELFSBORGS LÄNS ANNONSBLAD

Kyhets- och Annonssblad för Kilsborgs län

Vänersborg

Tel. 139 40 (växel)

Stadshotellet
Vänersborg

Rekommenderas!

Det goda bordet

i den trevna miljön
med de facila priserna
får Ni på

Frimurarelogens Restaurang

Kungsgatan 21
Tel. 100 17

När det gäller

Eldningsolja

vänd Eder med förtroende till

Harry Falk A.-B.

Tel. 103 19

*Leveranser från egen
tankanläggning
i Vänersborg*

OLJEVÄRME

===== VÄNERSBORG =====

Tel. 122 36

Tel. 125 36

Eldningsoljor

Grus

Caterpillar

Ingen rök utan eld

Ingen eld utan försäkring

i

ÄLVSBORGS LÄNS BRANDSTODSBOLAG

Vallgatan 19 A

VÄNERSBORG

Tel. 138 45

Caravelle

en suverän
strykfri
skjortnyhet

Libo

Libo Caravelle är en nyhet som verkligen ger Er full valuta för pengarna. Materialet är nyloncharmeuse, det ojämförligt populäraste syntetiska skjorttyget, lättvättat och snabbtorkande. Caravelle finns i vitt, grått och randigt.

Priset är endast **29.⁷⁵**

NYA *Beklädnadsaffären*
VÄNERSBORG AB
Tel. linjevälj. 10330 - 11730

Harry Dafgårds

Charkuteriaffär

KOTT, FLÄSK,
CHARKUTERIVAROR

egna tillverkningar

ALLT I VILT och DJUPFRYST
KONSERVER och GRÖNSAKER

REKOMMENDERAS

Kungsgatan 1

Tel. 101 03 — 122 53

HUVUDAFFÄR:

Sundsgatan 13, Vänersborg

Tel. 107 41, 107 42

FILIALER:

Skansgatan 7

Tel. 102 45

Hedmansgatan 2

Tel. 141 80

CHARKUTERIAFFÄR:

Fredriksbergsgatan

Tel. 125 90

Egna tillverkningar av Kvalitetsvaror

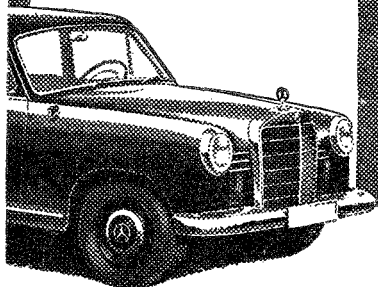
Flordfeldts

KONDITORI

—— Tel. 101 10 och 109 15 ——

Bilen i särklass

I varje Mercedes-Benz finner Ni samma höga kvalitet i alla detaljer. Vaghållning, komfort och säkerhet är några av de egenskaper, som gjort Mercedes-Benz till bilen i särklass.

MERCEDES-BENZ

— bilen som alla vill äga

PHILIPSONS

I VÄNERSBORG BIL A.-B., VÄNERSBORG

Östra vägen 8, Vänersborg

Tel. 0521/120 60

Rydings

Måleriaffär

VERKSTAD:

Residensgatan 33

Telefon 131 25

BOSTAD:

Edsgatan 65

Telefon 115 96

Utför allt inom yrket

SE BÄTTRE

med våra glasögon

HÖR BÄTTRE

med våra hörglasögon

*Kvalitetsvaror och god service får Ni alltid
hos*

Roslinds Optik
Specialoptiker

Edsgatan 16

Vänersborg

tel. 142 84

Kvalitetsvaror

i LÄDER och PARFYM

Väskan

Roslinds Hörna

Vänersborg

tel. affär 113 88

tel. kontor 103 83

LUNDINS RADIO och TV

Edsgatan 6

Tel. 105 43

**Allt i Radio, TV, Musik, Grammofoner
och Service**

Högtalaranläggningar uthyras

Gillebrodern

ekiperar sig bäst hos

Lundborgs

VÄNERSBORGS GLASMÄSTERI

(Hellman & C:o)

Affär:

Edsgatan 10, Tel. 101 28

Verkstad och lager:

Vassbotten Tel. ankn.

Fönsterglas, Ornament- och Råglas, Spegelglas,
Butiksrutor, Bilglas, Fönsterkitt m. m.

Glasmästeri, Glasning av nybyggnader m. m.

Glassliperi

Inramningar, Ramlist, Ovala ramar,
Fotografiramar, Speglar, Tavlör, Oljemålningar,
Konst, Hantverk, Presentartiklar.

TRYCKSAKER

*för hemmet
föreningen
eller affären
levereras av
oss snabbt
och välgjort*

Petrés Tryckeri

Södergatan 3

Tel. 139 40 (växel)

Förenade Kolonial

i Vänersborg AB

Böhmers Eft.

Bosättningsmagasin

Vänersborg

Tel. 102 53

Rekommenderas

SJÖSTRÖM & C:o

VÄNERSBORG AB

VASSBOTTEN, VÄNERSBORG

Tel. 102 54, 132 54

Försäljer: Ved, kol, koks, antracit, agakoks,
Esso eldningsolja.

Uppköper: Hästtagel, kotagel, Systembolagets
flaskor, vax, stickylle, lump, säck-
lump.

Uppköper och försäljer: skrot och metaller.

A.-B. Vänersborgs Järnhandel

Tel. 10082 — 10287

En välsorterad järnhandel

Edsgatan 13

VÄNERSBORG

Tel. 102 20

132 20

Allt för modern inredning

Vänersborgs Färg- & Kemikalieaffär

Edsgatan 17

Inneh. Åke Nyström

Tel. 102 99

*rekommenderar sig
med allt vad till
branschen hör*

Sjöstads Elektriska

Edsgatan 35

VÄNERSBORG

Tel. 110 66

Utför: Alla slag av el. installationer

Försäljer: El. material, armatur, kylskåp,
dammsugare m. m.

Thernquists Blomsterhandel

Säg det med Blommor!

EDSGATAN 21

TELEFON 136 73 — 100 63

Affärs-,

Kontors-,

Familje-

TRYCKSAKER

C. W. Carlssons Eftr. Boktryckeri

VÄNERSBORG

Kyrkogatan 21

Tel. 102 51

I centrum av "Lilla Paris" finner Ni de
välkända damernas affär.

Specialaffären för
Dam- och Tonårskläder,
Klänningstyger
och Gardiner

Ragnar Nilsson

Tel. 104 94

Vänersborg

Edsgatan 21

Målerifirman

ALLAN SVANBERG

VÄNERSBORG

Rekommenderas!

Tel. Verkstad 144 46

Bostad 105 42

Andersson, Larsson & C:o Aktiebolag

VÄNERSBORG — Telefon 106 69, 112 69

TRÄVAROR

HYVLERI

Byggnadsmaterial

Snickerifabrik

Papp, Spik, Masonite m. m.

för byggnadsändamål

Eldningsoljor

Kol

Koks

Gåvor av värde

finner Ni hos oss.

Vår utsökta sortering i

Guld- och Silverarbeten samt Matsilver

ger Er tillfälle välja en värdefull

och uppskattad gåva.

Vänerns Guldmedalsaffär

Edsgatan 18

VÄNERSBORG

Tel. 102 26

Vänerns Nya Bleck- & Plåtslageri

Taktäckning och allt vad till yrket hör.

Lilla Vassbotten, Vänerns

Telefon 109 96

Mäklarfirman

KJELL SUNDELIUS

FÖRMEDLAR köp och försäljning av Affärsrörelser,
Fastigheter och Egendomar.

VERKSTÄLLER: Auktioner, Boutredningar m. fl. uppdrag.

UPPRÄTTAR: Firmaanmälningar, Testamenten, Äkten-
skapsförord m. m.

Ombud för Städernas Försäkringsbolag

Telefon 100 90

Drottninggatan 40, Vänersborg

VÄNERSBORGS MÅLERIAFFÄR

Verkstad Sundsgatan 7

Tel. 103 41 — 112 25

Vi utför under ansvar alla slag av

MÅLNINGSARBETEN

Nybyggnader Reparationer
Skylt- och Möbelmålning

Försäljer:

OLJOR, FÄRGER, LACKER, PLASTFÄRGER

m. m.

Ämnar Ni köpa eller sälja

Fastigheter, Affärsrörelser eller Egendomar

Vänd Eder med förtroende till

Affärsförmedlingen

Sven B. Randhem

Vallgatan 15 A, Vänersborg

Tel. 107 74

Av Handelskammaren auktoriserad Fastighetsmäklare

Förrättar Auktioner, Boutredningar m. m.

B. ERLANDSSONS

— Rörledningsfirma —

R. R. medlem

Tel. 110 85

A. SJÖDÉN

Byggnadsfirma

Fredriksbergsgatan 9 a

VÄNERSBORG

Tel. 116 47

- Ny- och ombyggnader
- Reparationer
- Värderingar

SAHLINS BOKBINDERI

Sandmarksgatan 16 B

Tel. 108 21

VÄNERSBORG

Parti- och privatbokbinderi

Syfabriken A. W. Thorén

Vänersborg

Tel. 105 72

.....
Trikå och Kortvaror

Madrasser

Täcken och Filtar

KARNÉUS & C:o

AKTIEBOLAG

Residensgatan 40

Vänersborg

Telefoner: 105 83 — 111 81

UNIVERSAL

Basaravdelning Vänersborg

Kontor och utställning: Belfragegatan 17

Tel.: 134 61, 128 50, 148 50, 106 94

Ledande firma inom branschen — Allt för festarrangörer — Leveranser till alla folkparker över hela landet — Fullständig service för Barnens Dag och liknande festligheter med bl. a. försäljningskiosker i alpstugemodell, dekorerade i trevliga färger.

Alla slag av festtillbehör

Låneservice

Artistförmedling

Ring eller gör oss ett besök!

Rekvirera vår basarkatalog!

Säj bara

Yngves

om radion krånglar —
det räcker

Yngves Radio- o. TV

Residensgatan 23

Tel. 135 34

GeTe-LIVS

SUNDSGATAN 15 — TEL. 105 67

Specialitéer:

KAFFE — OST — DELIKATESSER — MARGARIN

av högsta kvalité i lös vikt

GeTe-FRUKT

EDSGATAN 15 — TEL. 104 72

— **Specialisten på frukt** —

Alla dagsaktuella

FRUKTER — KONSERVER — FRUKTKONSERVER

Om Ni står

Så sätt Er

i begrepp att köpa ett piano
en TV, en radio, en radio-
grammofon eller grammo-
fonskiva,

i förbindelse med

STIGLAND,

Edsgatan 20, Vänersborg,
tel. 103 11.

En säker väg till den egna bostaden går genom HSB. Ordna Ert medlemskap redan i dag. Ju tidigare Ni går in som medlem och påbörjar insats-sparandet desto större chanser har Ni att välja just den bostad som passar Er. Ni får lägenhet i turordning och med den kooperativa bostadsrättens alla fördelar med medinflytande och kontroll över boendekostnaden.

När det gäller bostaden — tala med

HSB VÄNERSBORG

Östra vägen 4, Vänersborg, tel. 117 93.

Kvalitetstrycksaker

Bergs Tryckeri

VÄNERSBORGS BOKTRYCKERI

Telefon 100 02, 133 02

Thure Carlssons Cykelaffär

EDSGATAN 37 — TEL. 117 24

Scooter: VESPA - N. S. U.

Mopeder: APOLLO - N. S. U. - CRESCENT

Cyklar: APOLLO - CRESCENT

SPORTARTIKLAR

FISKREDSKAP

Körkorts- och Trafikkortsutbildning

erhålles snabbt och med modern
undervisningsmateriel vid

AHLINS BILSKOLA

Edsgatan 25 — VÄNERSBORG

Tel. Kontoret 117 35

Tel. Bostaden 107 35

BECKEMANS

Färg-, Tapet-, Kemikalie- & Sjukvårdsaffär

REKOMMENDERAS

Billengrens

HERREKIPERING

—

HERRKONFEKTION

Tel. 110 10

Vänersborg

GALLE VÄNERSBORGS
Möbelaffär A.B.
HAMNGATAN 13 - TELEFON 104 31

Möbler, Mattor, Gardiner, Sängkläder m. m.

Ewald Gillbergs Tobakshandel

Vänersborg Tel. 101 83

Malmbergs

Tel. 109 06

Cykel- & Sportaffär
VÄNERSBORG

CALTEX **BENSINSTATION**

AXEL LINDBERG

Ö. Vägen

Tel. 109 63

Bensin, Eldningsolja, Smörjolja.

Fullständig service.

Berthel Andréen

JÄRN- & MASKINAFFÄR

Sundsgatan 23

Tel. 100 84

Allt som fordras i en välsorterad

SPECERIAFFÄR finner Ni hos

Sundelius Specerier

Sundsgatan 23

Tel. 102 98

Andersson & Fagerströms Elektriska

Utför alla slag av

ELEKTRISKA ANLÄGGNINGAR

Vallgatan 15

Tel. 106 09 — 134 91

S. ROSENDAHL

Bilsadelmakeri & Tapetserareverkstad

Tel. 106 85

Bostaden 126 23

Bilklädselar, mattor, suffletter,
reparationer.

Läderarbeten.

Omklädsel, omstopning av alla slags möbler och madrasser.

Gaddes Sport & Vapen

Bästa inköpskällan för tillbehör och delar till

VICTORIA VICKY mopeden

HUSQVARNA och SAUER & SOHN jaktgevär

Fullständig service

Kungsgatan 5

Tel 116 12

Radio- & El- Service

Hamngatan 9 Tel. 116 67, bost. 127 34 Vänersborg

INSTALLERAR

REPARERAR

FÖRSÄLJER ALLT ELEKTRISKT

ZETTERBERGS

SKOAFFÄR

Edsgatan 25

Vänersborg

Tel. 101 76

REKOMMENDERAS

Vänersborgs Cementgjuteri

rekommenderar

sina välkända betongvaror

ALMA EKSTRÖM & C:o A.-B.

Kungsgatan 7

VÄNERSBORG

Tel. 100 86

**Kappor, Dräcker, Klänningar
samt allt i dambranschen**

SIGNE FRISKS KONDITORI

REKOMMENDERAS

BILFRAKT

(Inneh. Allan Nilsson)

Drottninggatan 24
VÄNERSBORG

Telefon 117 40

Utför TRANSPORTER av alla slag,
såväl kortare som längre. Även
packning och emballering av bohag.

Vittvätt — Stärkning — Strykning

SPECIAL - TVÄTTEN

Tel. Vänersborg 127 55

Vänersborgs Läderaffär

Rekommenderas

Tel. 107 51

Junior

Välsorterad
specialaffär i

Goss- & Flickkläder

VÄNERSBORG

Affären för ungdom

HENRY DAFGÅRDS LIVSMEDEL

Residensgatan 24

VÄNERSBORG

Tel. 129 30

- KÖTT, FLÄSK
- Egna tillverkningar av charkuterivaror
- Stor sortering av **KONSERVER**

Björndahls Bokbinderi

Nygatan 14 a

TEL. 137 29

REKOMMENDERAS

